Kapocs

LLIII évfolyam, 76. szám Vancouver, BC, 2023 április 15

A SOPRON ALUMNI IDŐSZAKOS KÖZLEMÉNYE

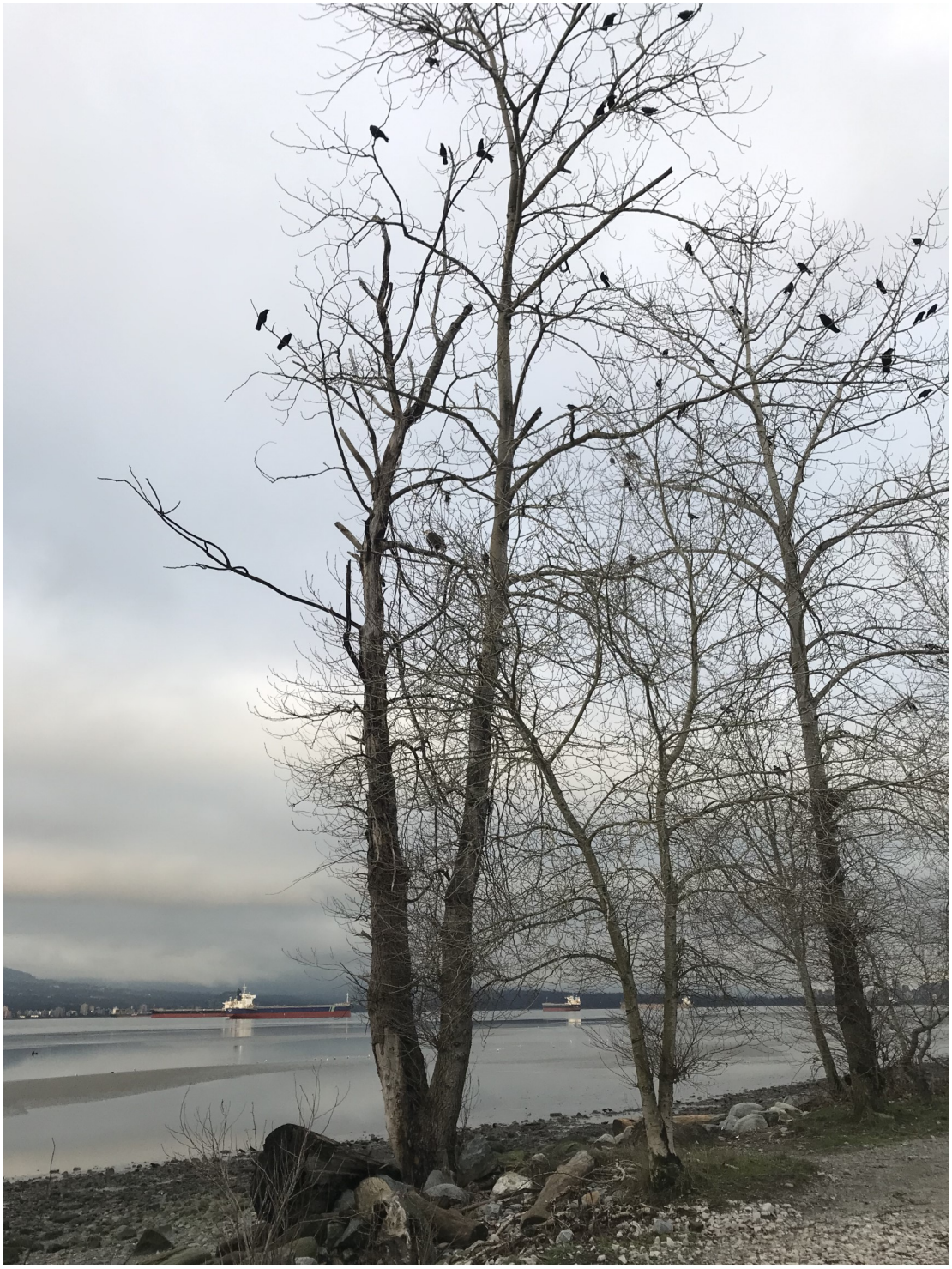

IN MEMORIAM

GYÁSZJELENTÉSEK

2022 december 19. ’61-én elhúnyt Nagykanizsa, Magyarországon **André Béla** gyémántokleveles erdőmérnök, OEM (Sopron U ’61), Sopron Alumni társunk, életének **85.** évében.

2023 február 18-én elhúnyt Montreal, PQ, -ban **Korán Zoltán** gyémántokleveles erdőmérnök, BSF (UBC ‘59), MF (UBC ‘61), PhD (Syracuse U. ‘64), Sopron Alumni társunk, életének **88.** évében.

2023 március 8.-án Corvallis, OR-ban elhúnyt **Markó Imre** gyémántokleveles erdőmérnök, BSF (UBC ‘60), Sopron Alumni társunk, életének **88**. évében.

Béke poraikra! Őszinte részvétünk a gyászoló családoknak!

MEGEMLÉKEZÉSEK

André Béla
1937- 2022

André Béla 1937-ben született Szombathelyen. A soproni Erdőmérnöki Főiskolára 1955-ben nyert felvételt. 1956 őszén – a forradalom leverése után – a főiskolai hallgatók jelentős részével Kanadába távozott. Közel egy év után – a néhány hazatérő közül elsőként – folytatta tanulmányait Sopronban. Erdőmérnöki oklevelét 1961-ben szerezte meg.

1961. július 1-jétől gyakornok volt az Észak-zalai Állami Erdőgazdaság Zalaegerszeg-Nekeresdi Erdészeténél, majd az év őszén a Zalaegerszeg-Alsóerdei Erdészethez helyezték át, ahol 1962. január 1-jétől erdőművelési műszaki vezető munkakört töltött be. 1964 februárjában az erdőgazdaság zalaegerszegi géptelepe, majd 1964. október 1-jétől az újonnan alakult Zalaegerszegi Műszaki Erdészet vezetőjévé nevezték ki. E munkakört töltötte be a jogutód cégnél, a Zalai Erdő- és Fafeldolgozó Gazdaságnál is 1984 végéig.

Vezetésével alakították ki 1978-ban az erdőgazdasági gépüzem teljesítményének számítógépes feldolgozását és nyilvántartását. A program Magyarországon évekig első és egyedülálló volt. Példaszerű gépüzemi munkájára felfigyelve, az ERFATERV 1979-1980 között szakértőként foglalkoztatta a magyar erdőgazdasági gépüzemi hálózat kialakításának témakörében. Szintén vezetésével valósultak meg az erdőgazdaság saját rezsis mélyépítési beruházásai. Így, közel 100 km hosszúságú erdei feltáróút, rakodók, térburkolatok és több magasépítmény, köztük erdészlakások. 1989 tavaszán avatták az általa folyamatosan szorgalmazott új gépjavító bázist Zalaegerszegen, miután elérte, hogy a korszerűtlen belvárosi javítóműhelyt a Városi Tanács szanálja. Ezt az összeget kiegészítve, a javítóbázis erdőgazdasági beruházásként épült meg.

1985 elejétől a műszaki tevékenységgel kibővített Zalaegerszegi Erdészetnél erdészetvezető, majd 1986-tól 1993 végéig erdészetigazgató volt. 1990-1992 között az erdőgazdaság Vállalati Tanácsának elnökhelyettesi tisztét is betöltötte. 1993. október 1-jétől az ÁPV Rt. a Zalaerdő Rt. igazgatósági tagságával bízta meg, amely 1996. május 22-ig tartott. 1994. január 1-jétől a Zalaerdő Rt. nagykanizsai központjában mint közgazdasági osztályvezető-főmérnök dolgozott 1997 végéig, nyugállományba vonulásáig.

1998 áprilisától 2002 áprilisáig a Zalaerdő Rt. két legnagyobb faipari Kft. -jénél felügyelő bizottsági elnök volt.

1965-től foglalkozott felnőtt erdészszakmunkás képzéssel. 1985-től a TIT Zala megyei szervezeténél oktat folyamatosan, és iskolarendszerű, valamint iskolarendszeren kívüli szakmai vizsgán elnöki teendőket lát el. Sportvezetőként jelentős társadalmi tevékenységet végzett. Huszonöt évig elnöke volt a Zala Megyei Atlétikai Szövetségnek. Egyik alapítója, majd alelnöke is volt a Zalaegerszegi Városvédő Egyletnek.

Az 1956-os forradalom soproni eseményeivel és a Kanadában töltött időszakával kapcsolatosan több írása jelent meg az Erdészettörténeti Közlemények füzeteiben. Munkásságát Erdészet Kiváló Dolgozója (1973), Kiváló Munkáért (1978, 1987) miniszteri kitüntetésekkel, valamint a Testnevelés és Sport Kiváló Dolgozója (1975), a Magyar Népköztársasági Sportérdemérem bronz fokozata (1980), a TIT Aranykoszorús Jelvény (2002) és a Kiváló Ismeretterjesztésért-emlékplakett (2006) kitüntetésekkel ismerték el.

2017-ben Életfa Emlékplakett Ezüst fokozata kitüntetésben részesült a hazánkban elsőként megvalósuló erdőgazdasági gépüzemi teljesítmények számítógépes feldolgozásában, a mélyépítésű beruházásokban végzett kiváló tevékenységéért, szakoktatói munkájáért.

A Zalaerdő Zrt. Központja Nyugdíjas Erdész Klubja 2006. március 16-án alakult meg, létrehozásában André Béla kiemelkedő munkát végzett az alapítótagok között. Elnökként 2006. március 16. és 2015. január 29. között tevékenykedett, az alapszabály és a közgyűlés döntése alapján 2015. január 29-én elnyerte a tiszteletbeli elnöki címet is.

Legyen Neki könnyű a föld, nyugodjék békében...

Korán **Zoltán**
1934-2023

Born May 27, 1934, Pányok, Hungary; parents: Ferenc Kórán and Erzsébet Menyhért; Married; children: Ferenc (1970), Mark (1972), Christine (1973) and Philippe (1975). Educa-tion: Sopron Technical High School Senior Matriculation 1954, University of Sopron Forest Engineering 1954-56, University of BC, Sopron Division Forestry BSF, 1959, University of BC, Wood Technology MF, 1961, State University College of Forestry Syracuse University Wood Technology PhD, 1964. Wort Experience: - 1975 to date Professor of Pulp and Paper Science and Technology and Director of Graduate Studies in Pulp and Paper Technology, University du Quebec a Trois Rivieres, - 1968-75 Assis-tant Professor, Faculty of Forestry, Univer-sity of Toronto, ON, - 1964-68 Research Scientist. Pulp and Paper Research Institute, Pointe Claire, PQ, - 1961 Quality Controller of plywood, hardboard and particleboard, Canadian Forest Products Ltd, New Westminster, BC, - 1960 Research Assis-tant, Vancouver Forest Products Laboratory, Environment Canada, Vancouver, BC,
Awards- Honors: Research Assistantship. 1959-62, Tuition Scholarship. 1961-63, Na-tional Science Fellowship, 1962-64.
Publications: Three theses, 37 publications in recognized journals, and 14 teehnical re-ports, 37 presentations (some in French, most in English) concerning pulp and paper tech-nology at meetings of professional societies or organizations in. Canada, Europe and the' United States.
Professional Affiliations: Order of Engineers of Quebec, Canadian Pulp and Paper Association Mechanical Pulping Committee La Section Mauricienne, Forest Products Research Society, Society of Wood Science and Technology, International Asso-ciation of Wood Anatomists, L'Association Canadienne Francaise pour Lavancement des Sciences,
Interests: Skiing, hiking, camping, swimming, and photography. *(ex The Sopron Chronicles, 1986)*

It is with deep sadness that we announce the passing of Zoltan Koran on February 18th, 2023 at the age of 88.
He leaves behind his beloved wife Louisette (née Desjardins), his children Francois (Yalda), Marc (Julie), Christine (Petro), Philippe (Christine) and thirteen Grandchildren Alexander, Nicholas, Frederick, Christopher, Tristan, Nicole, James, Thomas, Simon, Stephanie, Kevin, Lukas, and Maxim.

Born in the small town of Pányok in Hungary, he came to Canada in 1956 studying Chemical Engineering (Forestry) in British Columbia. After getting his PhD in Syracuse, New York, he made his way across Canada doing scientific research and eventually becoming a professor at the University of Québec in Trois-Rivières. He was passionate about nature, world travel, and physical fitness. However, his greatest accomplishment is the family he has built with his loving wife Louisette, and his devotion to his children and grandchildren. He will be remembered fondly for his generosity, his humility, his gentle nature, his love of life, and the way he would make us all feel so special. He was an 'eternal optimist'. He will be greatly missed. *(ex Obituary)*

'Csumi'

Csumiként hívatkoztunk rá Sopron Alumni körünkben, de ő 'Csumy Úr'-ként signálta e-mailjeit. Kapocs lapunk lankadatlan támogatója volt írásaival és főleg kritikai megjegyzéseivel. Enciklopédiai memoriája alapján nem egyszer javított ki elírásokat, hibákat nevekkel és dátumokkal kapcsolatban csoportunk történetében. Jacsman J szerint Markó Imrétől származnak leghasznosabb adatai az 'örökös másodévesek' történetéről írt, e számban megjelenő cikkében. *(A Szerk)*

V I S S Z A T E K I N T É S E K

K E Z D E T E K A Z Ú V I L Á G B A N

Bela Gorgenyi: **Letters to my family** (5)

Bear Creek Camp, May 5.
My dear Family
Today is Sunday and now that I am looking at the calendar, I realise that this day is an important one for two reasons. I am sorry that I didn't remember to think of it before. During the week we are so busy and tired that we have no time to think. You are all sitting around the table today and I am the only one missing. Who are you celebrating? You two are the celebrants, Mum and Dad. The fifth of May is the first Sunday and it is Mothers' Day. How happy I would be if I could be with you. The lilac bushes must be flowering by now and I would get a great big bouquet for the two of you. It would be yours as well, Dad, it is your birthday today. Which one is it? The 52nd[d] I think. I wish that you may enjoy many-many more in good health and happiness. I ask that the two of you keep loving each other and keep loving us. I ask that you live in harmony with each other and with the family and that you solve all the problems with understanding and patience. This is what I ask of you and I promise to work hard and study hard so that you may be proud of me.
Many happy memories come to my mind all of a sudden about Mothers' Days of the past. I remember the time when we carved the big wooden hearts in school. Then I remember the years when we had special evening performances for the mothers. Do you remember? What could I send you from this far away? I don't have much else except this paper and my pen. I am collecting the rest as well, probably by the fall I will be OK. But until then all I can do is to write to you about my love for you. This is what I have the most of. I think of you, the whole family, the garden and the trees that I used to climb and from which I fell down and broke my arm. I think of the house where I was bom and the hands that helped to steady me when I was learning to walk.
When will I be home again? When I do, I will climb up the cherry tree and pick you a big basketful. I will help you eat it just to get rid of the taste of the oranges from my mouth. I expect that you would like to eat some oranges. I will bring you some. I hope that Marika will learn by then that she has to peel them. She cannot

just bite into them like an apple.
Our life is really good right now. I am learning English from an international crowd. Most ofthem are from West Germany. If we don't understand something, we try it in German. Usually we figure out what it is. There are many other nationalities here as well. There are Finns, Swedes and Russians. I tried my Russian knowledge on them but it did not work. My pronunciation is not what they are used to. There is a Gypsy here as well, but he cannot play music. He is one of the fallers. Sawing wood is his music.
The only problem we have is that the mail comes so seldom. I haven't received anything from anywhere since the middle of April. Maybe we will get something this week. They say that the mail comes twice a week, on Tuesdays and Fridays. It is Monday here already. I was writing and did not realise how late it is. We are working five days a week and it amounts to forty hours. The Union is pushing hard to change that to four days a week. They gave their proposals to the company expecting the changes by June I5. There is a lot of talk about a strike as well, for a "meagre" 20% increase of the wages. If the employers do not agree we will have to go back to Powell River and carry on enjoying the summer. The school starting in the fall is still a promise from the leadership. I hope that I will be able to be a student in Sopron again one day, even if I graduate here. Every student loves that town. It was our second home, and it will remain that way. Once again I wish you lots of happiness. My kisses to you all. Letter #6 Ocsi. Please send me the addresses that I asked for such a long time ago!
It is a very sentimental letter, not my usual style. Being alone so far away from home makes one blue once in a while. The union was the IWA. We didn 't have a clue what they were alI about. The agreement was that we are students and part time workers only and that we do not have to be unionized. It was to be summer practicum for the university even if we did the regular logging camp chores. The IWA had different opinions. One evening the bosses came to our bunkhouse and explained to us with the aid of our dictionaries that if we do not sign-up accidents can happen in the bush any day. We agreed to join. The fee was only five dollars for the summer. When the time came to vote on the proposed changes we were told to vote "Yes" or else. We were used to toeing the line at home and we could see that it was not much different here. Penniless refugees will be voting to go on strike before they got their first pay cheque. Right on baby! The unions were made up of rednecks. They just didn 't wave the flag with the hammer and sickle around, or were they Americans? Oh! Yes! The IWA was an American union! I still have my badge and the workbook that we were given. I look at them once in a while when there is a lot of talk about unions in the papers.
Sopron, May I2.
Dear Parents of Bela.
Please forgive me for not responding any sooner. I have so much studying to do that I do not remember to whom I owe a letter. You were asking about how much the postage cost. If I remember it was less than I5 Ft. Please do not worry about it. That much I can absorb without any problem. You are also asking what to do with the extra clothes that are not Bela's. Nobody looked for them yet. If you want to return them, you could. Maybe we will find the owners.
I thank you for sending me Bela's address. I have written to him once but I have not received an answer yet. I will write to him again soon.
Sincerely, Antal Hegedus
I understand that my parents gave away the extra stuff to someone in Dunakeszi.
Bear Creek camp, June 2.
My Dear parents!
Today is Sunday again, so I am writing to you. There is not much to write about, nothing special happened. Everything moves slowly here in the camp, we did not hear anything new even about the strike. Will there be one or will not be? Nobody is sure. If there will be one it will be good, it will give us a chance to be among people again. We could do with a bit of a holiday. If there will not be a strike, that is OK too, we will be a little eloser to our goal for the winter and our future.
I have asked for a number of addresses from you and so far, I haven't received any of them. You mentioned some people in Vancouver you have he ard about but did not send the addresses. If you send them, I may be able to look them up during the summer if I have to travel through Vancouver. I managed to get in touch with one of my highschool classmates, who is in Zurich and he will be studying there. We are trying to get in touch with a few others as well. He thinks there are about ten of us all around this big mud ball we call Earth. It would be nice to bring together a small bunch of us for a chit-chat even if it has to be by maii. Maybe some day we can organise a graduation get-together somewhere around the globe. It would be good if we could do it where we had our big dinner party!
I told you that I am here with another Sopron student. His mother is asking for your address. She would like to visit you to have a little chat about the letters the two of us are writing, just to compare notes. I read some of her letters and she seems to be a very pleasant lady. She was a professor at the Faculty of Economics in Budapest. Now she is the accountant for a hospital. She said she "got too old to teach". She also wrote that they had some "visitors" asking about their son's whereabouts and anything else they could think of. They said they were interested to see how many letters she got from outside Hungary. Maybe we should not increase the frequency of our correspondence if they keep track of it like that.
I found a way to send you some cocoa. There is acompany called IKKA that handles requests like that. We send them money and you can pick up what you want in Budapest. They claim that most food items can be sent duty free. You have to give them information about the number of children you have, about your income, etc., whatever they ask. It is a government agency and they look at each case separately but seem to be reasonable. I heard that one family paid only 240 Ft for five pounds of cocoa. You probably don't even have to pay that much. I can also send some cigarettes for you Dad. You can choose from a list: Caro, Aroma, Mistral (menthol), Honi and Budapest. Let me know if you would like towels, shirts, razor blades, kitchen towels, etc. They list these as duty free items. Maybe I can send your Christmas presents early. There will be a lot of orders going through this IKKA place at that time anyway.
Iam glad that my brother, Lajos, is getting through his final exams so nicely. I hope that his job will make him happy too. You wrote that he wants to work in a rural town, not in Budapest. Probably it is a good idea. Is he going to get a short vacation between his exams and the starting of his job? Maybe he will have a chance to write to me about all the things I asked about. Let me know the exam results of the girls as well. How is Marika doing? The little birds were whistling in the-forest recently that she is not doing as well as she promised before I left. Is Livike helping out with the housework? Even if she starts to work this summer, she could take over what I used to help you out with. It wasn't such a big chore. I hope she understands.
Howare the fruit trees doing this year? Are you getting lots of apricots, pears and apples? How are the sour cherries? Are there grapes at Granny' s garden? It would be really nice to read about these things in your letters, to know what you are cooking, what books you are reading. Is there anything worth listening to on the radio'? I just bought a new Hungarian book about Hungarians who made great achievements in the outside world. It is very interesting, and I am getting to know a lot of people and a lot of information. For example, the ball point pen was invented by a Hungarian. Even George Washington has Hungarian ancestry, a princess from the house of Arpad. That was a long time ago! It looks like Hungarians excel wherever they go. In the same book there is a short version of 'The Tragedy of Man' and a hundred Hungarian poems. In the evenings I can sit down and be among Hungarians.
In your last letter you wrote that it is possible that by the time I return there may be more of you than when I left. Who is getting married? What will you say if I am not coming home alone? I send my kisses to you all. Ocsi
This letter is a good example of what happens when homesickness hits someone. There is a lot of reminiscing and trying to believe that life is OK as it is happening because it will not last very long. Unfortunately, it never works out that way.
My brother was graduatingfrom law school, not a very well liked proftssion in the Communist system. He managed to find a niche for his future where he could deal with civil matters and not get involved in political cases. He was always wandering around in a dream world of his own and it was nice to know that he could and did look after himself when the chips were down.
The book was the 'Magyar Album' printed in Austria and published in the USA in I956. It is a very concise compilation of Hungarians who made good in this big world. I am glad that I can use it as a reference many times, when I am reading about the days before my time on this side of the Planet Earth.
The Tragedy of Man is a drama written about the eternal struggle between good and evil, God and Lucifer. Adam and Eve are taken

through a historicaI journey of mankind and the development of the 'World' in a series of episodes from the Garden of Eden to the tragic demise of life because of 'Global Cooling' when Eskimos lived at the equator in Africa. The sorrowful end is due to the failure of science to help humanity. It was written in I860, and the first English translation was published in New York in I909. Yes, in the I800s there was a cooling trend in the weather blamed on the industrial revolution. In I896 it snowed in New York City every month of the year. And a hundred years later we are blaming each other for 'Global Warming' in exactly the same fashion. Are we ever going to learn? The long gap in the dates indicates that some letters are missing.

Bear Creek Camp, June I2.

My Dear Parents!

I am reading your last letter with a great surprise. I am replying right away. In May I wrote everv week. It looks as if even Air Mail letters are taking a long and cantankerous journey. I have not received anything from you either for two weeks. The one before that carne in six days. In English the letter carrying system is called the "post" which means a stick in the ground where everything has to stand still! We have stopped numbering the letters, both of us. Maybe we should start it all over again. This will be my No. I and make your reply to this letter your No. I. Thank you for the good wishes for my birthday. I can't write much more because I would get choked up. I hope you understand. Living alone among so many strangers, a birthday is a great day to celebrate the love and the warmth of a loving family.

I will write about our daily life instead. We have just fmished our "early shifts" at work. In the summer the weather gets hot around here and they must be careful in the forest to prevent spontaneous combustion and forest fires. It is no fun working in that hot weather either. So, we were told to get up at 4 AM, had our lunch at 9:30 AM and by 3 PM they were ringing the dinner bell. Unfortunately, we could not go to sleep earlier than usual. The sun still shines at 9 PM. As you can see it was not easy. Then we had a big rainfall for two days without stopping and things are changing back to normal. We didn't have to wake up this morning till 6 AM! The normal shift starts at 7 :30 AM and we eat lunch at noon and eat dinner in the evemng.

The food is "English-Canadian". It is standard for every day to have ham and eggs in the morning, sandwiches for lunch and roast beef for dinner. Of course., there is a lot more available at every meal. We can pick and choose as we like. I usually go for the specials. They are very tasty and have a more European flavour. They are. usually made of pork or chicken. Then I make my own creations at the table, which makes a good Canadian drop his fork on the floar and his eyeballs on his plate. You agree, I am. sure, that noodles with cottage cheese are an enjoyable dish. I cannot resist it even if the noodles are spaghetti to be eaten wiili tomato sauce and the cottage cheese was meant to be part of a cold plate supper. Let them ogle my plate, I enjoy it. We get a lot of canned fruit as well. I love the times when they serve mandarins. It is much better than oranges. A thousand times better.

Let's get up from the table and talk about other things. There is more to life than food. Our work requires some very special equipment. We have to wear a hard hat. It is not the I930s style but one that looks like a military helmet, and it is made of compressed fibreglass. It is white in colour. Then there are the boots we have to wear with big spikes in the sole called studs. They weigh about five kg each. They are just right to get -everybody all tired out in the morning when we have to climb up the mountains ide to our workstation. How high is the mountain? I could not find out yet. We are above the clouds usually and there is a beautiful view across the Island. One of the German guys, the one we live together with, made some coloured pictures of the "battle scene". I will send you some when they are ready. I am sorry that I keep promising to send you pictures and never do. We are so far behind the back of dear old God that it takes forever to get coples.

The latest news about the strike is that we will have to vote again, '"yes" of course, and it will be after that. Probably it will not happen before the 25th or maybe it will be in September. It would be the best for you to address you letters to Powell River. That way I would get it one way or the other. Otherwise, if we give up our work in "silviculture" - if cutting down the forest can be called that - any day, the camp will be closed, and the letters will be returned to you.

I ask you again, please, write about everything that happens around home. My kisses to you all. Ocsi

This letter is about food. Let me give a little illustration of just what life was like in the logging camp. The dining room was set up beside the kitchen with tables for six people. Most of the food would be on the table by the time the door was to be opened. Flunkeys would be going around the tables to replenish anything that was getting short in supply. At dinner time we always had a choice of at least three meat dishes with all sorts of complimentary goodies and salads. One evening the three of us from our bunkhouse walked in and sat down on one side of a table. A big cat skinner (bulldozer operator) came in and sat down on the other side just by himself That night we had porterhouse steaks as one of the choices and there were six of them on a platter. He took three of them and handed the platter to us. We took one each. He picked up the empty platter and handed it to the flunkey with a mumble "Bring more!" While we were collecting the rest of the meal on our plates, he wolfed down the fillet part of each steak and pushed the rest aside. The flunkey came by our table but did not stop because he was carrying more steaks to other tables first. The cat skinner grabbed the edge of our table and dumped it all into our laps. He mumbled again: "If they don't feed me, I don't stay" and walked out. He got into his car, drove off and we never saw him again. The three of us were sitting there with food dripping off our clothes for the greatest delight of the rest of the crew. I thought to myself: "I came halfway around this world to get away from the Russians. But they were nothing like these Canadians! Where can I go next?"

Bear Creek Camp, June I8

My Dear Parents

I hope that my letters have arrived by now and you don't have to worry any more. I received the letters from both Grannies. I will write to each of them on a separate sheet. Please give it to them. We still don't know if there will be a strike or not. We just keep working like usuaL Life doesn't change here very fast - for others - but not for me. I have been promoted! I don't know if you would use the same term for it but here this is what they call it. As you know I was a choker man. I had to wrap a steel cable around the cut down tree trunks so that the big donkey engine could drag them down from the hill side to the loading area. From today on I am a back rigger. We are building the cable systems for the choker men to use. It may be more difficult but for a forester a much more interesting job. It means that I will be able to walk among some great trees still standing instead of walking over them when they are already cut down. My job will be to build things and not to destroy them. What a nice feeling. There are a lot of little things that need solutions- and I can do them myself without others butting in. It is a great opportunity to learn things. The salary stays the same, it cannot be negotiated. Anyway, the best part is that I am working with an all European crew. The boss is a Finn "brother". The rest are Germans, about my age. We understand each other, so I will enjoy the change. The Canadians are a very different bunch and they do not know or care a lot about us newcomers. There is a Polish fellow here as well and I get along with him the best.

The weather is really nice now. It is sunny but not very hot. Yesterday we had watermelon after dinner. I didn't know that they can grow them in California and bring them here for us to eat. They are just as good as we have at home, but they are not round like a soccer ball. They are more like a rugby ball, long and pointed. I bought myself a treat. I bought a pair of moccasins. Those Indians know what is good for them. They are light, they are comfortable, they are quiet and I can sneak around to scalp people now without getting noticed!

How are things at home? I keep waiting for a long letter and you keep sending me an aerogramme. Maybe Marika should learn to write letters. It would be a good exercise for her and she has lots of time during the summer. She is growing up now and it would be interesting to see what she thinks of her own life.

Today was pay day. We get a portion of our money in the middle of the month. It is an interesting experience. I go to the office; tell them my name and they give me a cheque. That's it. I don't have to sign anything. At the end of the month, we get a statement that shows how much we earned, how many hours we worked, what the deductions were and for what. Where do they collect all this information? There must be somebody keeping an eye on us all. The only people we see in the office are two ladies. We sure would notice them in the bush if they followed us there! Maybe they are witches! I have to stop now. Once again, I am asking you to write about everything and everybody. Please. I send my kisses to everyone. Letter #2. Ocsi

The big promotion that I was so excited about was preceded by a scary event that I am sure I did not write about to my parents. If I

did, the letter must have been lost and it is just as well. I nearly had the biscuit one day up on the hillside. The very first thing we were taught on the very first day in camp was safety. It was explained to me that tf I heard the word "Duck!" yelled anywhere I had to throw myself flat on the ground. There was no time to hesitate or look for somewhere to hide. L just had to "Duck". The rigging for the cable ways comprised of a sky line, a steel cable, about 70 to 80 feet above the ground and tight between two spar trees. On this cable was running a block that served the purpose of lowering and hoisting the main line which carried the load of logs. We had to hook the end of the chokers to this line to send a load down the hill. The block was hauled back up with another steel cable - the haul back cable - which ran at ground level but well away from the working area. It was running in a triangular shape through cable blocks that were attached to stumps with a steel cable strap in a handcut groove. Very seldom but sometimes it did happen that one strap came off the stump. One day it happened to us. I did not notice it but somebody did. We were lucky! I heard somebody yell "Duck" and down I went. My hardhat was knocked off my head by something, but I stayed flat on my stomach. When all noises stopped one of the other guys came by and asked me if I was alive? He saw my hat fly through the air, and he thought my head was flying with it. I told him that I was OK! And without a scratch. The haul back line, a steel cable about I.5 inches in diameter, came sweeping along the hillside being pulled by the donkey engine. If I had been just a fraction of a second slower, I would have got it on my neck and I would not be writing about it now! Luck is everything. The hardhat with its broken side is in my basement above my workbench. It reminds me of the saying: "Safety comes first!"

A couple of years ago I was shown a publication from Hungary issued by the history section of a forestry association. It was a special edition from I998 mainly writing about the happenings of I956. Among them was a segment of a novel written by a German writer who came to Canada in the I950s and worked on a logging camp with Hungarian students of the Sopron group. Its title is "Fremdes Land" or Foreign Land but in the sense that it may be a strange land as well. It describes the above accident almost exactly. In the book the student does not survive the blow to his head. It is eerie! The location of the logging camp is given close to Powell River and not on Vancouver Island.

To my knowledge nobody died from our group during that first summer or had a similar accident. Was the writer our roommate from Bear Creek Camp? I do not remember the name of the German fellow we shared the bunkhouse with. The author of the book is called Arnold Surminski, which is more of a Slavic name than German, but it may be just a pseudonym. Life is strange.

I was transferred to the rigging crew by management without my request. I guess they thought that someone with the firsthand experience of an accident like this will make sure that the new rigging is without a flaw. When I had to cut the groove in a stump to tie the cable strap into it, I made sure that I cut it deep and tight and used a few extra railway spikes to hold it in place. Those Canadian managers were "OK! Boys" after all! They were thinking!

Veszely Ferenc: **Emigrációm története**

(*Kortársunk és sorstársunk Veszely Ferenc nem Sopron Alumnus, de odafigyelése'házi' költőink és íróink munkásságára és azon értékek szorgalmazása közösségünk tagjává tette. Korai kanadai éveinek szabad verses leírása viszhangozza Sopron Alumni közösségünk többségének 'élményeit' is. Az itt bemutatott sorok korábban megjelent 'Élet az emigrációban' részek előzményei. A Szerk.)*

Prelűd: A szabadság megtalálása

Az Osztrák-Magyar határnál
(a dátum 1957 Január 15 volt,
időjárás: havazott,
hőmérséklet: jóval a fagypont alatt már napok óta),
én követtem a többieket akik
lövéseket hallva pánikba estek,
és rohantak eszeveszetten a határsáv felé.

Nekem is rohannom kellett volna,
de nem tudtam volna lépést tartani velük:
három éjszakán át tartó gyaloglás után,
alig aludva napközben,
a fáradtságtól már hallucinálva,
a kimerültség határán lévő állapotomban,
örültem hogy menni tudok, nemhogy futni.

Igy van az hogy én máig
emlékszem a hóköpenyes fák
aludni hívtak, felém tartva puha karjaikat.

Egyedül bár, és már behúnyt szemekkel,
de csak mentem tovább:
az egyik érzéketlen láb a másik előtt,
követve a mély barázdát a hóban,
ahol a többiek futottak,
fásultan,
csak lábaim vak vezetésében bízva.
Nem is nyitottam ki a szemem jóideig,
és nem is akartam kinyitni egyáltalán,
de gondoltam muszáj lesz mert eleshetek,
vagy hogy egy kinyúló ág
a szemembe bökhet.
És jól emlékszem meglepetésemre,
-mert amikor kinyitottam a szemem -
nem voltak körülöttem fák.

"Szóval ez a határsáv," gondoltam de meg nem álltam:
nem én, semmiért -
sem hogy az őrtornyokat vagy a szöges drótokat keressem,
vagy a puskás őröket a fák között -
csak ballagtam lassan tovább a szabadban,
túl fáradt arra hogy gondoljak az aknákra.

Tizenkét kilométerrel később,
utcai cipőbe fagyott lábakkal amelyek napokig jártak mély hóban
borotválatlan és rendezetlenül,
túl kimerültségen, de még mindig kibírva, engem
kihallgattak,
mert a hivatalnok (vasalt fehér ingében, zöld nyakkendősen, és friss arcszesztől illatozva),
hallotta hogy fegyver volt nálam,
és nem akarta elhinni hogy én azt
eldobtam a fák közé a hóban,
még akkor sem amikor a tudtára adtam
hogy a benne lévő egyetlen golyó
nekem volt szánva,
mert nem akartam élve a kegyetlen kommunisták
kezére jutni, akik akkor már
javában kinozták, ölték és száműzték
bajtársaimat.
Csak miután már ő maga is elfáradt,
engedett el engem aludni.

Igy esett meg hogy én
csukott szemmel léptem a szabadságba,
és álmomban találtam meg azt.

Lényeges leckék és tömör tapasztalatok. Perspektívák

A kivándorlás az elindulás előtt kezdődik,
és a megérkezés után sem fejeződik be.

Tudom hogy a lelkem elhagyta hazámat hetekkel a testem előtt -
honfitársaimhoz csatlakozva akik előttem jöttek,
s akiket hősökként fogadtak Párizsban.
Jóllehet én tovább harcoltam mint ők,
és nem hagytam el a hazámat csak akkor
amikor már biztosan nem volt más választásom,
nem vártam hogy parádéztassanak mint őket,
csak azt hogy csendes büszkeséggel várjanak:
egy szabad embert a vele egyenlő szabad emberek között.
Képzeletemben új városom jól kivilágítottnak tűnt,
utcái tele boldog emberekkel akik megosztják városukat velem

hiszen ez már azután az én városom is lesz,
egyszerűen azért mert én is itt fogok élni.
De amikor megérkeztem azt tapasztaltam
hogy engem itt emigránsnak hívtak,
és semmi sem lett úgy mint ahogy én azt elképzeltem.

Meglepetésemre - ámbár már a valóságban is tényleg Kanadában voltam-
-egyáltalán nem láttam új országomat egy nagyon hosszú ideig,
bármilyen kíváncsi szemmel néztem is én ott körül.
Ehelyett hónapokig régi hazámat láttam mindenütt és mindenben,
de teljesen más perspektívákban mint megelőzőleg.
Jóllehet új információkat kellett emésztenem,
viszonyulásaim és mércéim a régiek maradtak.
(Az ember soha nem tud új dolgokat emészteni mérce és osztályozás nélkül,
mindig összehasonlítva az újat a már meglevővel,
reintegrál,
mindig igazítást keresve csak és javítást -
hiszen céltalannak tűnik lerombolni egy házat azért hogy
betegyünk egy új ablakot.)
Igy az új perspektívákat a már ismert dolgokra alkalmazzuk először.
Közben a régi házat nagy megrázkódtatás érte,
és azt lakhatóvá kell valahogy tenni,
hiszen létezned kell valahol
amíg az új ház, új éned felépül.

Mindaz a sok nem tanulható meg egyszerre.
A mennyisége lehengerlő:
információs túlterheltség -
túl sok vár szortírozásra,
zárlatozik a biztosíték -
még nehezebb ezek megértése,
megadod magad -
és teljesen lehetetlen megemészteni,
a teljes legyőzöttség érzése -
mert ez egy küzdelem ami évekig tart.
(Valójában a beilleszkedés
egy véget nem érő folyamat:
ismétlő és ismétlődő,
elfelejtett és újra tanult,
elfelejtett és visszaemlékezett,
de mindig önformáló -
egy folyamat ami nem lesz elvégzett
halálodig.)

Szerencsére fogalmad sincsen minderről az elején,
különben nem lenne bátorságod belekezdeni.
Fogjál fel csak ennyit:
Megérteni a sok újat új szerszámokra kell szert tenned:
egy új nyelvre, amelyet lehetetlen megérteni,
csak elfogadni lehet -
tele kivételekkel amelyek úgy "erősítik a szabályokat"
hogy kétségessé teszik használhatóságukat.

Nemcsak új szavakat kell megtanulnod, de új szóhasználatokat is,
nyelvfordulatokat és értelmezéseket, finomságokat,
(hogy ne is gondoljunk a kimondhatatlan angol írásra
amely több összefüggésben áll a történelemmel mint az ésszerűséggel
s az ő maga éppen hogy létező - ha nem éppen nemlétező - logikájával.)
Új szemek is kellenek,
más dolgokat felismerni a megszokottaknál,
és másként felfogni a meglátottakat.
És új fülek is kellenek
új hangsúlyra és új ütemekre,
az ismeretlen egyszerű és összetett magánhangzókra,
felfigyelni meglévő hangokra amelyek mindig is ott voltak,
csak te nem hallottad őket.
És egy új nyelvet is kell formálnod:
izmokat idomítanod,
a puha húst megfegyelmezned hogy
új hangok formálására legyenek képesek.
Hazámban csak a pöszék tudták kiejteni a "th"-t,
így nekem egy beszédhibát kellett az agyamban képeznem
mielőtt ki tudtam volna ejteni.
A csukott magánhangzók hosszú ideig felfoghatatlanok maradtak
akárcsak a csúszók,
és a dupla magánhangzók kiejtése
sokáig vak próbálkozás maradt.
Végülis úgy tanultam meg angolul, szavakként,
amint ezt mindenkinek tennie kell:
a próba és kudarc útján, mindent újra és újra ismételve.
De a helyesírást a magyar fonetika szabályai szerint tanultam meg, melyek.
hála Kazinczyéknak,
sokkal használhatóbbak az angol fonetikánál.

Igy, tudván helyesen írni
mielőtt kimondani tudtam volna a szavakat,
mindig megleptem angolul beszélő barátaimat
azzal hogy én, aki nem tudtam beszélni,
sőt kiejteni se tudtam egyes szavakat,
észre tudtam venni helyesírási hibáikat.
Én viszont soha nem értettem meg nehézségeiket,
gyerekeiket nem kellett tanítanom a helyesírásra
a majdnem használhatatlan angol fonetika szabályai szerint.

És ez még nem minden. Új ízléseket kell elsajátítanod,
ételben és öltözetben,
mentalitásban és vérmérsékletben,
szokásban és viselkedésben, és új szabályokat kell asszimilálnod -–
először anélkül hogy egy szót is értenél,
később értelmet találgatva a félig értettből,
még később segítség nélkül, mert mások nem javítottak ki -
csupa udvariasságból.

Vannak nyelviskolák - természetesen - még felnőtteknek is
(Legyenek áldottak a a jóindulatú jómódú nők,
akik idejüket áldozzák jószándékkal e sziszifuszi munkához,
mert tisztábban beszélnek mint férjeik,
akiknek különben sincsen idejük veled foglalkozni),
de neked a nyelv oroszlánrészét
a szükség iskolájában kell megtanulnod.
Angolul tanulsz az üzletekben,
hallgatva rádiót, mások beszédét,
mindig kívülről állva, figyelve,
próbálni követni, kitalálni,
kívülről a bevonásra vágyakozva,
de senki se néz reád.
Munkahelyeden, ahol a te fajtád dolgozik,
kevesen beszélnek jobban angolul mint te,
és sokan beszélik a nyelvet sokkal rosszabbul.
Új szókincsemet használva,
melyeket ukrán főnökömtől tanultam,
gyakran megnevettettem angol ismerőseimet a kiejtésemmel.
Igy - apródonként - tanulható meg egy új nyelv,

s így, apródonként formálódik egy új kanadai is.

Valóban, egy új kanadai polgár formálására
sok belső változást kell megvalósítani.
Legyenek azok,
akik csak egy-két ilyen teljesítményt valósítottak meg,
akik az első követ dobják rá -
és nem fog kő hullani.

A polgárosodás évekig csak az apró lépések ügye marad,
majd egy felfogásváltás perce.
Az ember akkor válik kanadaivá amikor,
mindent összevetve,
többen kanadai mint amiben nem az.
Én akkor váltam kanadaivá
amikor már régen beszéltem, írtam és olvastam
mindkét nyelvet egyenlő könnyedséggel,
egy szép, de egyébként nem felhőtelen napon,
amikor tettem egy kijelentést magyarul,
és rögtön eszembe villant hogy
csak egy kanadai mondhatott ilyet.
Igy van az hogy most,
életem végén,
egy sikeres emigráció,
és egy sikeres kanadai polgárosodás történetét
beszélhetem el.
És tehetem mindkét nyelvemen.

Honnan jöttél te ide?

Hányszor hallottam én ezt a kérdést,
hány embertől,
hány különböző hangnemben,
mily különböző körülmények között!
Baráttól súgva,
ellenségtől követelően,
szinte kikivánva a számból a kíváncsiaktól,
vagy nagy ásítás közben az unatkozóktól;
kibökve butáktól,
kifejtve kitanultaktól:
Honnan jöttél te ide? Honnan jöttél te ide?
Ismételten, de mindig:
Honnan jöttél te ide?
Mihelyst kinyitottam idegen kiejtésű számat:
Honnan jöttél te ide?
Ez a kérdés, amely mindig több egy kérdésnél
még akkor is amikor őszintén kérdezik,
mert egy tudatosodás a kérdezőben
mindig megelőzi a kérdést:
az, hogy te nem tartozol ide.
Nem vagy idevaló, hát akkor honnan való vagy, azaz:
Honnan jöttél te ide?
Érzelmileg ez a kérdés mindig úgy hat rád
mint egy elutasitás.
Az nem számít hogy évekig itt laktál,
hogy keményebben dolgoztál mint a többi helybeli,
hogy több adót fizettél mint a milliomosok,
hogy házad van itt és állampolgár vagy,
hogy több eszed van mint a legtöbb politikusnak,
hogy jól szolgáltad az országot,
hogy gyereket neveltél itt vagy nagyszülő vagy,
hogy órákig tudsz már beszélni kifogástalan kiejtéssel,
amíg egyetlen szó, egyetlen félhangkülönbség
azonnal el nem árul amire rögtön felfigyelnek:
idegen kiejtéssel beszélsz, te nem idevaló vagy,
szóval *honnan jöttél te ide?*

Ez a kérdés mindig elevenedbe vág,
mert mindannyian akiknek el kellett hagyniunk óhazáinkat
csak arra vágyunk hogy találjunk egy olyan helyet a világban
ahol otthon tudjuk érezni magunkat.

Mert a helyheztartozás igénye ösztönös és ősi-
-olyan szükségérzetű mint az éhség,
oly mindenedet átjáró mint a vágy,
ez csorda ösztönünk kemény ösztökélése
a biztonságérzetért.
Ennek *a honnan jöttél te ide* kérdésnek mindig olyan a hatása
mint egy adrenalin beöntésnek:
megindítja mirigyeinket,
feszíti feszültség-érzetünket,
védekezésre kényszerít mert ütése mindig állon talál.
Oh Canada, we stand on guard for thee" *
többször és jobban mint bárki más.

"Szeretem ezt a szép helyet," mondod megelégedetten.
Te honnan jöttél ide?
"Azt hiszem megnyerjük a meccset." (Reménykedve.)
Honnan jöttél te ide?
"Szeretem a rock and rollt." (Ez egy hazugság.)
Te honnan jöttél ide?
"Kitűnő az étel." (Csupa udvariasságból.)
Honnan jöttél te ide?
Amikor a legkevésbé várod:
Te honnan jöttél ide?
Teljesen összefüggéstelenül:
Honnan jöttél te ide?
Amikor azt hiszed hogy már teljesen otthon vagy:
Honnan jöttél te ide?

* Szószerint "Oh Kanada, mi őrségben állunk érted," a kanadai himnusz egyik sora.

Hogyan betűződ ezt?

A második leggyakrabban kérdezett kérdés az angol nyelvben ez:
Hogyan berűzöd ezt?
Először is, a benszülöttek tényleg nem tudják.
Hála nyelvüknek,
ők a világ legrosszabb helyesírói.
Azután ott vannak a vizuálisan tanulók,
akiknek látniuk kell maguk előtt amit megjegyezni akarnak.
Hogyan betűzöd ezt?
Ezekből milliók vannak és mindegyik megkérdezi legalább ezerszer:
Hogyan berűzik ezt? Hogyan betűzöd ezt?
Azután ott vannak a lelkiismeretesek. Ezek csak a korrektségre ügyelnek:
Hogyan betűzöd ezt?
Ezekhez járul akik nem akarnak hinni a szemüknek:
Hogyan betűzöd ezt?
Add ezekhez a nagyot hallókat:
Hogyan betűzöd ezt?
És persze akik ellenőrizni akarják:
Hogyan betűzöd ezt?
És így tovább.

Ha azt gondolod hogy ez egy kicsit sok,
próbálj immigránsnak lenni!
Akkor kétszer betűzni mindent sem elég.
Hogy ejti ki maga ezt?
Pardon?

Az első parancsolat

Az emigráns első parancsolata nem az hogy
"Ne ölj!" sem hogy "Ne lopjál!"
Mert mi, benszülött kanadaiak,
ennél bölcsebbek vagyunk.
Az első parancsolat ez: "Beszélj angolul!"
Ámbár te csak úgy tudj beszélni mint az egyszeri ember -
bár azt gondolod hogy “Istenem, ennek a hegedű koncsertónak
második tételében elhangzott téma
olyan érzelmekre ható volt hogy könnyekre fakasztott,"

de korlátolt szókincseddel csak annyit tudsz gagyogni hogy
"Szép zene. Én sírok,"
mi, benszülött kanadaiak azt mondjuk neked:
"Semmi gond! Mi sem beszélünk jól angolul.
Csak beszélj angolul te is, mint mi."
Egyébként a legtöbb kanadainak megnyugtató azt gondolni
hogy az immigráns együgyű,
mert így nem jelentenek konkurrenciát
és nincsenek fenyegető hatással.
Hát nem úgy beszél mindegyikük mintha együgyű volna?
Biztos hogy ez így természetes nekik.
És mi természetesen azt akarjuk hogy
állandóan angolul beszéljenek jelenlétünkben,
és értsenek annyit
hogy megértsék utasításainkat
amikor dolgoznak nekünk,
vagy amikor rájuk kell szólnunk hogy
álljanak el az utunkból.
S nekünk különben sem fontos hogy jól beszéljenek,
mivelhogy ott nincsen szükségünk rájuk
ahol jól kell beszélni angolul.
És ezek mulatságosak is tudnak lenni nekünk
amikor törik az angolt.
Egyébként, tudod, nem is szükséges szóba állni velük.
De ha mégis úgy érzed, hogy szólni akarsz hozzájuk,
mindig beszélgetésbe lehet elegyedni velük az időjárásról,
vagy meg lehet kérdezni őket:
Honnan jöttek ide?
Mert mindegyikük jött valahonnan, nem?
Annyi biztos hogy nem akarjuk hogy a saját nyelvükön beszéljenek,
mert akkor mi lennénk a kivülállók,
mi lennénk azok akik nem értik őket!
Ez szánalmas lenne.
Mi nem akarunk szánalmasak lenni, ugye?
És hát ők tényleg nem várhatnák el tőlünk
hogy mi tanuljuk meg összes nyelveiket!
Ez egyszerűen nem lenne reális.
Amúgyis, a világ minden táján beszélnek manapság angolul, nemde?
Mi nem kényszerítettük őket erre,
tehát nyilván természetesen csinálják.
Az angol nyelv a legtermészetesebb nyelv a világon.
És ez így van rendjén mert mi, kanadaiak, is szeretünk utazni persze,
és rettenetes volna ha nem értenének meg bennünket külföldön.
Képzeld el, kívánni valami egyszerű dolgot,
és nem tudni hogyan kell azt kérni.
Vagy olvasni egy étlapot amiről nem tudod hogy mit rendelsz!
Borzalmas az amikor nem értenek meg téged.
Szóval mindenkinek meg kell tanulnia angolul.
De mi igazán nem ellenzünk azért semmi más nyelvet.
Végülis mi beengedtünk az angolba is sok idegen kifejezést.
Egy kis francia például simán elmegy.
Sok francia szó van az angol nyelvben, tudod?
Az még a normand királyok idejéből való.
De ne beszéljetek hozzánk latinul,
mert az görög lenne nekünk.
Szóval fogd be a szád és *beszélj angolul*, érted?!

Semmi személyes sincsen ebben

"Semmi személyes sincsen ebben, érted?
Valakit el kellett bocsátanom.
Az üzlet lelassult."
"*Semmi személyes sincsen ebben*, biztosítalak erről,
de sokan jelentkeztek munkára akik nálad megfelelőbbek."
"*Semmi személyes sincsen ebben*, komolyan mondom,
de szakszervezeti tagnak kell lenned hogy itt munkát kapj".
"Na nem, nem léphetsz be a szakszervezetbe most,
csak akkor amikor már munkád van."
"Figyelj, próbáltál munkát keresni a városon kívül?
Sok munka van ott a te fajtádnak."
"Már jártál ott és mégse kaptál munkát?
Ne aggódj, hamarosan beérik majd valami leszednivaló."
"*Semmi személyes nincsen ebben*,
de csak a helyi egyetemek végzettségét tudjuk elismerni.
Az neked nincsen.
De próbáld meg, esetleg felvesznek a diplomáddal,
be is tudhatnak egy évet érte egyes esetekben.
Ne mondjad, egyetemi tanár voltál hazádban?
Igazán?
Akkor tényleg megbízható ember lehetsz.
Próbálj elhelyezkedni mint parkolóőr.
Oda tényleg kellenek igazán megbízható emberek.

Hát persze. *Semmi személyes nincsen ebben*:
ez csak így megy.

Család és barátok

Amikor te egy fiatal bevándorló vagy egy új földön,
az utolsó dolog ami hiányzik neked az a család.
Később, ez hiányzik a legjobban.
A családi kötelékek levetése először csak felszabadító érzéssel jár,
és amikor fiatal vagy
a függetlenség vágya létszükségleti kérdés, mint a szabadság.
Én jobban aggódtam először hogy honvágyam lesz,
vagy hogy hiányoini fogom a barátaimat.
De miután új hazámat a magamévá tettem felfogásomban,
meglepetésemre soha nem volt honvágyam.
Barátokban sem volt hiány.
Otthonmaradt barátaimnak és jobban hiányoztam,
mint ők nekem.
Különösen egy, egy zseniális zenész-költő,
akinek négy verseskötete jelent meg,
hiányolt nagyon.
Hamarosan kábítószer és alkohol áldozatává vált,
és korán meghalt.
Én voltam voltam addig egyensúlyozó hatással rá.
A veszteség tragikus volt és felmérhetetlen.

De nagyobb családom igazán hiányzott nekem.
Próbáltam érintkezésben maradni velük
az egyetlen módon ami lehetséges volt:
levélben.
Ez cirka olyan volt mint életben tartani egy állandó éhezőt.
De ez mégis horgonyt adott nekem
és könnyedén kétnyelvűnek tartott.
A horgonyra pedig nagy szüksége van annak
akinek a hajója nincsen révben,
és nagyon himbálódzik.

Később, amikor a politikai körülmények
megengedték hogy hazalátogassak,
megtettem ezt is,
de ez sem volt kielégítő.
Annyit változott minden és mindenki,
hogy otthon sem éreztem otthon már magam.
Még odavaló voltam, már nem oda illő.
És nem hoztam egyetlen rokont sem
Kanadába letelepedni.

Egy bevándorló élete hosszú ideig nem könnyű.
Hosszú ideig jobb életük volt az otthon maradottaknak
mint nekem.
Sokáig nem is tudtam volna kihozatni őket anyagilag,
még akkor sem ha politikailag lehető lett volna.
És anyám szenvedésére gondolni sem mertem.
Egyetlen gyermeke voltam és borzalmasan hiányoztam neki.
De neki óriási adottsága volt elfogadni minden kalamitást
rendíthetetlen nyugodtsággal és bölcs elbírálással,

melyek a háborús évek szenvedései
és egy szívrepesztő válás alatt ötvöződtek acéllá.
Mint kis gyermeket,
és ifjúságom alatt is,
csordulásig töltött engem a szeretetével,
s én ebből táplálkoztam egymagamban évekig,
képesnek léve adni is belőle mindenkinek
-soha ki nem fogyóan.
Később megpróbáltam ugyanezt a szeretetet továbbítani
saját gyermekemnek.
Azt hiszem ő azt mondaná hogy sikerült is.
Szóval én meglátogattam anyámat amikor tudtam,
és segítettem eltartani öregkorában,
de nem hoztam ki hozzám akkor sem amikor már megtehettem volna -
Ez saját növekvő bölcseségem kinyílvánulása volt,
nem akarva anyámat kitenni mindannak,
ami egy öreg fa átültetésével jár,
s megspórólni neki amin én mentem át
Amikor megbetegedett a látogatására indultam,
de csak a temetésére értem oda,
s már csak halott kezét tudtam megfogni.
Tudom hogy emléke áldott, mert szeretete él tovább.

Kanadai feleségem családjával nem kötődtem össze
úgy mint a sajátommal,
jóllehet közel érzem magamhoz több néhányójukat,
és mindegyiküket szeretem.
Hogy ez azért van-e mert
nem véreim ők, vagy csak azért, mert
tőlük is távol éltünk,
azt nem tudom.
Lehet hogy csak egy galvanizáló eseményre várunk.

László Rétfalvi: **Lassú beilleszkedés - 1959**

Az év beköszöntésével az állami támogatás megszűnése tovább fokozta a 'soproni' diákok körében az itt-ott - de nem ritkán megjelenő, az iskolaév kezdetekor megismert elégedetlenségeket. Már akkor többen – magam is – kisebb kölcsönök felvételére fanyalodtunk, de most ismét a 'Sopron Student Assistance Loan' nevű alaphoz kellett fordulnunk pénzügyi segítségért. A még Ausztriában megigért tandíjmentesség és pénzügyi támogatás gyakran felemlítődött a háborgások során, de eddigre már megismerhettük a kapitalizmuson alapuló 'nyugati demokráciát', hogy üres ígéreteknek nem szabad hinni és hogy választások alkalmával új kormányok kerülnek hatalomba, amelyek nem érzik dolguknak betartani a leváltott kormány ígéreteit. Igen ám, szólt közbe a bölcs vélekedés, a politikai kampányokban tett szavazat-vadász igéretek betartása egy dolog, de más az állam nevében tett kötelezettség vállalás betartása. De, hiába a bölcselkedés!

Ami sokban segített lehűteni a kedélyeket, az a UBC többi diákja (ekkor már közeledve 9,000-hez), a mienkéhez hasonló helyzete volt. Január 1 dátummal újabb $363 kölcsönt vettem fel - mások hasonlóan, vagy még többet - (viszont fogalmam sincs, hogy a kikerítetlen számú összeghez milyen meggondolás alapján jutottam!). A felvett kölcsön 'súlyát' úgy lehet értékelni, mint két havi kereset bruttó értékét.

A karácsony előtt kezdődő és január közepéig tartó vizsgaidőszak szintén hagyott nyomot hangulatunkon. Ezúttal a 'soproni' oktatói gárda is átváltott a vizsgákon elért eredmények a kanadai szisztéma százalékban kifejezett formájára. Mivel túlnyomóan magyar nyelvű szóbeli vizsgáinkon azonnal megtudtuk elért eredményünket, ezután azokra is várni kellett a szemeszter végi összegzésig. Minden ilyen változás idegállapotunkat tette ismételten próbára. Magamon észrevettem, hogy hajlamos lettem a reggelenti 'bealvásokra'.

Gondolataim, a Magyarországon hátrahagyott világról fel-fel merültek, de már kevesebb gyakorisággal. Szüleimmel és bátyámmal váltott leveleken keresztül tudtam a történtekről. Például, tudomásomra jutott, amit ezideig eltitkoltak tőlem, hogy apámat rövid ideig 'elbocsájtották' állásából, amint kitudódott a berényi 'kormányhű' körökben Nyugatra való 'disszidálásom'. Kaptam fényképeket immáron féléves kis 'keresztfiam'-unokaöcsémről, Gyurikáról és kis unokatestvéreimről, Maczkó Pityuról és Horváth Katiról, Ausztráliából pedig az oda vándorolt legfiatalabb nagynéném lányáról, Nagy Izabelláról. Kampu (legrégibb barátom) fényképet küldött, az orosz tanktűz által tornyában megcsonkított nagytemplomról - emlékeztetve 1956 szörnyűségeire, míg Telek Béla barátom, enyhítően ható, szép erdei környezetben mutatta be 'leendőjét', Évát. Mind segítettek megtartani 'hovatartozásom' érzését.

Korábbi érzelmeim 'volt kedvesem' iránt még ízottak bennem: *„Ahogy most újra kezembe veszem a tollat már alaposan túltettük magunkat az 1958-on és ha a naptárra nézek meglepve látom, hogy az 1959-es esztendő is – habár még vígan – de bokáig kopott lábbal rója az idő fogyhatatlan mérföldjeit. Az idő múlása mostanában nem hagy nyomokat rajtam s olykor-olykor szárnyakat szeretnék neki adni, hogy gyorsabban repüljön. Huszon második évemet taposom s abban már a harmadikat Kanadában. Eh, bolondság, mit érdekel ez minket, hasonló gyorsasággal fog az a hét év is eltelni, amit még Kanadában szándékozok eltölteni és hasonlóan az a 40 - 45 év, amit még az élettől elvárok leélni. Kislány! – mostanában újra gyakorta eszembe jutsz s … még mindig szerelemmel. Mi van veled augusztus óta? Semmit sem írtál s barátaim és ismerőseim is mintha összeesküdtek volna, teljesen némák maradtak felőled. Vagy talán már teljesen megszűntünk egymásnak élni? Bár útjaink már régen széjjel váltak, szerelmünk még sokáig egymáshoz kötött – most mindennek vége lenne? Azt nem akarom elhinni, az nem igaz! – Ugye Te is azt mondod – az nem lehet igaz! Most hiába szorul ökölbe a kezem…hiába protestálok akár az égnek – Isten nincs – legalább is nem mutatja énjét, a földön pedig mindenki erősebb nálam. Így összetörten, legyőzötten már csak magamnak suttogom: nem, nem Annám, az nem lehet igaz. De mit ér ez a csökönyös tiltakozás, mikor milliók tiltakozása ellenére végeznek ki embereket, tipornak el országokat és az igazság mindig az erősebb oldalán marad. Mit akarok hát én, hogyan akarok igazamnak bizonyságot szerezni? A csökönyösség nem fegyver, magam igazságát másra erőltetni gyenge vagyok. Szomorúan és sok keserűséggel magam előtt is be kell hát ismernem – mégis csak igaz lehet. Ha pedig Te is azt mondod, akkor igaznak kell lenni! A múlt éjjel újra az otthonról álmodtam. Köztetek éltem ismét napjaimat és úgy éreztem ez a boldogság örökké megmarad. De ekkor álmomba belesírt egy ének a külvilágból - hozta a rideg valóságot az álmok birodalmába és kegyetlen őszinteséggel mart a szívembe. Otthon az ember jókedvében dalolta, itt pedig keservét és boldogtalanságát sírja bele a dalba: - A kanyargos Tisza partján, ott születtem... (1959 február 15)".*

Márciusban ismét át kellett esni a 'jövedelem adó bevallás' játékon, ami az előző 1958-as év keresetére vonatkozott, amikor $1,195.81 (903.31+292) jövedelem után $12.00 adót fizettem. Mivel korábban már levontak (csekkel történő) fizetésemből $71.30-at, a különbséget (szintén csekken) visszafizették. Az összegben benne van a nyári kereset mellett a havi $65 állami juttatás, amit Vancouverbe való visszautazásunk után 4½ hónapig, azaz év végéig kaptunk. Nincs rá magyarázatom viszont, hogy korábban, az év elején is kapott juttatásokról miért nem kaptunk értesítést (a közismert 'T4 slip' formájában!). Talán elfeledkeztek róla?

Korábban is említhettem volna, hogy hivatalos pénz átutalásokat mi is, már 1957 óta, bank csekkel végeztük. Mindjárt a UBC kempuszra érkezésünkkor nyitattak velünk bankszámlákat a 'Bank of Montreal' helyi fiókjánál és biztattak oda helyezni megspórolt pénzünket. A bankszámlával együtt járt a csekk-füzet, amelyet legtöbbünk csak ritkán használt. A fent említett kölcsönök összegét is egyenesen számláinkra utalták.

Valamikor késő tavasszal, Bukka és Marika elköltöztek a legkisebb emeleti szobából és a Dunbar street és a 20 th Avenue

környékén béreltek egy házat, ahol a bérlet könnyítésére ők is adtak ki szobát, esetleg szobákat. Ami emlékeimben fontosabb, hogy legalább két alkalommal voltam oda hivatalos 'party'-szerű rendezvényeikre. Nem biztos, de úgy gondolom, hogy a mi nagyon sikeres szilveszteri 'party'-nk jó hangulatát akarták megtartani a fiatalabb soproniak körében, bár nem hiszem, hogy egyszer is volt annyi meghívott náluk, mint a mi 35 személyt számoló rendezvényünkön. De a jó hangulat ott is meg volt.

Jártunk mi rendszeresen a Magyar Házban tartott bálokra is, sőt egyesek 'kimerészkedtek' belvárosi táncos helyekre, nem annyira a tánc kedvéért, mint inkább a lányokkal, egyeseknél a 'nőkkel' való kapcsolatkeresés céljából. Kamarásaim majd mind aktívak voltak ezen a téren. Egy dolog, ami hátráltatta ilyennemű kapcsolataink sikerességét: 'autótlanságunk' volt. A kreált szó azt próbálja kifejezni, bármilyen szokatlanul is hangzik régimódi füleknek, hogy itteni kapcsolatok fenttartásban az autónak nevezett jármű elengedhetetlen volt. Nem csoda, hogy többen, amilyen gyorsan körülményeik engedték, (használt) autókat vásároltak.

Egy áprilisi napon, Gőgös Feri, Görgényi Béla és Fodor Gyuszi társaságában készült fénykép 'helyzetjelentés' értéke mellett, az utóbbi kettő, évfolyamunkon való jelenlétét is mutatja, mert azon ősszel mindketten már más irányba mentek.

Az évvégi vizsgákról nincs más emlékem, csak a korábbiakban leírt feszült idegállapot jelenléte és jegyzeteink hosszú órákon át tartó tanulmányozása. Vizsgaeredményeim elfogadhatók voltak, de szintjeik, a korábbiakhoz képest, kezdték mutatni érdeklődésem lassú erodálását.

Nem emlékszem milyen indíttatásból, de május elején én is kiköltöztem a közel két évig tartó lakhelyemről. Lehet, hogy házigazdáink is költözködésen gondolkodtak, mert Béla kamarásom és Bandi volt-kamarásom szintén akkor adták fel szobáikat. Hirtelen jöhetett döntésem, mert előre kiszemelt új lakáshely hiányában más barátok közé való ideiglenes beköltözés vált szükségessé. Majdnem félúttal közelebb az egyetemhez, Safranyik Laci, Kurucz Jancsi, Szabó Gurka, Tóth Tibi és – igen - Palkovics Jancsi közösen megosztott, Jericho Beach közeli, a 'Ribanc'-tól bérelt alagsori lakhelyére szorultam be.

Nem tartott sokáig találni kiadó szobát, közelebb is az egyetemhez, a 4586 West 6th Avenue cím alatt (ma is áll teljes formájában), ahol le is 'horgonyoztam' közel másfél évig. Uj lakhelyem egy nagyméretű idősebb ház emeletén volt, ahol a fenti öt szobát hatan laktuk. Tágas, délre néző napos szobám minőségi előrelépést jelentett. A földszinten, a konyha, ebédlő és a 'házigazda' lakosztálya mellett szintén volt hálószobának használható két kisebb helyiség is. Egy 'mérnök diákszövetség' (Fraternity) által tulajdonolt épületet házigazdánk - egy idősebb hölgy, Mrs. Robertson - bérelte és működtette 'boarding house' (diákpanzió) -ként. Ami nagyon meglepett, hogy a ház működtetése mellett ő teljes idejű állásban dolgozott valamelyik korházban, mint ápoló vagy ápoló segéd. Otthon pedig, a magunk által összeállított egyszerű reggeli (gyümölcslé, gabonafféleség készítmények, pirítós, kávé) és löncs (szendvicsek) mellett mindig volt elkészített 'leülős' estebéd. Hamar kiderült, hogy ez azért volt lehetséges, mert az egyik régebben ottlakó, szintén '56-os magyar', Mike Feri nézett a dolgok után. Emlékeimben ide tartozik az észak-amerikaiak által csúcsételnek számító 'beefsteak' finnyás elutasítása, amikor ritkán az asztalunkra került. Hiába szánom-bánom manapság akkori válogatósságomat, a jó falat nem veszett kárba, mindig volt valaki ott, aki helyettem elfogyasztotta.

Rendkívül barátságos társaságba kerültem, mind – egy kivételével – diák volt az egyetemen. Évekkel azután, hogy onnan elköltöztem, kaptam meghívást volt lakótársaim Jim Matson, majd Bill Hoverman esküvőjére, és a többiek is felkerestek. Ian McLelland pedig meghívott szülei Kelowna otthonába egy pár napra, amely alkalommal próbálhattam ki képességeimet vízisíelésben a nagy Okanagan tavon. Mike Ferin keresztül pedig megismerkedtem több, a soproni csoporton kívüli, velünk egyidőben érkezett magyarral. Azokon keresztül látogattam először Vancouver külvárosaiba, mint Port Moody, Port Coquitlam (amit magyarosan ők csak 'port kőkatlan'-nak hívtak) és az ő társaságukban látogattam meg először a városhoz közeli Harrison Hot Springs meleg vizű gyógyfürdőt is.

Közel egyidőben új lakóhelyemre való költözéssel kezdtem el dolgozni, nyári munkaként az egyetem Department of Zoology kötelékében. Részleteit már korábban megírtam a Kapocs (52:9-10) lapjain, amit most itt, kevés változással újra közlök:

„1959-1961 nyári hónapjaiban Witt Lajos bácsival dolgoztam, mint 'taxidermist', azaz állatbőr preparátor (ami nem más, mint megnyúzni és kitömni állat specimeneket) a UBC Zoologia Múzeum számára. Laboratóriumunk a régi Biológia Épület alagsorának jobb szárnyában volt (kb. egyszinten s kissé balra attól a híres csoportkép színhelyétől, amit 1957 február 3-án készítettek csoportunkról s amit mi később széles körben elérhetővé tettünk). Pontosan már nem emlékszem, hogy milyen alapon kerültem oda (talán Udvardy Miklós fülébe juthatott a madárvilág utáni érdeklődésem) de első napomon be kellett mutatnom, hogy értek a madárnyúzáshoz, mint ahogy én azt valahol eldicsekedhettem.

Lajos bácsi rendkívül pontos és akkurátus ember volt, nem lehetett őt akármilyen munkával kielégíteni. De jó emberismerő is volt, mert első nyúzandó alanyomnak egy varjút adott, ami a 'szakban' igazán kezdőknek való. Nyúztam én - de inkább nyúztam volna - a madarat, ha tudom, hogy hol és mikor kell a lábszárat visszafordítani a combhoz, és a kettőt együtt visszanyomni az üregbe, ami a test és a már leválasztott bőr között formálódott, s akkor a kettőt késsel egymástól elválasztani. Ez a lépés azért fontos, mert nélküle vagy 'örökkön csak nyúzogat' az ember, vagy belevág a bőrbe s így elrontja a 'specimen'-t. Lajos bácsi eközben mélyen elfoglalta magát (talán) egy ökörszem kitömésével, de azonnal megtudtam, hogy mennyire figyel engem, mert amilyest közel kerültem ahhoz a ponthoz, hogy belevágok a bőrbe, felém fordult és szó nélkül csak úgy 'félkézzel' kisegített bajomból. Ezek után, a három nyár folyamán, nyúztam én kolibritől emberszabású majomig (gibbon) mindent, de egyet sem rontottam el. Bőrt kitömni viszont ritkán adódott alkalmam, mivel azt Lajos bácsi, mint annak mestere ritkán adta ki kezéből".

Munkáltatónk, Ian McTaggart Cowan, a Zoologia Department és egyben a Zoologia Múzeum feje, már akkor hires egyetemi tanár és széles körben népszerű, főleg a CBC kanadai TV-n betöltött szerepe okán, ahol heti programjában a természet-tudományok különböző ágait népszerűsítette. Emellett első gondjai közt volt a Múzeum tárának gazdagítása. Első ottani nyaramon Dr.Cowan gyakorta elkisérte H.R.MacMillan-t (a neves érdészeti vállalkozót, aki BC legnagyobb fakitermelő vállalatánál nagyon sok Sopron Divizió diák dolgozott) tengerjáró jachtján a mexikói Tres Marias szigetekre ritka madárfaj egyedek (tetemeit!) gyűjteni. A zsákmányait mind hozzánk szállította feldolgozásra, tehát nagyon gyakori látogatónk volt. Minden egyes alkalommal dőlt belőle a lelkesedés és a vele járó szóáradat. Mivel Lajos bácsi volt a főnök, természetesen a beszéd hozzá volt intézve s felém csak néha, de akkor aztán cinkos mosollyal fordult. Mint ahogy szélvész szerűen betoppant hozzánk, ugyan olyan gyorsan szokott távozni is. Alig, hogy az ajtó becsukódott mögötte, Lajos bácsi rendszeresen hozzám fordult a kérdés-

sel: „Mit mondott ez, Laci?" Lajos bácsi azt kifogásolta, hogy Dr.Cowan túl gyorsan beszél és hogy erős skót akcentusa van.

A nyár elején hír érkezett a Department-hez, hogy egy ritka bálna fajta- 'Stejneger beaked whale'- teteme sodródott a Vancouver Sziget nyugati partjára, a Tofino és Ukluelet közötti 'Long Beach'-en. Több se kellett Dr.Cowan-nak, azonnal utasítást adott, hogy utazzunk a helyszínre s ha a tetem tényleg az a ritka fajta, akkor azt boncoljuk fel, csontozzuk ki és a csontváz darabjait szállítsuk vissza a gyűjtemény számára. Akkor még nem vezetett hivatalos út a sziget nyugati partjára, tehát a feladatot megkönnyítendő, egy 'Grumman Goose'-nak nevezett hidroplánnal repültünk Tofinóba. A tetem valóban a ritka fajta bálna volt s miután elszállásoltuk magunkat Mrs. Whittington vendégházában a Wikkinannish Beach-en, mindjárt hozzá is fogtunk a boncoláshoz. Ritkán lakott terület volt ez akkor s nem zavartak bennünket bámészkodó emberek, de az áporodott szag, ami a tetemből áradt az annál inkább, főleg, amikor felhasítottuk a gyomorüreget. Amikor először nyitottunk rést a testen, méterekre kellett hátrálnunk, hogy lélegzetet vehessünk a koncentrálódott bűztől. Mint tanonc segédkeztem Lajos bácsinak, aki nem sokat teketóriázott - hosszú vadász karrierjére támaszkodva, szakszerűen intézkedett, hogy - „itt vágd Laci, ott húzd Laci", de minden 'piszkos' munkában ugyanúgy kivette részét. Kötelet kötöttünk a 'blubber'-ra (a bőr ás a vastag izoláló zsírréteg együttese) s míg egyikünk húzta, addig a másik nagy éles késsel választotta el a levágandó tömeget a csontvázról. Két napunkba került az 'operáció' és igencsak megdolgoztatott minket. A blubbert és hústömeget egy közelben kivájt mélyedésbe temettük és eszünkbe se jutott - nem csak a romlásnak indult hús szaga miatt – hogy a 'javából' tartsunk meg egy kicsit kostolónak. Pedig hát a bálnahús tudtunkkal is inyencségnek számít Japánban. Mivel a kis térfogatú repülővel nem szállíthattuk vissza a csontokat, azoknak is gödröt ástunk - s azt a helyszínen szerzett drótháló val kibéleltük, nehogy elkallódjon valami darab és abba temettük műveletünk gyümölcseit. Elgondolásunk az volt, hogy a betemetett csontok idővel megtisztulnak a különböző talajban elő élőlények munkálkodása során, s később már a tiszta csontvázat szállíthatjuk vissza a múzeumba.

Egy októberi hétvégen mentünk vissza a csontvázért. Egy 'paneltruck' (ablak nélküli mikróbusz szerűség) teherautót béreltünk s velünk jött a hollandus Jerry van Eerten, a Department raktárosa is segédkezni. Eleinte minden rendben ment. Nem tévedtünk el a kanyargós és össze-vissza kapcsolódó fakitermelő utakon, rendre megtaláltuk az elásott értékeket. No, de akkor, amikor kiástuk a csontokat jött a kellemetlen meglepetés. Az elásott csont darabok nemhogy megtisztultak volna, hanem éppen csak elindultak a purifikáció útján. A steril homokban nem voltak élőlények, amik letisztították volna azokat, cafatokban lógtak rajtuk az erjedésnek indult húsdarabok. A szag semmivel sem volt kevésbé kiálhatatlan mint amikor a csontokat korábban betemettük. Rövid tanácskozás után rájöttünk, hogy nincs más választásunk – az operáció eddig is már sokba került - a csontvázat vissza kell vinnünk magunkkal, úgy ahogy van, a bérelt járműben. Kezeinkre szükség volt a pakoláshoz, így azokkal nem tudtuk fogni orrunkat, helyettük vizes zsebkendőt kötöttünk fel arcunkra és így 'álarcosan' és gumikesztyűs kézzel raktuk fel a rakományt. Nem kell mondanom, hogy a hosszú (3 órás) visszaút a kátyús, rázós utakon mindannyiunk tűrőképességét próbára tette. Ha felhúztuk az ajtók ablakait, akkor a bűz sűrűsödött a kibírhatatlanságig, amikor lehúztuk az ablakokat, akkor a beáramló szél a zárt háttérből örvény szerűén hozta előre az ülésekig a koncentrált szagot. Valahogy azért kibírtuk a Nanaimo-i komphajó állomásig. Felszállás után gyorsan kiugráltunk a fülkéből és lezártuk az ajtókat. No de megint, a kétórás hajóút után ki kellett nyitni az ajtókat és magyarázkodni a körülöttünk lévő utasoknak, hogy miért hátrálunk gyorsan vissza járművünktől és hogy mi az a borzasztó bűz, ami abból árad. Tökéletlen angolsággal nehéz volt velük megértetni a helyzetet s majd mind 'gyanújukat' megtartva, fejüket csóválva ültek be autóikba. A korábbi megpróbáltatás megismétlődött, de most már csak egy sokkal rövidebb ideig. Az egyetemen nagy örömmel váltunk meg az autótól s mentünk haza fürdeni és szagtalanítani ruháinkat. Az én részvételem ezáltal meg is szűnt, mert hallgatni kellett harmadik évem előadásait. A munka hátralévő része Lajos bácsira és más segítőire szakadt.

Lajos bácsi elmondásából tudom, hogy a kipakolás sem volt kellemesebb a korábbi alkalmaknál s hogy a csontokat újra temették a Biológia Épület új szárnyának tövébe, amiket azután darabonként ástak ki és főztek nagy kondérokban – a szabadban! – bűzlő ragadványaiktól megszabadítandó. A már 'csontfehér' csontváz darabok ma is ékességei UBC Zoológia Múzeumnak. (2011 április 15, Vancouver, BC).

A nyár minden vonatkozásában forgalmas volt számomra. Munkakezdésemmel egyidőben, Herczeg 'Balek' a Biológia Épület egy másik szárnyában működő Botanika Tanszéken kapott nyári állást, Dr. Beamish nevű professzornő segítőjeként, így ebédszüneteinket együtt töltöttük majd minden nap a közeli, olympiai méretű nyílt uszoda betonszegletén napozgatva. Fiatal legényként bizonygattuk magunknak képességeinket a fejesugrásban és a víz alatti úszás távolságában. A medence szélességének lélegzetnélküli oda-vissza átúszását jó teljesítménynek könyveltük el. Az ilyennemű kellemes időtöltés gyakran elfeledtette velünk az idő múlását s nem egyszer kiérdemeltem Lajos bácsi intését ebédszünetem túl hosszúra nyújtása miatt.

A Zoológia Tanszék irodájában dolgozó csinos barna Rosemary Miletich és kolleganője a szőke Nancy Barker megkaphatta szemünket, mert egy alkalommal Balekkal egyetemben bátran meghívtuk őket egy belvárosi zenés-táncos klubba az estét velünk tölteni. Amit ők mohón el is fogadtak. Az autó hiánya ekkor is közrejátszott a dolgok rendezésében, mert a lányok Rosemary kis kétszemélyes MGA sportkocsijában érkeztek, mi pedig busszal utaztunk az 'Issy's nevű tetthelyre' és csak a bejáratnál találkoztunk. Kellemes, csupán hűsítő italokat fogyasztó, műsoros-táncos estét töltöttünk együtt s annak befejeztével a kijáratnál búcsúztunk el egymástól. Nem fejlődött tovább a kapcsolat, bár Rosemary továbbra is mutatott felém érdeklődést. Vele kapcsolatos egy esetem az angol nyelv elsajátításának nehézségeiről, amikor ajánlatot tettem kis sportautójának megvételére. Természetesen, akkori lehetőségeim közel se engedték meg az autó vásárlást, nemhogy egy nagyon kívánatos sportkocsit – tehát ajánlatomat egyikünk se vette komolyan. Amikor a „Please, do not overhaul it" kéréssel azt próbáltam mondani, hogy 'nehogy túl hajtsd' a kis masinát, annak majd ellenkezője, a „ne generáloztasd" volt a jelentése. Nem csoda, hogy furcsa fintorral rákérdezett mondandómra.

Egy, a vancouveri víztároló Capilano Lake gátjánál készült fénykép emlékeztet arra, hogy barátságunk folytatódott a Bukka-Marika duóval. Fényképek emlékeztetnek arra is, hogy új barátokat is szereztem a Kis Budapest vendéglőt gyakran látogatók közül, valamint, hogy Balekkal rendszeresen látogattuk a UBC-n akkor készülő 'Nitobe Memorial Garden' nevű japán kertet. Ezen utóbbi építmény, a Japán állam ajándéka volt Kanadának a háborúban elkövetett kegyetlenkedések feledtetésére, aminek építésére Japánból küldtek mesterembereket. Szintén a Zoológián dolgozó Sachiko Tabata, a nagyon helyes japán-kanadai lánytól tanultam meg egyedüli japán mondatomat, amikor dicsérni akartam annak építőit, a „shi goto yoku sima szu" kifejezéssel.

A zoológia tanszék irodai és laboratóriumi személyzet mellett, megismerkedtem az ott kutató 'graduate student' (végzett diák) többségével is. Ezen ismeretségen keresztül lettem hivatalos egy emlékezetes 'farewell party'-ra. Tony (Anand) Prakash, a 9th Avenue és Crown Street találozásán lévő alagsori bérelt lakásán gyűlt össze több mint egy tucat diák elbúcsúztatni egy Muriel nevű brit lányt, aki egy újabb egyetemi 'degree', azaz tudomá-

nyos fokozat teljesítésével készült lépni tovább. Az esemény érdekessége volt, a laboratóriumból 'elcsent' etilalkohollal megtöltött, halaktól kiürített akvárium, ami a hangulat kialakításában hamarosan meg is tette hatását. A Leica gépemmel készített csoportképen több sötétbőrű diák látható, indiaiak, arabok és afrikai négerek, amelyek közül a házigazda és mások is a barátaim maradtak. A képen látható koromfekete afrikai Eugene ölében ülő (nekem is tetsző) nagyon csinos kanadai szőke Jean, akik kapcsolata házasságban végződött, akaratlanul is emlékeztet az időben majdnem teljesen megegyező, de számomra akkor teljesen ismeretlen kapcsolat kialakulására, aminek eredményeként jött világra az amerikai Obama elnök.

Szeptemberben beiratkoztam harmadik évemre. Majdnem az egész napot igénybe vevő, a nagy tömegeket megmozgató folyamat nem sok emléket hagyott benem. A megemelkedett tandíj ellenére nem kellett újabb kölcsönhöz folyamodni, bár a nyáron megkeresett összeg nem nézett ki úgy, hogy eltartana az iskolaév végéig. Egy visszás, ismét az angol nyelv elsajátításához kapcsolandó emlék azért megmaradt. A nagyszámú, hullámzó diáktömegben sok ismerős arcra leltem, melyek egyikétől megkérdeztem, hogy „Will you be having a heavy schedule?". A fickót, mint a házunkat tulajdonló 'fraternity' egyik tagjaként ismertem fel, akivel korábban házunk alagsorában tartott összejöveteleik során találkoztam. Többszöri, már idegesítő megismétlése ellenére sem akarta megérteni barátkozó szándékú kérdésemet, amit abbahagytam amint ráéreztem bántó szándékára: éreztetni velem tökéletlen nyelvtudásomat. A szóban forgó 'schedule' szót lehet angolosan vagy amerikaiasan kiejteni, de mindkét formában könnyen érthető. (Feleségem mutatott rá egy mostani beszélgetésünk során, hogy valójában a fickó lehetett az, aki nem ismerte a szó jelentését). 1959-60-es 'Alma Mater Society' diák kártyámon már ismét bajusztalan képet mutatok. Ezen triviálisnak hangzó megjegyzés azért említendő, mert ilyen kis dolgokon lehet csak időrendi különbséget tenni megmaradt fényképeken alapuló emlékekben.

Ebben az évben két 'Sopron Division' évfolyam fejezte be tanulmányait. 'Volt IV-éveseink' a tavaszi, 'volt III-éveseink' pedig az őszi 'Convocation' keretében kapták meg 'Bachelor of Science in Forestry' – 'equivalent to Okleveles Erdőmérnök, Graduate Forest Engineer, Sopron University, Hungary' meghatározásban 'university degree'-jüket, illetve egyetemi diplomájukat. Az utóbbi meghatározás magyarországi érvényessége még jó pár évig váratott magára, de a kanadai munkapiacon az nem számított. A korai végzés viszont igen sokat számított a munkahelyek megszerzésében. Az ősszel végzők közül sokan, az elfogadható munkahelyek hiányában, más egyetemeken való továbbtanulást választották, aminek következményeként évfolyamukról került ki a magasabb minősítéseket elérő 'soproniak' többsége.

Rendszeres levelezésem az otthoniakkal leszűkült szüleimre és testvéremre. Ferkó bátyám büszkén küldte, immáron egyéves kisfia – nekem keresztfiam - mosolygós fényképét és saját magát bemutató képeket, egy vastag könyvet tanulmányozó pózokban. A képeken keresztül akarta bemutatni, hogy négy év kényszerű kihagyás után, ő is bekerült az egyetemre. Nem közgazdaságtanra, ahová korábban próbálkozott, hanem a budapesti műszaki egyetem út és vasút mérnöki levelező karra. Mint családfenntartó apa, nem lehetett könnyű dolga a tanulással, a mindennapi munka befejezése után.

Október 23-án, immár harmadik éve és a végzettek hiánya miatt sorainkban megfogyatkozva, de most már a UBC diákság támogató érdeklődésével mögöttünk, négyes sorban végig vonultunk a Main Mall és University Boulevard egyes részein, majd a War Memorial Gymnasiumban, a korábbi évekhez hasonlóan megkoszorúztuk az 'Ismeretlen katona' síremlékét, a Magyar Forradalom és Szabadságharcra emlékezve.

Novemberben sok végzett, de még a városban tartózkodó soproni diák és az oktatói kar többségének részvételével, Selmec-Sopron tradíciók szellemében 'szakestélyt' tartottunk a Magyar Ház helységében, 'balekavatás' céljából. A tradíció hosszú évekre néz vissza és ekkor érkezett el ideje, hogy a sok – bár már harmadéves, de még mindig 'pogány balek' átessen a keresztelésen. Mire a sok formalitás után magához a kereszteléshez értünk, már több 'kür' sört megittunk s emiatt kevésre emlékszem, de arra igen, hogy sokat és jókat énekeltünk. Balek-keresztelés féle összejövetelek már Powell River-ben is voltak s lehet, hogy jómagam még akkor, vagy talán még korábban átestem a ceremónián.

Mások leírása emlékeztet Apt Dönci bátyánk házában tartott tarokk partikra. A frissen vásárolt ház (ma is áll - gyakran sétálok el előtte) a család mellett otthont adott több alagsori szobákat bérlő soproni diáknak, valamint volt-diáknak. A tarokk partikon rendszeresen megjelent Witt Lajos bácsi is, akinek gyakori „játszunk gyors flott partikat" mondása megragadt bennem. A két 'öreg' mellett partner lett, természetesen Apt Kamill után, az alagsorban lakó Kurucz Jancsi, Márkus Gabi és ritkábban Safranyik Laci, valamint vendégként jómagam is. A hosszú évekre visszanéző, Selmec-Sopron diákok kedvenc kártyajátékát még Powell River-ben, talán még korábban, Siezenheimben tanultam meg - szerettem is játszani, de jó játékos sohasem lettem. Mivel pénzre ment a játék (inkább csak jelképesen), gyengébb játékosokat is bevettek a partikba, hogy legyen kitől nyerni.

A létszámban igen leszűkült évfolyamunkon és a vizsgaidőszak ezen szemeszter végén gyorsabban haladhatott. Nem is emlékszem részletekre. Karácsonyt nem a korábbi szűk baráti körben, hanem ezúttal a Kis Budapest étterem vendégei közé vegyülve, a már külön-külön lakó, de most az alkalomra összegyűlt volt 'kamarásaimmal' töltöttem. Jól emlékszem a magyar katolikus templomban tartott karácsonyi éjféli mise után, az Apt család általi váratlan meghívásra, a korábbi díszebédjükből megmaradt sültpulyka maradványainak elfogyasztására (az is lehet, hogy a meghívást előre tervezve, több sültet készítettek). Sose voltam a pulyka húsának kedvelője, de ezúttal olyan jól esett, hogy mai napig megmaradt számban az íze. Az Apték házának alagsorában lakó, a 'Ribanc' házából ideköltözködő soproniak mellett, többen voltunk ott éhes fiatalok, de mindenkinek jutott elég. Talán a hónapok óta tartó kanadai' diétám után a magyaros fűszerezés, no meg a társaság és a ünnepi hangulat, de főleg a nyíltan adott vendégszeretet tette azon éjszakát olyan emlékezetessé. *(2021 május 10, Vancouver, BC)*

E U R Ó P Á B A N M A R A D T A K

Jacsman János, Szilágyi Tibor: **Adatok, feltételezések és megjegyzések a soproni 'Örökös Másodévesek' történetéhez 1956-tól 1963-ig**

Bevezető

A Soproni Erdőmérnöki Főiskola történetét nem ismerő olvasók részére elsőnek közöljük, hogy cikkünk a Főiskola 1956/57. tanév másodéves hallgatóinak történetével foglalkozik. Az 'örökös' jelző onnan jön, hogy az 1956 október 23-án kitört forradalom jelentősen megbolygatta a Soproni Főiskolát is, mivel november 4. után diákjai és oktatói kisebb-nagyobb csoportokban szétszóródtak a félvilágba. Az akkori indentitásuk megőrzésére ezek a diákok a mai napig az 1956/57.-es tanév első- (balek), másod-, harmad-, negyed- és ötödéves hallgatóinak nevezik magukat [1].

Írásunk fő célja évfolyamunk, vagyis az akkori másodéves erdőmérnök hallgatók szétszóródásának hű 'újraforgatása'. Hogy ez a vállalkozás közel 67 év után komoly kutatást igényelt, nyilvánvaló. Szerencsénkre Sopronból és Vancouverből egy terjedelmes dokumentáció állt rendelkezésünkre, és St. Wolfgangból birtokunkban van egy értékes igazolás. A legfontosabbak ezek közül:

Névlisták

- I) Az Erdőmérnöki Főiskola 1955/1956. tanévben kezdett, nappali tagozatos hallgatói (61 név).
Forrás: http://www.nyme.hu/index.php?id=28586
- II) Az Erdőmérnöki Főiskola jelentése az 1956/57 iskolaév eseményeiről. (A visszajelentkezők nevével).
Forrás: Erdészettörténeti Közlemények, XXIV, Budapest 1997
- III) A Soproni Erdőmérnöki Főiskola 1960-ban valétáló erdőmérnök hallgatói (Tabló 21 névvel).
Forrás: http://leveltar.uni-sopron.hu/erdomernok-tablok#1960
- IV) A 2009-2012, illetve 2019-2022 évben tiszteletdiplomában részesült erdőmérnökök szakmai életrajza.
Forrás: https://emk.uni-sopron.hu/tiszteletdiplomásaink
- V) A St. Wolfgangi gyűjtőtábor másodéves hallgatóinak aláírásos névsora (36 név két képeslap hátsó oldalán).
Forrás: nézd Függelék
- VI) Sopron Alumni: A vancouveri UBC Sopron Division hallgatóinak és oktatóinak névsora (247 név).
Forrás: Kapocs 75 hásó lap

Csoportok története

- VIIa) Roller Kálmán: Sopron Chronicle. Part One: Hungarian Foresters in the Western World. 1919-1986, Rákóczi Foundation, Toronto, 1986.
- VIIb) Roller Kálmán: Mi is voltunk egyszer az Akadémián. Soprontól Vancouverig, 1956-2000. Budapest 2001.
- VIII) Adamovich László és Sziklai Oszkár: Erdészek száműzetésben. (A Soproni Erdészeti Fakultás Kanadában)
Forrás: Erdészettörténeti Közlemények, XLIX., Budapest, 2003, 117-212. oldal.
- IX) Kató Ferenc: Sopron 1956.Visszaemlékezés Nyugat-Európából.
Forrás: Erdészettörténeti Közlemények, XLIV, Budapest-Sopron, 1999, 138-159. oldal
- X) Jacsman János: Sopron 1956 - Zürich 2006. Beszámoló az Erdőmérnöki Főiskola Svájcba került hallgatóiról.
Forrás: Erdészettörténeti Közlemények, LXXI., Budapest, 2006, 12-33. oldal

Személyes történetek, életrajzok

- XI) Erdészettörténeti Közlemények, egyes kötetek.
- XII) Kapocs - A Sopron Alumni időszakos közleménye, egyes számok.

Mindezek mellett – ha valahol megtorpantunk – Magyarországon és Kanadában élő volt évfolyamtársaink mindig kisegítettek. E segítő csapatnak hálával és köszönettel tartozunk, mert nélkülük ez az írás nehezen készült volna így el. Név szerint hálás köszönet Markó Imrének és Tóth Gézának Kanadában, Béky Katinak és Borovits Ferinek Magyarországon. Köszönet Rétfalvi Lacinak is, a tippekért, a kiigazításokért és a biztató támogatásért. A nyugat-európai történésekre pedig még emlékezünk.

Kutatásunk metódusát már az 'újraforgatással' féligmeddig elárultuk: 'Menetelés az időben'. Konkrétan 1956 szeptember 3-tól, a második tanév első napjától, 1963 júniusáig, az utolsó diploma kiosztásáig, (egy volt évfolyamtársunknak a Soproni Faipari Fakultáson), terjed az idő-út, amelyet újra végigjártunk. Ezt az időközt négy szakaszra osztottuk és vizsgáltuk, hogy az egyes szakaszokban mi történt és hol tartózkodtak dominánsan évfolyamunk tagjai.

Az első fázis 1956 szeptember 3-tól november 4-ig tartott. Sopronban megkezdődött a tanítás. Szeptember vége felé az előző évben UV nélkül végzett diákok nagyobb része két hétre a Mohács szigetre ment, hogy a tavaszi Duna árvíz-károsultaknak az építkezéseknél segítsen. Október 23-án kitört a forradalom. A főiskola félig-meddig átvette a város vezetését. A diákság mindenhol ott volt, mindenhol segített.

A második periódust 1956 november 4 és 1956 december 31 határolják: A menekülés, a lágerélet, a viták és a döntések ideje volt. Legtöbbünk még november 4-én átment Ausztriába. Gyűjtőlágerokban, internálótáborban kötöttünk ki. Sokan felfegyverkezve jöttek át a határon, a mai modern terminus szerint, mint 'fegyveres illegális migránsok'. Ezek egy részét – vagy 70-80 hallgatót – az osztrákok Siezenheimben, Salzburg mellett internálták [2]. (A Siezenheimi internálótáborról csak kevés információ van és azok is csak részben fedik egymást. Ismert, hogy már a helység neve is régebbi releváns publikációkban 'Sitzenheim', az utóbbi évek Kapocs cikkekben pedig helyesen Siezenheim.) A hallgatók zöme egy speciális, a Soproni Főiskola részére fenntartott gyűjtőtáborba került St. Wolfgangban, Salzkammergut tartományban. „Körülbelül 220 volt az erdészhallgatók száma, 230 bánya-, földmérő és geológus mérnökhallgató volt" [3]. A főiskola oktatói családjaikkal a szomszédos községben, Stroblben kaptak szállást. November vége felé, megindult a diszkusszió a kanadai kivándorlásról. December 7-én a svájci csoport 8 erdész- és két földmérőhallgatóval elhagyta a tábort. Rá egy rövid hétre kiszabadultak a siezenheimi internáltaink, és az idősebbek, főleg az ötöd éves erdészek többsége hazatért Sopronba, a többiek St. Wolfgangba mentek [4]. Karácsony előtt megszűnt a St. Wolfgangi tábor is. A Kanadába jelentkezők és a Nyugat-Európában maradni szándékozók Salzburgban kaptak szálláshelyet, néhányan Bécsbe utaztak, majd egyesek tovább Sopronba.

A harmadik periódusban (1957 jan. – 1957 szept.) definitívé vált, ki hol folytatja tanulmányait. Január elején Kanadába érkezett 214 főiskolai személy, köztük 200 erdészhallgató. Az idő nagyobb részét Powell River, BC-ben töltötték és angolul tanultak. Nyáron mindnyájan dolgoztak és (már akiknek sikerült munkát kapni) főleg a továbbtanulás költségeinek fedezésére [5]. Magyarországon megkezdődött a régi rendszer restaurációja. Sopronban, az Erdőmérnöki Főiskolán igyekeztek a tanítást,

(amely hivatalosan, de akadozva, még november 12-én újraindult) vagy 176 hallgatóval stabilizálni. Köztük vagy 86 visszatérő. Január 19-én befejeződött az iskolaév első szemesztere, másnaptól februárban 20-ig vizsgák voltak, február 21-én elkezdődött a második szemeszter [6]. Március 17-én megérkezett a németországi Hannoverisch Mündenbe - a Göttingeni Egyetem Erdésztudományok Karának állomáshelyére - egy főleg ötödévesekből álló kis csapat 8 erdészhallgatóval. Ott már két erdészhallgató várt rájuk. Munkát kerestek és bejártak a nyári szemeszter előadásaira [7]. Svájcban az erdészhallgatók heten maradtak. Ők is egy pár hónapot dolgoztak, majd a zürichi ETH Erdészkarán a nyári szemeszter egyes előadásait hallgatták. Ausztriában, Bécsben, csak néhányan szándékoztak továbbtanulni [8]. Információink szerint a németországi Freiburgban is mentek soproni diákok és Svédországban is tanult néhány felsőéves erdész [9].

A negyedik fázis a Vancouveri UBC Erdészkara Sopron Division indulásával kezdődött 1957 szeptemberében és 1961 júniusig tartott. A diákélet ideje. Nem volt ez egy könnyű élet, főleg Kanadában nem, ahol nem volt ösztöndíj (a minimum havi állami támogatást minden magyar menekült kapta), és a tandíjat saját zsebből kellett fizetni. De más ok is volt, hogy 59 kivándorolt soproni erdészdiák nem a Sopron Division Fakultáson végzett. Egy későbbi kérdőíves kutatás eredményei szerint a 'lemorzsolódás' fő okai a következők voltak: 1) Más szakma érdekelte, 2) Gazdasági tények, 3) Személyes jellegű okok, 4) Más (férjhez ment) [10]. Vancouverben mégis 141, nagy többségében volt soproni diák diplomázott a Sopron Division karon. Sopronban 1957 és 1961 között 179 diplomás erdőmérnök hagyta el a Főiskolát, azonban ezekből 69 hallgató 1956 őszén már utolsó éves volt [11]. Hann. Mündenben tízen, Svájcban hatan diplomáztak. Ausztriában hárman végeztek, Freiburgban tudtunkkal két soproni diák szerzett diplomát [12], és Svédországban csak négy diplomásról hallottunk.

A másodévesek szétszóródása

Kutatásaink eredményeit az alábbi tabellában foglaltuk össze. Az első oszlop évfolyamunk névsorát tartalmazza 1956 októberében. A második hasábban az Ausztriába menekülteknél az utolsó lágerek helye, az otthon maradottaknál a novemberi/ decemberi tartózkodásuk helye olvasható. A harmadik oszlop az Ausztriából kivándoroltak kiválasztott országainak a nevét tartalmazza. Az Ausztriában maradóknál ez a hely természetesen Bécs, a otthoniaknál Sopron. A negyedik hasáb a másodévesek továbbtanulásának történetét mutatja. Az otthon maradtak és Ausztriából hazatérők megkezdték 1957 szeptember 2-án a harmadik tanévet. Volt kollégáik Bécsben, Zürichben, Hannoverisch Mündenben a helyi egyetem Erdészeti Fakultásán, Vancouverben a UBC Sopron Division Karán újrakezdik a második tanévet. Sokan azonban a továbbtanulást egy Erdészeti Fakultáson el sem kezdték, vagy ha igen, egy-két tanév után félbeszakították. Egyesek más egyetemen próbáltak tovább tanulni, mások kurzusokat látogattak, vagy munkahelyet kerestek és ott képezték tovább magukat [13]. A továbbtanuló erdész hallgatók legtöbbje 1960-ban megszerezte a diplomát.

A másodévesek névsora, tartózkodási helye és státusza 1956 őszétől 1963 júniusig

1956 szept.-nov. 4	1956 nov-dec.	1957 jan.-szept.	1957 szept.-1963 jún.
Hallgatók	Újrakezdés/ Lágerélet	Tanulás/ Letelepedés	Továbbtanulás erdészet/ más területen Munkavállalás
André Béla	St. Wolfgang	Kanada	Sopron, Főiskola, diploma 1961
Balázs Árpád	St. Wolfgang	Németország	Hann. Münden, Erdészkar, diploma 1960
Barabás József	Siezenheim	Kanada	Kanada, Faipari vállalat
Béres Mihály	Siezenheim	Bécs	Bécs, Építőipari vállalat
Béky Katalin	Sopron	Sopron	Sopron, Főiskola, diploma 1960
Boa Sándor	Siezenheim	Kanada	Sopron, Főiskola, diploma 1962
Boda Zoltán	St. Wolfgang	Kanada	Kanada, tanító (BEd), diploma, Tanfelügyelő
Boncz Ernő	Siezenheim	Kanada	Sopron, Famérnöki Kar, diploma 1963
Borovits Ferenc	Siezenheim	Kanada	Sopron, Főiskola, diploma, 1961
Borsodi Ferenc	St. Wolfgang	Bécs	Bécs, Iparműv. Akadémia, diploma 1961
Czeiner Zsolt	St. Wolfgang	Svájc	Zürich, ETH Erdészkar, diploma 1960
Danczinger Edit	St. Wolfgang*	Kanada	Kanada, férjhez ment
Ferdinánd István	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma 1960
Füzi Ferenc	Siezenheim	Sopron	Sopron, Főiskola, diploma 1960
Gyöngyösi Sándor	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma1960
Hajdú Gábor	St. Wolfgang	Sopron	Sopron, Főiskola, diploma 1960
Hajdú Imre	Ausztria(?)	Sopron	Debrecen, Megyei Vadászati Felügyelőség
Héder István	St. Wolfgang	Kanada	Kanada, Háztartási gépek, kereskedelem
Hintsch Gusztáv	St. Wolfgang	Svájc	Zürich, ETH Erdészkar, diploma 1959
Horváth Ferenc	Magyarország	Sopron	Sopron, Főiskola, diploma 1960
Horváth Samu	Magyarország	Sopron	Sopron, Főiskola, diploma 1960
Jacsman János	St. Wolfgang	Svájc	Zürich, ETH Erdészkar, diploma1961
Joó Bálint	Siezenheim	Sopron	Sopron , Főiskola, diploma 1960
Józsa József	Siezenheim	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma 1960
Juhász Miklós	St. Wolfgang	Sopron	Sopron , Főiskola, diploma 1960
Kémes József	St. Wolfgang	Kanada	Kanada, Gyümölcs-Csomagoló vállalat
Kiss János	St. Wolfgang	Kanada	Kanada, Gyümölcs-Csomagoló vállalat
Koczó Mihály*	Siezenheim	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma 1960
Koltay István*	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma 1960
Komlóssy József	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma 1960
Kótai Albert*	St. Wolfgang	Bécs	Bécs, BOKU Erdészkar, diploma 1960

Kőhalmy Tamás	Siezenheim	Sopron	Sopron , Főiskola, diploma 1960
Kundráth Julianna	St. Wolfgang*	Kanada	Kanada, férjhez ment
Markó Imre	Siezenheim	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma 1960
Mendlik Géza	Sopron	Sopron	Sopron , Főiskola, diploma 1960
Molnár József	St. Wolfgang	Sopron	Sopron, Főiskola, diploma 1960
Nagy Mihály	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma 1960
Németh János	Sopron	Sopron	Sopron, Főiskola, diploma 1960
Németh József	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma 1960
Németh László	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma 1960
Novitzky Zoltán	St. Wolfgang	Kanada	Kanada, Faipari vállalat
Pál László	St. Wolfgang	Kanada	USA, UCLA, Cinema Studies, diploma 1964
Péch Gyula	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma1960
Pendl Ferenc*	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma1960
Porpáczy Lehel	Siezenheim	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma1960
Puskás László	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma1960
Rédei József*	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Villanyszolgáltató Vállalat
Réthy Sándor	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Műszaki karbantartás
Rupf László	St. Wolfgang	Kanada	Toronto, Seneca College, diploma 1959
Selmeczi György*	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Vendéglátó ipar
Sólymosi József	Sopron	Sopron	Sopron, Főiskola, diploma 1960
Szabó Gyula	St. Wolfgang	Sopron	Sopron, Főiskola, diploma 1960
Szilágyi Tibor	St. Wolfgang	Svájc	Zürich, ETH Erdészkar, diploma 1961
Szommer József	Siezenheim	Sopron	Sopron, Főiskola, diploma 1960
Takács László	Magyarország	Sopron	Sopron, Főiskola, diploma 1961
Tompos Imre	Sopron	Sopron	Sopron, Főiskola, diploma 1960
Tormássy Erzsébet	St. Wolfgang*	Kanada	Edmonton, férjhez ment,
Tóth Mária	Ausztria	Németország	Németország(?), férjhez ment (?)
Tóth Ferenc	Sopron	Sopron	Sopron, Főiskola, diploma 1960
Tóth Géza	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma 1960
Tóth József	St. Wolfgang	Kanada	Vancouver, Sopron Division, diploma 1960
Turza Tibor	Siezenheim	Németország	Hann. Münden, Erdészkar, diploma 1960
Varga József	Sopron	Sopron	Sopron, Főiskola, diploma 1960
Váry Miklós	St. Wolfgang	Kanada	Edmonton, Ingatlan Ügynökség
Vető László	St. Wolfgang	Kanada	Kanada, Mezőgazdasági Kutatóintézet
Vlaszaty Ödön	St. Wolfgang	Kanada	Kanada, Tenisz profi, hotelmenedzser

A rövid soproni másodéves diákélethez először annyit, hogy a névsor az 1955-ben kezdő első évjáratunk listájára épült [14]. Abban 61 név dokumentált. (A listát évekkel később állíthatták össze, mert benne a külföldre távozott lányoknál a házassági név is szerepel.) Még az első tanévben és a második tanév előtt hat új kollégával és egy kolleginával bővültünk: Koczó Mihály, Koltai István, Kótai Albert, Pendl Ferenc, Rédei József és Selmeczi György, illetve Tóth Mária [15]. 1956 őszén két előző évi társunk: Dudás Dezső és Tóth Erzsi hiányoztak a névsorból. Tehát abból indulunk ki, hogy 66-an kezdtünk. Mivel október elején a mi évfolyamunkról is többen Mohácson voltunk, nem sok időnk volt az újakat megismerni. Október 23. és november 4. közt főleg irodai szolgálatra, őrségállásra (élelmiszerboltok, közúti-forgalom), gyógyszer szállításhoz és a határőrséghez voltunk beosztva.

1956 november 4-én és rá következő napokban évfolyamunk nagyobb része, valószínűleg 56 hallgató átment Ausztriába, sokan fegyverrel és igazolvány nélkül. Sopronban heten maradtak: Béky Kati, Mendlik Géza, Németh János, Solymosi József, Tompos Imre, Tóth Ferenc és Varga József. Ezek a nevek nincsenek a Főiskolán 'jelentkezők' listáján, de Sopronban diplomáztak [16]. Négy hallgató: Takács László, Hajdu Imre, Horváth Feri és Horváth Samu ugyan jelentkeztek, de előző tartózkodási helyük nem ismert. Takács László, Horváth Feri és Samu hazamehettek a szülőkhöz, Hajdú Imre, mivel szülei a Nyírségben laktak, csatlakozhatott a menekülőkhöz [17]. Ausztriában több menekülttábort ismertünk meg. Ha Hajdú Imre kijött, egy határközeli lágerben maradt és még novemberben visszament Sopronba. November 9-től a Sankt Wolfgangi Ferienhort üdülőkomplexben, a Főiskolánk 'hivatalos' gyűjtőtáborában, az évfolyamunkról összesen 40-en gyűltek össze [18]. Velünk voltak Danziger Edit, Kundráth Julika és Tormássy Erzsi is, de ők esetleg Stroblben laktak, ahol a tanárikar és családjaik kaptak szállást. Hiányzott Tóth Mária, aki valahol útközben megismerkedett egy soproni geodéta hallgatóval és tovább utaztak Németországba [19]. Egy kalandos németországi kiruccanás után Pendl Feri visszaért Ausztriába és csatlakozott a St. Wolfgangi csapathoz [20]. A Siezenheimi internálótáborról először nem tudtunk. Úgy gondoltuk, hogy az eltűnt évfolyamtársaink visszamentek Sopronba. Az éhségsztrajkukkal aztán ismertek lettek egész Ausztriában, és mi is értesültünk szomorú sorsukról. December 10-én szabadok lettek és St. Wolfgangba jöttek [21].

Ha Tóth Marit és Hajdú Imrét leszámítjuk, 54 Ausztriában tartózkodó hallgatót kell elosztani. Ezekből, mint már említettük, 40 hallgató St. Wolfgangban volt, és a maradék 14 hallgató Siezenheimben lehetett [22]. A Főiskola jelentése szerint 1957 április 3-ig 12-en jelentkeztek Sopronban [23]: A három megnevezett Magyarországról, Hajdu Imre valószínűleg egy burgenlandi táborból, és nyolcan a nyugat-ausztriai két táborból: Molnár, Juhász, Szabó és Hajdú Gábor St. Wolfgangból, és Joó Bálint, Kőhalmy, Szommer, Füzi Feri Siezenheimből. St. Wolfgangban 36-an maradtak, a volt Siezenheimiek tízen.

Történetünk harmadik fázisában a másodévesek is a tőlük továbbtanulásra kiválasztott országokba utaztak. A visszamenők megtették ezt a lépést részben már az előbbi fázisban és csatlakoztak az első szemesztert végző otthoniakhoz. Február 21-én elkezdődött a tanév második szemesztere. Előtte, még január elején, a Főiskola Tanácsa visszaküldte Takács Lászlót az első évfolyam második szemeszterébe [24]. Február elején felvették Tihanyi Zoltánt – (Az 1951 májusában a Főiskoláról kizárt hallgatók közt volt egy másodéves Tihanyi Zoltán.) – a második évfolyam második szemeszterébe, és április 3-an Füzi Feri jelentkezett Sopronban. Ekkor lett a létszámuk ténylegesen 19 [25]. Füzi Feri szakérettségiző és párttag volt. Talán ez utóbbi segített

neki, hogy a tanév vége felé még visszavették a másodévesek közé. Jó lenne azonban tudni, – sajnos Feri már elment közülünk – miért maradt olyan sokáig Ausztriában, a másodévesek utolsó hazatérőjének.

Szintén még az előbbi fázisban, december 7-én, a svájci csoporttal 4 másodéves hagyta el St. Wolfgangot: Czeiner Zsolt, Hintsch Gusztáv, Jacsman János és Szilágyi Tibor. Majd Balázs Árpád Németországba utazott rokonaihoz. Borsodi Feri és Kótai Albert Bécsbe mentek és jelentkeztek a Bodenkultur Főiskola (BOKU) Erdőmérnöki Karán. Velük tartott Béres Miska is, kiszabadulva az Siezenheimi internálótáborból. Ezek után St. Wolfgangban a láger feladása idején még 29 'régi Wolfgangi' másodéves tartózkodott. Március 17-én Turza Tibor, volt siezenheimi internált, megjelent felsőéves kollégaival Hann. Mündenben [26]. Balázs Árpád csatlakozott hozzájuk.

Mivel a két nyugat-ausztriai lágerből Sopronban nyolcan jelentkeztek, Svájcba négyen, Németországba ketten kerültek, Bécsben hárman laktak, az Ausztriában még megmaradt 37 másodéves hallgató ment ki Kanadába. Tudjuk, hogy St. Wolfgangból 29-voltak. Ha akceptáljuk, hogy a Kanadába kivándorlók a St. Wolfgangi és a Siezenheimi táborból lettek rekrutálva, akkor 8, a Siezenheimi internálótáborból kiszabadult szemeszterkollégának kellett csatlakozni a kivándorlókhoz. Barabás, Boa, Bonc, Borovits, Markó és Porpáczi ottani tartózkodása különböző publikációkból ismert, és ezzel Józsa Jóska és Koczó internálása is biztosnak tűnik. Siezenheimben volt ugyancsak Turza Tibor. A soproni hazamenők közül Kőhalmy és Szommer, Füzi Feri és Joó Bálint is ott voltak. Bécsben maradt Béres Miska. Vagyis ez a megközelítés is megerősíti, hogy a Siezenheimi internálótáborban 14 kollégánk volt.

Svájcban az 1957-es nyári szemeszterben a másodévesek még csak szakhallgatók, vagyis nem rendes hallgatók voltak. Hintsch Guszti nyelvtudása révén a zürichi ETH Erdészkarának negyedig szemeszterén, Czeiner, Jacsman és Szilágyi a második szemeszteren hallgattak előadásokat. Tudtunkkal Hann. Mündenben Balázs Árpád és Turza Tibor már rendes hallgatók voltak. A Kanadába került társaink a többi soproni diákkal együtt Power Riverben laktak és angolul tanultak [27]. És munkát kerestek a továbbtanulás biztosítására. Májusban útra keltek a munkahelyekre és őszig ott éltek és dolgoztak. Két társunk: André Béla és Borovits Feri kiálltak a sorból. Ők a hazamenet költségeiért dolgoztak [28]. Még a nyáron amnesztiát kértek a Magyar Külügyminisztériumtól és kérvényezték Sopronban a továbbtanulást.

Történetünk negyedeik szakaszához értünk. André Béla és Borovits Feri megkapták az engedélyeket és Béla 1957 augusztus végén, Feri október elején megérkezett Ferihegyre. Mindketten társultak az 1956 őszén első évesek második tanévének első szemeszteréhez. A volt másodéves társaik Sopronban megkezdték a harmadik tanévet. Mivel az erdőmérnöki kiképzés Sopronban 5 évig tartott, még három évük volt a diplomáig. Ez idő folyamán három új kolléga társult hozzájuk, de egy volt viszszajelentkező: Hajdú Imre hiányzik a valétázók tablójáról [29]. A viszonylag nyugodt iskolai élettel ellentétben a volt politikai rendszer visszaállításának tempója már az otthon maradt, de speciálisan az Ausztriából és különösen a Kanadából visszatért hallgatóknak gondot okozhatott. Megszűnt a MEFESZ, megalakult KISZ. Oktatókat 'tanácsoltak el', megindult a megtorlás gépezete. „Visszatértek az unalmas szeminárium-délutánok, amelyeken a lenini irodalom régi elavult tételeit ástak elő és szajkóztatták velünk lélektelenül. A szaktárgyak jegyzeteit is a Marxizmus-leninizmus Tanszék oktatóival illett lektorálni, hogy azok megfelelő világnézetet képviselnek... 1958-ban felkerült a vörös csillag az egyetem főépületének ormára, azzal a minden kétséget eloszlató nyilatkozattal, hogy: Ettől leszünk szocialista egyetem" [30].

1957 őszén Zürichben Czeiner Zsolt, Jacsman János és Szilágyi Tibor a harmadik, Hintsch Guszti az ötödik szemesztert látogatták, mint rendes hallgatók. Svájcban 4 éves az erdőmérnöki kiképzés, de lehetett egy nem kötelező 13 hónapos erdészeti gyakorlatot végezni. (Egy sikeres gyakorlat a svájci állampolgárság mellett előfeltétele volt egy diploma utáni közhivatali erdészpályának.) Jacsman a praktikumot a hatodik szemeszter után, Hintsch és Czeiner a diploma után csinálták. Hann. Mündenben Balázs Árpád és Turza Tibor 1960-ig szorgalmasan végigjárták a részükre kijelölt kiképzés ösvényeit és sikeresen megálltak a vizsgákat. Bécsben Béres Miska és Borsodi Feri abbahagyták az erdőmérnöki kiképzést. Miska elvette egy bécsi nagy építővállalat tulajdonosának a lányát és az apósánál kezdett dolgozni. Borsodi átment az Iparművészeti Akadémiára, a diploma után elvégezte a mesterosztályt is a Festészet, Grafika és Üvegfestészet Szakon. Feriből egy neves festőművész, grafikus és restaurátor lett.

Vancouverben 1957 őszén megindult a UBC Sopron Division Fakultás. Roller 36 kezdő másodévesről ír, köztük öten Vancouverben csatlakoztak a csoporthoz [31]. André és Borovits már hiányoztak. És valószínűleg a kolleginák is férjhez mentek vagy megismerve a kanadai viszonyokat, nem akartak az Erdészet Karon továbbtanulni. Ugyancsak hiányoztak évfolyamtársaink, akik Sopronba csak azért mentek, mert Magyarországon származásuk miatt máshol nem vették fel őket. Kanadában megvalósíthatták álmaikat. Minden esetre a kezdeti és az első évi 'lemorzsolódás' nagy lehetett, mert attól féltek, hogy a harmadik tanév nem fog beindulni, mivel a UBC szemeszterként legalább 20 diákot megkövetelt [32]. A már említett kérdőíves tanulmányban a beiratkozott másodévesek száma 42 volt, ebből 22-en 'lemorzsolódtak', és csak 20-an diplomáztak [33]. A sikeresek közül négyen nem soproni 'örökös másodévesek' voltak (Homoky István és Komondy Gyula 1951-ben 'eltanácsolt' erdőmérnök hallgatók, Rabóczi László és Spándli Imre pedig 1956-os harmadéves soproni 'Műszaki' hallgatók voltak). A 'lemorzsolódtak' közé tartozott négy hazavándorló kolléga is: A két már megnevezetthez csatlakoztak Boa Sanyi és Boncz Ernő. Mindketten beiratkoztak ugyan a Sopron Divisionra és az első évben bejártak. 1958 késő nyarán azonban visszatértek Magyarországra és két év kihagyással folytathatták tanulmányaikat Sopronban [34]. Boncz engedélyt kapott, az akkor már működő Faipari Karon továbbtanulni.

Tabellánk záró oszlopa egy hirdetőtábla is a Soproni Erdőmérnöki Főiskola 'örökös másodéves' hallgatóinak eredményeiről. Először mindjárt szembeötlik a diplomázott erdőmérnökök többsége (67%). Országonként nézve, a már említett problémák és nehézségek miatt, a Kanadai csoport ugyan elmaradt ettől az értéktől, de ha a négy hazatérőt a diplomájukkal hozzájuk számítjuk, akkor az 1957 elején Kanadába került másodévesek több mint fele, mint erdőmérnök diplomázott. És mivel az UBC csak négyéves kiképzést ismert, Vancouverben 16-an egy időben (1960) végeztek a soproniakkal!

Az erdőmérnöki kiképzést elhagyó volt másodéves hallgatók számát Kanadában korrigálni kell. Köztük volt – Roller előbb említettet adata szerint – egy 'nem soproni' is (Szántai Ferenc). Ha aztán még a négy hazavándorló Sopronban lediplomázott kollégát hozzáadjuk, csak 17 Kanadába kivándorolt 'örökös másodéves' nem lett diplomás erdőmérnök. Ezek további pályafutását természetesen csak hézagosan ismerjük, de egyesekről vannak közelebbi információink. Hallottuk, hogy Barabás Jóska és Noviczky Zoli nagy elismeréssel dolgoztak magán faipari vállalatoknál [35]. Pál Lacival találkozva megtudtuk, hogy a filmszakmában két egyetemen is diplomát szerzett. Neves dokumentárfilm-rendező lett és egyetemeken tanított. Roller Kálmán a könyvében még egy második idegen egyetemen diplomázó másodévest is említ [36]. Ez Rupf László lehetett, aki a Torontói Egyetemen Seneca Collegen 'General Manager'-nek képeztette ki magát és tudását számtalan kanadai üzleti vállalatnál bizonyította. A magyarországi Széchenyi-terv Nemzeti Kutatási és Fejlesztési Program kidolgozásánál is besegített [37]. Tormássy Erzsi életútja legyen képviselője a három női évfolyamtársunk pályafutásának Kanadában: Férjhez ment, három gyereket szült, felnevelte őket és ha kellett 7 unokájára vigyázott. Nem lett erdőmérnök, de egy életen át tanult. Férje kedvéért teniszezni kezdet,

a gyerekek miatt megtanult úszni, korcsolyázni, sízni. Negyven évesen jógázott és egy kórusban énekelt. A labortechnikus szakmai pályafutása után, mint nyugdíjas megszerezte az Albertai Egyetemen a tanító diplomát (Batchelor of Education) és tanított az edmontoni Szent Imre Magyar Iskola szombati osztályaiban [38]. Vlaszaty Dönci neves kanadai teniszsportoló lett, majd aztán a szállodaiparban csinált karriert. Budapesten az akkor épülő új Hilton hotel vezetésére is felkérték, amit ő, főleg politikai okok miatt, nem fogadott el [39]. A vendéglátóiparnak Kanadában az 1960-as évektől jól mehetett, mert még a diplomázott Tóth Jóska is – Sopronban évfolyamunk DISZ-titkára volt – otthagyta az erdészetet és feleségével, Piroskával, 20 éven át sikeresen vezették a vancouveri 'Kis Budapest' vendéglőt [40]. A már többször említett kérdőíves kutatás szerint az 1960-as években a Sopron Division diplomázott volt másodéveinek egy ötöde nem az erdészetnél dolgozott [41].

A kanadai 'örökös másodévesek' történetéhez még hozzátartozik, hogy a diploma után két társuk ismét visszatért Európába. Az első Németh László, a 'Kövér' volt. „1962-ben amnesztiával hazajött. Kanadában szerzett diplomája honosítását elutasították. De engedélyezték, hogy az egyetem levelező tagozatán befejezhesse, amelyet sikeresem el is végzett. Kanadai diplomájának honosítását 1996 tavaszán újra kérelmezte, amelyet 1996 május 23-án el is fogadtak"[42]. Laci kollégánk három erdőmérnöki diplomával egy unikum, méltó lett volna a Guinness rekordok listájára! Komlóssy József nem kért amnesztiát, hanem mint kanadai turista látogatta a régi hazát. Hogy tervezte vagy nem, Jóska nem tért vissza Kanadába, hanem letelepedett a semleges Svájcban. Mi Zürichben örömmel fogadtuk és segítettünk neki gyökeret verni.

Egy diplomás 'örökös' másodéves még 1960-ban hazament Németországból: Turza Tibor. Mi Svájcból nagyon csodálkozunk, mert Tibor Hann. Mündenben egy tradicionális német diákegyesület aktív tagja volt. Otthon probléma nélkül beilleszkedett. Mint hivatalos tolmács is bizonyította hasznosságát és gyakori állászcserével talán elködösítette múltját [43]. Balázs Árpád a diploma után egy kétéves praktikumba ment, majd a Hesszeni Állami Kutatóintézet Erdészeti Hidrológia részlegében kapott állást. Bécsben Kótai Albert végzet, mint erdőmérnök. Svájcban Hintsch Guszti – az 'örökös' másodévesek közül elsőkén – már 1959-ben diplomázott, majd az erdészeti gyakorlat után először egy megyei erdészetnél, aztán egy építkezési vállalatnál dolgozott. Végül Schaffhausen kantonban az Építészeti Hivatalban osztályvezető lett. Czeiner Zsolt 1960 őszén diplomázott, az erdészeti gyakorlat elvégzése után főleg útprojektokat tervezett Északkelet-Svájc erdeiben. Öt év után Kanton Bernben állami állásba ment a megye autópálya hivatalban. Szilágyi Tibor más tervei miatt 1961 tavaszán diplomázott. Ő is mint egyéni vállalkozó kezdett, majd hivatalosan alapított egy erdő-és kultúrmérnöki irodát. Jacsman Jancsi az erdész praktikum miatt csak 1961 októberében végzett. Aztán 10 hónapot dolgozott egy megyei erdészetnél, majd Zürich kantonban tájtervező lett és végül, mint tájtervező kutatott és tanított a zürichi ETH-n. Komlóssy Jóska először egy kultúrmérnöki irodában dolgozott, majd, mint privátvállalkozó főleg erdei utakat tervezett Északkelet-Svájcban és később Kanton Bernben, a Jura hegységben.

Sopronban az 'örökös másodévesek' évfolyamából 1960-ban 17-en diplomáztak [44]. (Négy másik diplomás 1956 után csatlakozott hozzájuk). A Kanadából hazatérő kollégáink André és Borovits 1961-ben végeztek Takács Lászlóval. André pályafutása szűkebb hazájában, Zala megyében nem érezteti, hogy egy politikai nyomással küszködő nyugatos hazatérő volt. Mint erdőművelési műszaki vezető kezdte és 1986-tól 1993 végéig erdészetigazgató volt. [45]. Borovits saját bevallása szerint a fordulat évéig (1990) 'disszidens' maradt és a Nógrád megyei erdészetnél, mint nem megbízható személy megfigyelés alatt állt. Nem engedték bejutni magasabb pozícióba [46]. Boa Sanyi 1962-ben diplomázott. Aranydiplomás életrajzában egy Zala megyei sikeres pályafutásról számol be [47]. Boncz Ernő, mint famérnök kezdeti nehézségek után szintén eredményesen dolgozhatott a magyar fafeldolgozó iparban.[48]

Az 'Örökös soproni másodévesek' történetének sarkalatos adatai

1) 1956 októberében a másodévesek létszáma 66 volt
2) 1956. november 4. és 9. közt valószínűleg 56 másodéves hallgató hagyta el Sopront és Ausztriába menekült. Tízen az országban maradtak
3) A kimenekült diákok nagyobb része, 40 hallgató, a St. Wolfgangi gyűjtőtáborba került. Az Ausztriába fegyverrel belépő hallgatók egy részét, köztük 14 másodévest, Siezenheimben, Salzburg mellett, internálták. Egy hallgató Németországba ment és egy másik egy határközeli lágerből még novemberben jelentkezett Sopronban.
4) Ausztriából 1957. április 3-ig, összesen kilenc másodéves hallgató tért vissza Sopronba. 1956. december 7-én négyen Svájcba utaztak. 1956 szilveszter éjszakáján 37-en a Főiskola többi hallgatóival és hozzátartozóival elhajóztak Kanadába. Németországba 1957. március 17-ig még két hallgató ment, és Bécs városát hárman választották lakhelynek
5) Kanadából még az első években 4 másodéves diák tért vissza Sopronba.
6) Mint diplomás erdőmérnök vagy famérnök 45 volt másodéves hallgató végzett. 21+1 Sopronban, 16 Vancouverben, 4 Zürichben és 2 Hannoverisch Mündenben. Bécsben egy hallgató.
7) 1960-ban egy Németországban diplomázott volt másodéves erdőmérnök visszatért Magyarországra. 1962-ben két diplomás másodéves jött vissza Kanadából, az egyik Magyarországon, a másik Svájcban folytatta pályafutását
8) Forradalmunk és a Nagy Exodus után 7 évre, 1963-ban, az 'örökös másodévesek' közül 25-en Magyarországon, 31-en Észak-Amerikában, öten Svájcban, hárman Ausztriában és ketten Németországban éltek.
9) Sopronban 2009-ben egy, 2010-ben 27, 2011-ben három, 2012-ben egy, 2013-ban ismét egy volt másodéves aranyoklevél diplomában részesült. (Balázs Árpád kimaradt).
10) Sopronban 2019-ban egy, 2020-ben 17, 2021-ben kettő, 2022-ben egy volt másodéves gyémántoklevél diplomában részesült.

Epilógus

Nehéz megmagyarázni, vagy egy elfogadható választ adni a még mindig előkerülő kérdésre, hogy miért jöttünk mi el 1956 novemberében Magyarországról. Bevezetőül nézzük meg a másodévesek három különböző útját a menekülés után:

a) Kijöttek, de Ausztriából hamar visszatértek. (9 hallgató)

b) Kijöttek, majd az egyetemi tanulmányok kezdetén, vagy azok befejezése után, visszamentek. (7 hallgató)

c) Kijöttek és külföldön maradtak. (40 hallgató)

A megosztott magatartás természetesen új kérdéseket vetett fel: Miért mentek vissza egyes hallgatók? – Miért maradtak külföldön mások? A számok a zárójelekben mutatják, hogy a többség külföldön maradt és a visszamenés csak az első hónapokban volt jelentősebb.

Mi is kint maradtunk és ismereteinkre, tapasztalatainkra, személyes kapcsolatainkra támaszkodva megkíséreljük a fenti kérdésekre röviden választ adni.

Elsőnek a bevezető kérdést boncoljuk. Szerintünk a Sopronból történt eljövetelünk első indító oka az összetartozás érzése vagy szelleme volt, vagyis mentünk, mert mindenki ment. Mi ugyan Muckon megálltunk és próbáltuk a helyzetet átgondolni, de győzött a „Menjünk együtt, visszajövünk együtt!" jelszó és úsztunk tovább az árral. Természetesen nagy szerepe volt a félelemnek is. Ámbár 1945-ben még gyerekek voltuk, mégis láttuk a szovjet katonák viselkedését és harcok utáni 'gyűjtéseket' a málenkij robotra. A harmadik ok benn rejtőzik az előbbi mucki jel-

szóban: Mindnyájan meg voltunk győződve, hogy ez csak egy rövid válás lesz, és hamarosan újra Sopronban leszünk.

A táborélet aztán felébresztett. Rádöbbentünk, hogy nagy káosz van, senki nem tudja mi lesz, vagy hogyan lesz. És a hazatérés egy privát dolog lett. Főleg az idősebb évjáratos hallgatók reagáltak hevesen, és a Siezenheimi tábor feloszlatása után 42 ötödéves erdőmérnökhallgató visszament Sopronba. Náluk még nem a 'kislány', nem a szülők, az édesanyák könnyei és nem csak a honvágy voltak a döntő okok, hanem a tudat, hogy egy továbbtanulással külföldi egyetemeken talán éveket fognak veszteni. Nálunk, a másodéveseknél is, úgy 1956 végéig valószínűleg még racionális érvek okozták a hazatérést.

Aztán lassan normalizálódott külföldi diákéletünk, a tanulás mellet sokat láttunk, tapasztaltunk és informáltuk magunkat. A jövő bizonytalansága továbbra is maradt, tudtuk, hogy a diploma után nem lesznek rózsás munkalehetőségek, mert az erdészeti közhivatal állás a nyugat-európai országokban is elsődlegesen az állampolgároknak volt fenntartva. Kanadában pedig a munkanélküliség már kezdettől fogva ismert volt. A magyarországi hírek ugyan tompítottak a honvágyat, de egyesek, még a diploma után is, hazamentek.

A harmadik kérdést: „Miért maradtunk kint?" – talán a legnehezebb általánosan megválaszolni. A legtisztábban láttak az értelmiségi és 'egyéb' származású hallgatok, mert ők otthon saját bőrükön tapasztalták az emberi szabadságjogok korlátozásait és tudták, hogy egy hazamenetellel csak súlyosabbak lesznek a terheik. Az életfogytiglan 'nyugatos' megbélyegzés azonban mindenkinek a tudatában volt. És hamarosan éreztük és tapasztaltuk, hogy egy szabad világban élünk. Egy harmadik ok a részben megalázó adminisztratív követelmények lehettek, a hazamenetelhez amnesztiát kérni és a továbbtanulást Sopronban kérvényezni.

Befejezésül válaszolunk a magyarországi látogatásainkon sokszor hallott kérdésre is „Megbántátok, hogy kint maradtatok?" – Jó hatvanhat év után nyugodt szívvel mondjuk, hogy nem bántuk meg! Először is a csodálatos 12 magyarországi forradalmi élménynap után nem kellett egy 34 évig tartó restaurált kommunista rendszer bosszújától szenvednünk. Nem vagyunk lélekbúvárok, de nehéz elképzelni, hogy a visszatérő 'nyugatos', de az otthon maradt '56-osnak' megbélyegzett évfolyamtársaink is, az un.' Kádár korszakot' minden lelki-szellemi sérülés nélkül élték át [49]. Másodszor, a Főiskola külföldön maradt hallgatói zömmel, mint erdőmérnök, mint más foglakozású, mind a privát, mind az állami szektorban, mind a praxisban, mind a tanítás- és kutatásnál, megállták a helyüket. Ezzel egy felbecsülhetetlen lobbizást csináltak magyar névnek, és Adamovich László, volt docensunkat idézve: „Méltó fiai maradtunk ősi intézetünknek" [50]. És ha valaki Vörösmarty „...rendületlenül légy híve" felhívását idézi, annak azt üzenjük, hogy Magyarországról Szent István óta menekültek emberek, vagy elmentek jobb megélhetést keresni. Tanultuk, hogy Vazul fiai András, Béla és Levente Lengyelországban találtak oltalmat. Hires elődeink Rákóczi és társai Rodostóban haltak meg. Kossuth Torinóban élt, elmenekült katonái az USA-ban harcoltak. A 19. század végén és 20. elején „kitántorgott Amerikába másfél millió emberünk". A két világháború után magyar menekültek tízezrei bolyongtak szerte a világban. És az utánpótlásunkról jelenleg 120 ezer Nyugat-Európában élő magyar emigráns gondoskodik. [51]

Források, megjegyzések

(A 'Nézd' utáni római számok a Bevezetőben megadott fontosabb forrásokra utalnak).

[1] Nézd VIII), 158. oldal, illetve XII), 73. szám, 'Gyémántdiplomás Örökös Balekok', 2. oldal.
[2] Nézd VIIb), 44. oldal.
[3] Nézd VIIb), 42. oldal.
[4] Nézd XII), 74. szám, Rétfalvi László, 7-11. oldal.
[5] Nézd VIII), 142-146. oldal.
[6] Nézd II), 61. illetve 69. oldal.
[7] Nézd IX), 147-148. oldal.
[8] Végül is öten maradtak: Molnár Géza, Bujdosó Alpár, Béres Mihály, Borsodi Ferenc és Kótai Albert.
[9] Freiburgban Péter József, Sándor Róbert és Veres László, Svédországban: Jakabffy Ernő, Pálffy Csaba, Reisz József, Sinkó Mihály és Micski József.
[10] Nézd VIII), 180.oldal.
[11] Nézd III). A megadott forráscím alatt tanulmányozhatók az 1957-től 1961-ig valétáló hallgatók.
[12] Freiburgban Péter József és Veres László.
[13] Roller Kálmán 'Sopron Cronicle' (nézd VIIA), 117-118 oldal) könyve tartalmaz személyi adatokat a 'lemorzsolódott' hallgatók pályafutásáról. Később a Kapocsban jelentek meg egyéni beszámolók.
[14] Nézd I).
[15] Részben tanévismétlésre utasított hallgatók, részben más felsőoktatási intézményből jelentkezők.
[16] Nézd II), 60. oldal, illetve III). (Mivel a visszajelentkezést csak november 9-től kezdték regisztrálni (nézd II), 41. oldal), előtte teoretikusan mindenkinek lehetősége volt, Soproonon kívül is tartózkodni.)
[17] Nézd II), 60.oldal. A listán megkülönböztetés nélkül lettek regisztrálva az Ausztriából, avagy otthonról, a szülőktől érkező hallgatók.
[18] Roller Kálmán könyvében a St. Wolfgangban 1956. november 27-én 'beiratkozott' másodévesek száma 57! Nézd VIIb), 49.oldal. Nyilván való, a Siezenheimi tábor lakóit is beleszámolták.
Czeiner Zsolt és Jacsman János mielőtt Svájcba mentek, külön-külön egy wolfgangi képeslap hátsó oldalára 'búcsú-aláírásokat' kértek évfolyamtársaiktól. (Nézd: Melléklet). A két lap nagyban fedi egymást és összesen 36 aláírást gyűjtöttek össze. Nincs garancia, de Pendl Feri kivételével, aki december 7-e után érkezett St. Wolfgangba, valószínűleg minden wolfgangi másodéves (fiú) aláírását begyűjtötték. Ezek után valószínű, hogy már Wolfgangban csatlakoztak idegenek a Soproniakhoz.
[19] Tóth Géza közlése.
[20] Markó Imre közlése.
[21] Nézd XI), XXIX. kötet, Borovits, 115. oldal.
[22] Ezt a leszámolási eredményt három volt siezenheimi kolléga: Markó Imre, Borovits Feri és Szommer Jóska visszaemlékezései megerősítik.
[23] Nézd II), 60. és 77. oldal.
[24] Nézd II). 66. oldal.
[25] A II) alatti jelentést kidolgozó Egyetemi Fegyelmi Bizottság 1957. június 25-én alakult. Nagy a gyanú, hogy a jelentésükben az akkori status quo részben vissza lett vetítve a korábbi hónapokra.
[26] nézd IX) 142. oldal.
[27] VIII) 42.-46. oldal.
[28] Nézd XI), XXIX. kötet, André Béla: 100. oldal, Borovits Ferenc: 120. oldal
[29] Nézd III),
[30] Nézd XI), XXIX. kötet, Vancsura Rudolf, 35.oldal.
[31] Nézd VIIa), 111. oldal.
[32] Tóth Géza közlése.
[33] Nézd VIII) 180. oldal.
[34] Nézd XII), 62. szám, Boa Sándor, 9.-10. oldal, 71. szám, Boncz Andrea, 3. oldal.
[35] Tóth Géza közlése
[36] Nézd VIIb), 197. oldal.
[37] Nézd XII), 70. szám, Rupf László, 2.-3. oldal.
[38] Nézd XII), 73. szám, Elizabeth Fodor, 3. oldal
[39] Fias György: Nemes erényekkel, a természet útját járva. Szemelvények Vlaszaty Dönci különleges pályájáról. Mi újság nálunk? Victoriai Magyar Társaskör tájékoztatója, 2013. január-február.
[40] Nézd XII), 44. szám, Tóth József 1936-2015, 2. oldal.
[41] Nézd VIII), 166. oldal.
[42] Nézd IV), 2010, 27. oldal.
[43] Nézd IV), 2010, 33. oldal.
[44] Nézd III).
[45] Nézd IV), 2011, 33. oldal.
[46] Nézd IV), 2021, 14. oldal.
[47] Nézd IV) 2012, 14. oldal.
[48] Nézd XII), 71. szám, Boncz Ernő, 4. oldal.
[49] Nézd XI), XLIV. kötet, Balsay László, Dr. Illyés Benjamin, Nagy László. 207 oldal.
[50] Nézd XI), XLIX. kötet, Adamovich László professzor emeritus beszéde, 213. oldal.
[51] https://hu.euronews.com/2019/12/05/a-kulfoldon-elo-magyarok-tobb-mint-ketharmada-sokkal-jobban-erzi-magat-kint-mint-otthon

Melléklet

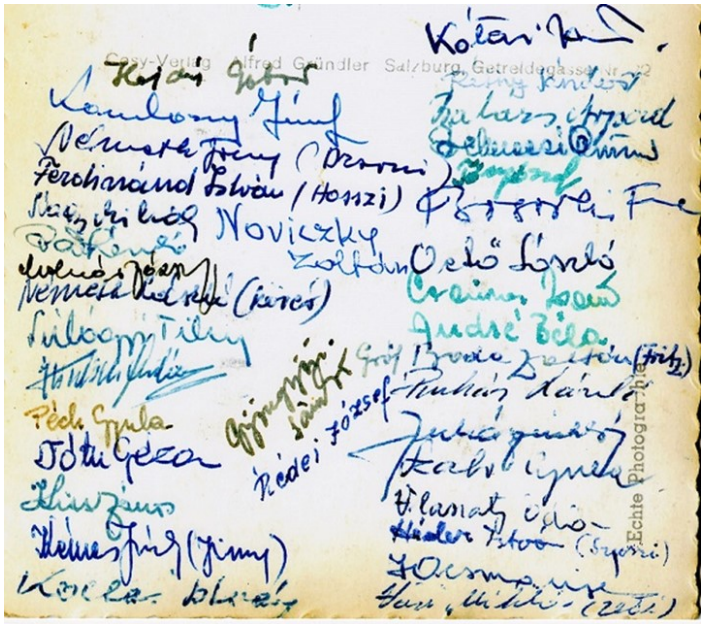

Czeiner Zsolt gyűjteménye

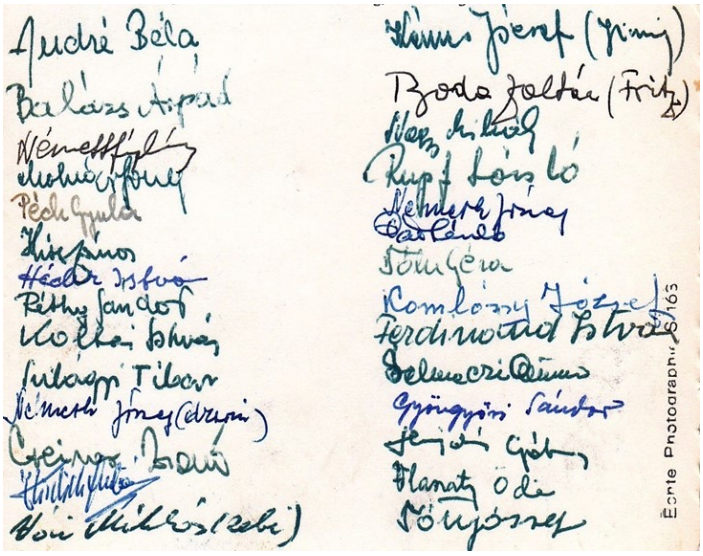

Jacsman János gyűjteménye

Jacsman János: **Gondolatok, adalékok az 1956-os erdészdiák-emigráció leszármazottainak beolvadásához Svájcban**

Bevezető

„Egy idegen élettérben csak egy populációnak van sansza tovább élni, az individuum kipusztul. Ezért gyermekeink, unokáink, dédunokáink – függetlenül attól, hogy túl a 'Nagy Vízen', vagy Németországban, vagy Svájcban, vagy Ausztriában laknak – fokozatosan beolvadnak környezetükbe."

2006-ban írtam a fenti sorokat a 'Sopron 1956-Zürich 2006 – Beszámoló az Erdőmérnöki Főiskola Svájcba került hallgatóiról' cikkben, amely az Erdészettörténeti Közlemények LXXI számában jelent meg. Akkor bizonyítani szerettem volna, hogy kijövetelünkkel mi személyesen nem vesztünk el a magyarság számára, de utódaink 'törvényszerűen' feloldódnak környezetükben. Ami náluk talán még néhány generációig majd megmarad, az a családi történelemtudat, hogy az ősök közt magyarok is voltak, és ez a tudat a jövőben a magyar lobbyzmus tőkéje lehetne külföldön.

Svájci tartózkodásunk hetedik évtizedében járunk, gyerekeink, unokáink, és ismerőseinknél már dédunokák is vannak. Négy generáció! Szemünk előtt játszódik le az a történés, amit „beolvadásnak" hívnak. Érdekes módon eddig még sehol nem olvastam vagy hallottam, hogy lett volna tudományos vizsgálat erről a folyamatról. Ilyen hiányok mindig izgattak, és miután nagyjából ismerem a Svájcban került volt soproni erdészdiák-kollégák családi körülményeit, elhatároztam, hogy foglalkozom a témával. Tudom, egy fecske nem csinál nyarat. Következtetéseim nem reprezentatívak még a svájci magyar emigrációra sem. De valahol el kell kezdeni, és talán lesznek követőim.

Írásom témája tehát a Soproni Erdőmérnöki Főiskola 1956. december 7-én Svájcba érkező és Svájcban maradó 7 diákja leszármazottainak fokozatos beolvadása a svájci társadalomba. (Még négyen élünk.) Mércének a magyar nyelv tudását választottam. A nyelv megértése, beszélése és írása ismeretében négy fokozatot különböztetek meg:

1: anyanyelvi szint,
2: idegen nyelvi szint,
3: nyelvfelismerési szint és
4: ismeretlen nyelv szint.

Az anyanyelvi szint döntő kritériuma az írás, pontosabban a helyesírási szabályok ismerte. Anyanyelvi szinten tehát elsősorban az első generáció tagjai beszéltek/beszélnek magyarul, akik Magyarországon legalább 8 évet általános iskolába jártak. 1956 után Nyugat-Európában az általános iskola utolsó osztályait még néhány évig el lehetett végezni mint előkészület magyar gimnáziumba, amely Innsbruckban 1969-ig, Burg Kastellben (Bajorország) 2006-ig működött. Így a fiatalabb nemzedékeknek is volt lehetőségük az anyanyelvi szintre felemelkedni.

Az idegen nyelvi szint főleg hallás útján lesz elsajátítva. A nyelv megértése és a beszélése közel kerülhet az anyanyelvi szinthez, de a szókincs érthető okból általában kisebb. A lényeges különbséget az írás teszi ki. Nem tanulva a helyesírási szabályokat, az írás ezen szinten egy fonetikus próbálkozás marad. Nyugat-Európa nagyobb városaiban a mai napig működnek

hétvégi magyar iskolák, (vallási közösségek vagy cserkészcsapatok támogatásával), ahol a résztvevök nyelvtant és talán a helyesírást is tanulnak, de a tapasztalat azt mutatja, hogy ezek az iskolák a szerény kereteik miatt nem képesek az írást anyanyelvi szintre felhozni.
A nyelvfelismerési szinten mind a beszédben mind a nyelv megértésnél is már csak töredékes tudás van. Két kritérium fontos: Felismerni a magyar nyelvet a beszédet hallva vagy szöveget látva és egy pozitív hozzáállás a magyar nyelvhez.

Az ismeretlen nyelv szinten már nincs kapcsolat a magyar nyelvvel. Azonban nyilván való, hogy a legalsó szint olyan személyeknél, akik magyarul beszélőkkel együtt élnek, idővel átalakul nyelvfelismerési szintre.

A becslés házaspároktól/élettársi kapcsolatokból indult ki. Ennek megokolása az a tapasztalat, hogy a múlt században általában még a férfi volt a gazdasági családfenntartó, és a párja az első gyerek után legtöbbször otthon maradt, gyereknevelő és háziasszony lett. A gyermekek nyelvi fejlődésénél tehát az anyáknak döntőbb szerepük volt mint az apáknak, akik hétköznapokon csak a kora esti órákban és a hétvégeken foglalkozhattak a gyerekeikkel.

A Kapocs olvasói többé-kevésbé ugyan ismerték/ismerik a volt soproni erdészdiákok svájci csoportjának tagjait, a tanulmány mégis – amennyiben lehetséges volt – anonim. Ezt ígértem a kollégáknak az információk beszerzésénél és kérem az olvasókat, ne essenek kísértésbe, valótlan vagy nem kívánatos következtetéseket levonni.

A becslés részletei

Mint már a fenti bevezetőben jelentettem, hét Svájcban élt/élő volt soproni erdészdiák leszármazottainak magyar nyelvi tudása lett értékelve. Kiindulva az első generációtól, illetve a 7 házaspártól, (1967-ig mindnyájan megnősültünk), három alcsoportot lehet megkülönböztetni. Az első alcsoportban 3 házaspárnál a felség is anyanyelvi szinten beszél magyarul. (Piri, a felségem, ugyan Görögországban született, de Magyarországon nőtt fel és elvégezte az általános iskolát, Svájcban kezdettől magyar körökben él.) Egy házaspárnál a gyerekek születésekor a nem magyar feleség már idegennyelvi szinten beszélt magyarul, és harmadik alcsoportban a 3 nem magyar feleség magyar tudása legalább nyelvfelismerési szinten volt.

A második generáció 15 tagja 1956 és 1975 közt született, 8 fiú és 7 lány. (Egy az utóbbiak közül 1990 óta Görögországban él.) Nyelvtudásuk alapján két alcsoportot képeznek: Az első alcsoportban idegen nyelvi szinten beszélnek magyarul. Kilencen vannak, 5 fiú és 4 lány. 4 fiúnál a mamák is anyanyelvi szinten beszélnek magyarul, egynél idegen nyelvi szinten. A lányoknál kettőnek a mamája anyanyelvi szinten, a másik kettőnél a mamák nyelvtudása nyelvfelismerési szinten volt. A másik alcsoportban a magyar nyelv tudása már csak nyelvfelismerési szintű, 3 fiú és 3 lány. Két fiúnál a mama is magyar, a harmadiknál nyelvfelismerési szintű tudás volt. A lányoknál az egyik mamája magyar, a másik idegennyelvi szinten beszél magyarul, a harmadiknak csak nyelvfelismerési szintű magyar tudása volt.
Gyermekeink felnőttek, a fiúk közül heten, a lányok mind házasságban vagy élettársi kapcsolatban élnek. Magyarul beszélő pár nincs, sem a fiúknál, sem a lányoknál. A menyek, illetve a vők magyar nyelvtudása ismeretlen nyelv szintű volt, de a gyerekek születésekor elérték a nyelvfelismerési szintet.

Az unokáink száma 23, ezekből 13 fiú és 10 lány. (Két fiú Görögországban él). A legidősebb unoka negyven körül van, a legfiatalabb 3 éves. A magyar nyelvtudás alapján a harmadik generációban ismét két alcsoportot lehet megkülönböztetni: A magyarul idegennyelvi szinten beszélők alcsoportjában ketten vannak, 1 fiú és 1 lányka. A fiúnál a papa, kislánynál a mama idegennyelvi szinten beszél magyarul. A fiúnál a magyar nagypapa mellett a magyart idegennyelvi szinten tudó nagymama, a kislánynál a magyar nagyszülők közelsége segítették a magyar nyelv elsajátítását. (Mindkét esetben egy házban laknak a nagyszülőkkel.) A második csoportban a 21 unoka már csak nyelvismereti szinten ismeri a magyart. Érintve vannak 'vegyesházasságú' nagyszülők és azok gyerekei, de magyar nagyszülők és azok magyarul idegennyelvi szinten beszélő gyerekei is.
Unokáink még nem örvendeztettek meg dédunokákkal, de ami késik nem múlik. Sajnos a magyar nyelv továbbadása szempontjából a negyedig generációnál nagyon rosszak a kilátások. A 23 unoka csak abban az esetben tudna gyerekeinek teljes beolvadását megakadályozni, ha a házas- vagy élettársa egy olyan személy lenne, aki a magyar nyelvet legalább idegen nyelvi szinten beszéli. Ilyen esetekben is főképpen a fiú unokáknál lehetne sansz, mert egy a magyar nyelvet beszélő feleség vagy élettárs foglalkozna többet a gyermekekkel. De ebben az esetben is, csak a beolvadás folyamatának lelassításáról lenne szó

Következtetések

Külföldön egyénileg nem lehet megakadályozni a beolvadást. Első gyerekünk kb. három éves korig csak magyarul beszélt, majd kint játszva a gyerekkel a szomszéd lakásokból a ház

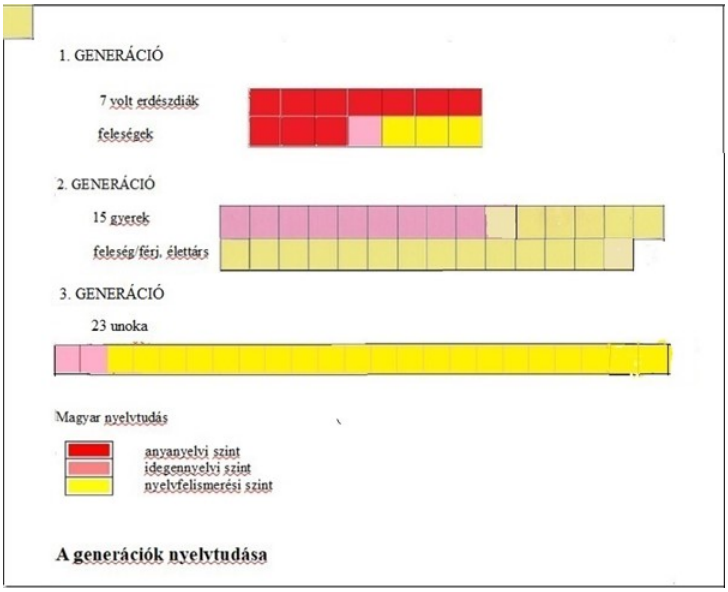

előtti parkosított téren, megismerte és átvette a zürichi német dialektust. A másik kettő már fiatalabban. Aztán az iskolában megtanulták a (rendes) németet. Ma is idegen nyelvi szinten beszélnek magyarul és ha eljönnek hozzánk, magyarul beszélünk, de ők egymás közt a zürichi német dialektust használják. Ismerek Zürichben első generációs magyar házaspárokat, akik gyermekei szintén magyar szülők gyermekeivel házasodtak össze, és így az unokák is idegen nyelvi szinten beszélnek magyarul, de ezek is – mint már felnőttek – egymás közt a zürichi német dialektust beszélik.

Még egy érdekes tapasztalat. Mint előbb közöltem, három második generációs magyarul beszélő erdészgyereknél csak a papa volt magyar. Egynél a papa már kisgyerek kortól magyarul beszélt a gyerekével, a másik kettőnél nem, a gyerekek serdülő korban döntöttek, hogy megtanulnak magyarul. A papáknak ezen döntéseknél biztosan volt szerepük, és a nyelvtanulásnál is besegítettek. De a dicséret főleg a gyerekeket illeti.

Az 1956-os menekültek negyedik generációja néhány kivétellel sem Európában, sem Amerikában, sem Ausztrálban már nem fog magyarul beszélni. Jobb esetekben egyesek még felismerik a magyar nyelvet, de többségüknek egy ismeretlen nyelv lesz. Tegyünk meg mindent, hogy dédunokáink legalább a magyar gyökereikről tudjanak. *(Zürich, 2022. december)*.

Grátzer Miklós: **A padból a katedráig** (**4**. folytatás)

1973 őszén megindult életem új szakasza, most, mint már SUNY (State University of New York) professzor. Pár szóban szeretném ismertetni ennek az akadémiai dinoszaurusznak méreteit. A fővárosból, Albanyból több ezer (!) bürokrata és politikus irányít (legalább is próbál irányítani) 60 különböző méretű és jellegű egyetemet. A beiratkozott hallgatók száma félmillió felett van, beleértve a más állambélieket és külföldieket is. A rendszernek hét kiemelt egyeteme van, ahol PhD adományozható, vagy MD diploma és erősen támogatott, intenzív kutatómunka folyik: a négy megaegyetemi központ, a két nagy orvosi és egészségügyi kutató központ és jellenlegi otthonom a Környezet Tudományi és Erdészeti Egyetem (SUNY-ESF).

SUNY-EFS lélekszámban nem túl nagy, de területileg és szétszórt egységeivel együtt a legnagyobb Syracuse, NY-ban. Öt karunk van: Környezet Tudomány, Erdészet, Biológia, Mérnöki és Landscape Architecture (LA, ami 5 éves program, kötelező külföldi szemeszterrel). Itt van bent az ipari papír termelésre is alkalmas oktató/kutató papír gyárunk, és közvetlen közel az erdészet 'kinti campusa' is, ahol szintén osztálytermek és kutató laboratóriumok vannak, főleg erdőművelés, talajtan és meteorológia tanítására (persze $ célra is: itt készítjük/áruljuk a juhar cukor szirupot). Nyári egyetemünk, a másik 'kinti campus'-unk a Vermont-i határnál van, diákszállókkal, tanár lakásokkal. Ennek a 3000 hektáros erdőnek a fő célja az oktatási munka, de költségéhez hozzásegít a fűrészüzemünk. Az Adirondack hegyekben van a biológia kar 4000 hektáros vadgazdaságtani kutató intézete. Nekünk erdészeknek van egy másik fiók intézetünk. Itt is erdészeti képzés folyik, kétéves programban erdészeti 'associate' diplomát adunk, ami egy magas szintű technikusi képzés, és onnan jöhetnek továbbtanulni hozzánk. Érdekessége az, hogy teljesen elzárt helyen van: a diákok, tanárcsaládok együtt élnek egy önellátó kolóniában. Van egy trópusi erdőnk Dominika Köztársaságban és egy közös erdészeti kutatóintézetünk Burmában. (Egyik se népszerű, mindenki betegen, krónikus hasmenéssel jön vissza). Abba hagyom ezt a leltárt, pedig még sok olyan is van, aminek funkcióját 28 év alatt se fedeztem fel. (Egyről többet tudok, ami egy időben hozzám tartozott, egy sziget a Szent Lőrinc folyón rekreációs és ökoturisztikai kutató állomás).

Syracuse-ben egybeépültünk a nálunk nagyobb Metodista Syracuse Egyetemmel, alattunk van az orvosi egyetem és Kórházak. Szerencsére van egy zöld szomszédunk is, egy hatalmas arborétum jellegű temető, ahol dendrológiát tanítunk.

Mindezek felett van egy kiismerhetetlen szervezeti felépítésünk. Elnökünket az állam nevezi ki, tisztán politikai pozíció, bár egyszer volt egy szakember is. Az alelnökök közt is van néha szakember. Az öt kari dékánt állandóan cserélgetik (Első három évemben az erdészetnél háromszor). Van még egy csomó igazgató és még másik hat dékáni cím is. Az igazi hatalom a mindennapi funkcióban, oktatásban, kutatásban, de legtöbbször még távlati döntésekben is minden karon féltucat szenior professzor kezében van. A gyenge és távoli 'királyi udvarban' van a ceremónia, de az országot 'Csák Máték' vezetik. Nem így lett tervezve, de így alakult ki intézményi evolúcióban. Nem egészséges, de eredményes rendszer. Nem kellett hozzá sok ész, hogy megismerkedjem a 'közlekedési szabályokkal'. Két soproni vonatkozást is meg kell említenem. 1956-ban az 'amerikai ajánlat' innen jött elhelyezésünkre és együtt maradásunkra, de minden állami jóváhagyás nélkül. A másik az, hogy a hatvanas években több soproni társunk itt szerezte PhD diplomáját: Bajzák Dénes (Geodézia), Magasi Laci (Mikológia), Hudák Jancsi (Patológia) és Korán Zoltán (Papír ipar). Hallgatóink számában aránytalanul magas az MSc és PhD diák. Úgyszintén nagyon magas a tudományos szinten kiképzett ideiglenes, szerződéses kutatók és oktatók száma.

A következőkben nem időrendi sorrendben, hanem vasvillával felhalmozok egy kazalnyi emléket. Össze-vissza ugrálok közöttük időben és térben, ahogy beleturkálok ezekbe a régi és kifakult eseményekbe. Kezdem egy lazán és nyakatekerten összefüggő leírással. Írtam, hogy elnökünk alig létezett a mindennapi életben. Volt valahol egy állam által adott elnöki rezidencia a városban, hogy pontosan hol azt sokan nem tudtuk. Lehet, hogy fülébe jutott a sok elejtett célzás vezetési stílusára. A főépületben az elnöki szárnyon lebontották a régi tölgy ajtót és helyette egy áruházi stílusú üvegfalat és ajtót tettek. Nyilvánvaló cél: érzékeltetni a nyílt, transzparens vezetési szellemet. Drága, de a szó szoros értelmében átlátszó szimbólum. Ez persze a külső titkárság ajtaja volt. Innen nyílt a belső titkárság és onnan még két ajtó a legbelső szentélybe. Jó diák újságunk volt. Népszerűbb, olvasottabb, mint a Syracuse Egyetem újságíró szakon szerkesztett. A mi szerkesztőnk írt egy kritikus vezércikket. Képmutatásnak, költséges trükknek nevezte az üvegfalat. A nyíltság az karakter, azt nem lehet építőanyaggal megoldani és hasonló véleményeket egyetemünk elnökéről. Telefonált az elnök, hogy azonnal menjek fel hozzá. Azzal kellett volna kezdeni, hogy én voltam a diákújság tanárelnöke, tanácsadója. Nem volt kellemes társalgás. Én már véglegesített professzorként és megalapozott pozícióban nyugodt lehettem és ráadásul éreztem, hogy a kritika nem durva, és igaz is. Megvédtem a szerkesztőt. Azt tudtam, hogy az elnök és én soha se leszünk barátok, de nem is volt erre igényem. Két nap múlva a gazdasági hivatal megvont minden anyagi támogatást az újságtól. Költségvetési probléma. Nem lett semmi zökkenő. A papírgyár oktatói/kutatói (mind a négy finn vagy svéd volt) mondták, hogy nyakig vannak kísérletként előállított papírral. A nyomdaköltség fedezve néhányunk kutatási/publikációi alapjából. Az újság menetrend szerint megjelent, a szerkesztő egy év múlva végzett. A történet egy erős és tragikus kanyarral folytatódott két év múlva. Egyik rendőrünk kapott egy felfüggesztő levelet (már másodszor) mert testsúlya magasabb volt a megengedett felső határnál. Éjszakai kapuőrsége után bement a főépületbe elégtételt venni a levél aláírójától. Az elnök nem volt bent. Átment a személyzeti osztályra és agyonlőtte a személyzeti igazgatót. Kifelé menet felkiáltó jelként belelőtt az üvegfalba. Egy hivatalnoknő megsérült, de csak üvegszilánkoktól. Nagy TV és újsághírek: Vérengzés az egyetemen és hasonlók. Hetekig tartó kivizsgálások. Az egyetemnek volt oka, de nem joga a felfüggesztő levélhez. Azt csak a fővárosban, az össz-egyetemi rendőrség parancsnoka írhatja alá, egyeztetve a rendőr szakszervezetekkel. A rendőr 20 évet kapott. Elnökünk lemondott, persze nem önként. Eltemettük az igazi áldozatot, a személyzeti igazgatót. Segítőkész, jó ember volt. Sajnos utódja, pont ellenkezője.

A minisztériumból jött egy nagytapasztalatú, nagy becsületben álló veterán, ideiglenes elnök, lecsillapítani az idegeket. Meglepett, hogy pár nap múlva bekopogott az irodámba. Zavart, hogy hirtelen a neve sem jutott eszembe. Egy kéréssel jött. Nagyon szeret kártyázni. Megtudta, hogy van egy Poker Club-unk, szeretne beszállni. Mondtam, hogy hat törzstagunk van, hárman a Forest Service-től, hárman professzorok. A hetedik mindig tartalékos játékos. A soros házigazda minden péntek este vacsorát ad 5 órakor. Játék 6-tól éjfélig. Kis alapon, de pénzre megy. Egy este a normális nyereség/veszteség 10-15 dollár, 25 nagyon ritka. Szigorú, írott szabályaink vannak, a légkör barátságos. A munkát, egyetemet megemlíteni tabu. Én nem mondhatok semmit, bevételét majd megszavazzuk következő pénteken. Be lett véve és rövidesen mentünk hozzá játszani. Sok év után most

láttuk először az elnöki rezidenciát. Egyedül volt a nagyméretű luxus villában, családja Albany-ban maradt. Jó vacsorát hozatott, jól játszott, hamar belejött a helyi játék variánsokba. Mint egyén is jól passzolt körünkbe. Elfogadtuk meghívását, hogy pár hónapig amíg itt lesz mindig nála játszunk. Láttuk, hogy nagyon jól jön neki egy kis társaság idegeben. Nagyon sajnáltuk, hogy nem ő lett az új elnökünk. Választási év volt. Két hónap múlva elment. Azt hiszem valami közlekedésügyi miniszter lett az új kabinetben.

Első évben négy új tárgyat vezettem be, szemeszterenként kettőt-kettőt. A III. éveseknek egy kötelező erdő népjóléti használat tárgyat és Erdei Létesítményeket (kilátók, táborozó helyek, tanösvények, csónak kikötők stb.). Erdészeknek szántam, de sok hallgató volt mérnök és LA karról. Az utóbbiak tervezni tudtak, de sokan hadilábon álltak matematikával. Postgraduális szinten Terület fejlesztés (Regional Development) és Tájesztétika volt a másik. Az évek során persze sok változás volt általam leadott tárgyak tetületén, de oktatási lekötöttségem mindig nagy volt.

Mindjárt induláskor egy váratlan fordulat széles kutatási lehetőséget adott és sokat segített megalapozni minibirodalmamat és tágítani mozgásteremet. A Kongresszus megszavazott egy új törvényt a tengerpartok védelmére és fejlesztésére (politikai okokból hozzátették a Nagy Tavákat is). A 'Sea Grant' program minden illetékes államban létesített egy föderális hivatalt végrehajtásra és kutatásra és minden illetékes egyetemen lett egy 'Sea Grant professzor' is. Ez olyan kutató, tanácsadó, összekötő munka volt. Lehet, hogy egyesek idegenkedtek az extra vagy ismeretlen munkától, de az is lehet, hogy nevem már elég ismert volt ezekben a körökben. Volt egy kis önbizalom is a montanai Libby Dam projekt és a nagyméretű Connecticut terület tervezési projekt után. A Sea Grant professzorok minden államban más-más területekről jöttek, halbiológustól közgazdászig. Két nagy területünk volt. New York város mellett a tenger és Long Island és a másik a merőben eltérő Ontario Tó. Ebből az indulásból 15 év lett: néha nyakig belemerülve munkába, néha üres járatokkal, amikor más kutatómunkában vagy tanításban volt szorítás. Két frissen induló doktoranduszszal egy év múlva már megjelent legelső publikációnk 'The charterboat industry of New York state – a problem analysis'. Területjogi problémák, magán, városi és állami konfliktusok, partvédelem, szennyeződés, az Atlanti lazac visszahozatala, ökoturizmus és sok-sok más területen dolgoztam. Sok tehetséges segítségem volt. A NY-i hivatal 9 szakemberéből 7 az én volt diákom volt és három állami igazgató. Időigényes, fárasztó, de sok örömet hozó munka volt. Sok kapcsolat is lett belőle, konferenciák New Orleansban, Kaliforniában, Texasban. Egy szép ünnepségen kaptam kitüntetést, élet munkadíjat és egy mondva csinált címzetes rangot: 'A New Yorki Sea Grant atyja'.

Minden jól beindult, de magán életemben nem. Házasságom felbomlott. Feleségem alkoholban és hasisban kereste mindenben a megoldást. Haza ment szüleihez, hogy majd az otthonos hegyek között meggyógyul. Viszonylag fiatalon elhunyt rákban.

Bekapcsolódtam a Forest Service munkacsoportjába is, hiszen ez volt idejövetelem elsődleges célja. Volt energiám, akár minden nap 10-12 órát dolgozni, vagy aktívnak lenni, semmi családi lekötöttség nélkül. Néhány rövidebb munka után egy évekig tartó megbízásra próbáltam megoldásokat találni: Tervezzem meg a Forest Service országos ösvényhálózatán a használati felmérést. Feltétel, legyen gazdaságos, megbízható és minimális emberi erőforrás felhasználásával. Kezdtem először egy egyszerű elektromos regisztráló módszerrel, két egymás fölé helyezett fémlap (pressure plates) nyomás hatására, pl. rálépés hatására a kontaktust regisztrálja egy digitális számlálón. A teória egyszerű, a kivitelezéshez, alkalmazáshoz türelem kell. A két lemezt beássuk az ösvény alá, olyan helyre, ahol nem lehet elmenni mellette, kb. 10 cm mélyre. Plasztikban védeni nedvességtől, zsákvászonnal borítani, hogy tartsa a földet felette. Egy szigetelt drót vezet föld alatt egy álcázott digitális számlálóba. Sok próbálkozás apró technikai problémával, pl. súlyérzékenység beállítása emberi méretre, Megfelelő méret és forma a fémlapoknak kialakítására is szükséges. Elkészítettünk néhány tucatot. Elkezdtük a kipróbálást. Voltak ismét változtatások, mielőtt elindult nagyban a gyártás. Először én még az öklömnyi digitális számlálókat joghurtos dobozokba tettem, a gyáriak már szép tervezett kis Forest Service dobozokban lapultak. Elindult a nagyméretű használat. Érdekesnek találtam, hogy az évek folyamán csak néhányat vesztettünk el, és számomra érthetetlen maradt, hogy állatok se túrták fel őket. Több mint 40 évre rá most megtudtam, hogy itt az USA-Kanada határnál is alkalmazzák a módszert, de most már távolsági leolvasóval gyalogos, hátizsákos kábítószercsempészek ellen. Ha egy határmenti elhagyott ösvényről éjjel jön egy jelzés az biztos csak valami állat. De ha a pontok időben és térben egy vonalat írnak le a legközelebbi út, vagy ház felé, akkor már indokolt a közbelépés. A következő fázisban filmező kamerákat is használtam. Kiválasztott helyen egy nyomásmérő aktiválta a filmező gépet. Így a kamera csak akkor működött, ha volt mozgás, így óriási film megtakarítást értünk el és adataink többet adtak az ösvények használóiról. Az álcázás fontos volt. Egy filmező gép se veszett el, de csak nyári időszakban volt használható. Egyének filmezését beleegyezésük nélkül föderális területen jogosan megtehettük. Mire jó ez az információ a helyi erdésznek? A száz használó lehet ugyanannyi horgász a legközelebbi tóhoz vagy egy cserkészcsapat hálózsákkal 2-3 napos erdei táborozáson, és 20 km-el odább jönnek vissza. Legtöbb problémáim a fahatár feletti ösvényeknél voltak. Különleges helyzetekben több kevesebb eredményem volt lézer alkalmazással.

A Sea Grant és Forest Service munkák lehetővé tették diákjaim anyagi támogatását. Eredményes posztgraduális képzés alapja a szaktudás segítőkész átadása és új összefüggések felismerése a közös kutatásban. Ugyanolyan fontos az anyagi feltételek megteremtése és a fiatal aspiránsok anyagi, megélhetési támogatása. Évről évre nőttek, gyarapodtak a pénzügyi támogatások, eredmények és a támogatott diákok száma. Legtöbb külföldi diákomnak ösztöndíja volt saját országából, vagy kimagasló eredménnyel amerikai Fulbright ösztöndíjjal jött, de sok itteni diákomnak szükséges volt 2-3 éves anyagi támogatás magasabb diplomáért. (Gazdag családok gyerekei általában lukratív pályák felé vonzódnak, az erdész szakma csak ritkán jelent húzó erőt.)

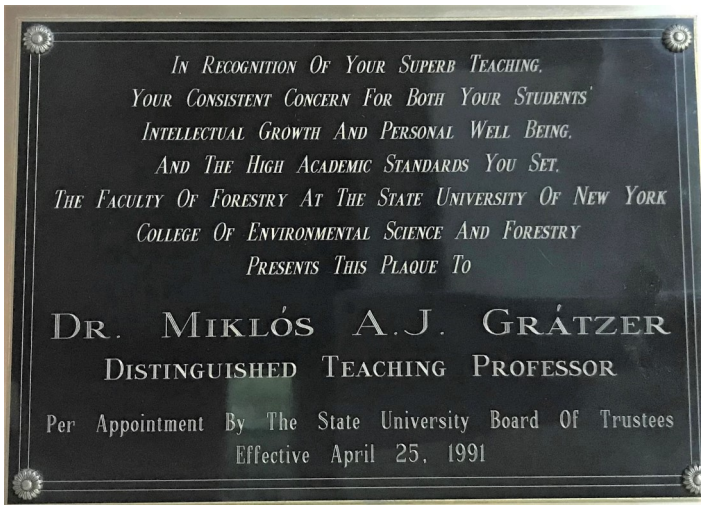

Pár gondolat tanításról. A tanítás nehéz munka, a jó tanítás még nehezebb. Ha van is valakinek adottsága, az nem pótol ismeretet, felkészülést. Minden sima, gördülékeny előadás mögött gondosan és lelkiismeretesen tervezett építmény áll. A legtöbb amerikai egyetemen az oktatás mindig másodrangú a kutatás mellett. Az elcsépelt sablon: 'Publish or perish', vagyis publikálj vagy elpusztulsz, csak részben igaz. A kutatási pénzek elnyerése a fontos. Az egyetemek automatikusan lefeleznek 20-25 %-ot kezelési díjként. Az elismerést elsősorban a pénz hozza, a publikáció csak melléktermék. A pénztől nől az egyetem neve, reputációja, az hozza a tehetséges posztgraduális diákokat. Persze a professzor neve is szerepet játszik. A tanítás ritkábban elismert és jutalma-

zott. A cinikus szállóige: Jó tanítás olyan, mint fekete nadrágban bevizelni. Jól eső meleg érzés és nem veszi senki észre. Szakmailag és erkölcsileg mindig bántott ez a felfogás és nem tudtam elfogadni. Privilégiumnak éreztem a tanító/mentor szerepet. Lehet, hogy nem is mindig jól, de odaadással álltam hozzá. Minden vizsga előtt éjfélig az irodában kérdésekre válaszoltam, vagy telefon 'hot line' volt. Háromszor megkaptam a Diák Szövetség 'Kimagasló Oktató' díját, amíg az egyetem is felfigyelt. Minden szemeszter után minden tárgyat kiértékelnek a diákok és füzet alakban kiadja az egyetem. Gyakran visszatérő kritika rólam a jó kiértékelés mellett, hogy túl szigorú az osztályozás. Visszagondolva, a legnehezebb tanítási emlékem egy környezetvédelmi tárgy volt. IV. éveseknek tanítottam. Fakultatív tárgy volt, de sok aktuális témával és a 80 személyes tanterem kicsi volt, mert Syracuse Egyetemről is jöttek diákok. Ha a mi diákjaink alaptárgyakat vettek fel náluk, azért mi drágán fizettünk. Ők ritkán vettek fel tárgyat nálunk és a gazdasági mérlegünk rosszul állt. Vezetőségünk pénzt szimatolt. Kértek, hogy tanítanám nagyobb teremben késő délután a tárgyat. Beleegyeztem. Pár nappal évnyitó előtt közlik velem, hogy minden nagyon jól megy. Minden szerda este 7-10 között az auditóriumban van 250 beiratkozott diák. Zöme Syracuse Egyetemről és fejenként már bevasaltak tőlük 600 dollárt. Visszaút nincs. Keserves szemeszterem volt, mert két másik tárgyam is volt. Egy normális ember menjen moziba vagy söröző-be ilyen késő este. Hacsak nem magyar menekült, és a Sopron Divízión tanult. Az auditórium se tanításra készült. A színpad két méter magasan, rivalda fényben. A nézőtéren gyér világítás, nehéz jegyzetelni. Nincs élő kapcsolat. Este 9-kor már a saját hangomat is gyűlölőm. A diákok, a gazdasági hivatal elégedett volt. Én nem. Visszamentem reggeli tanításra a következő évben és a 80 helyet mindig kisorsolták.

Ugyan ebben az évben volt egy kis esemény, de nekem (és hiúságomnak?) életre szóló. Mind az öt karnak közös évzáró a sportcsarnokban. Nagy tömeg, rengeteg szülő, rengeteg politikus a fővárosból, hiszen ez egy olyan esemény, hogy 'zöld' elismerést lehet szerezni puszta jelenléttel. Sok-sok beszéd. Szokás szerint valahol a felső sorban ülök, ahol jegyem is van kosármecscsekre. Utoljára a megválasztott valediktorián beszél. Bemutatják, hogy színjeles tanuló, a favágó verseny csapatban fejszét dob célba és született vezető. Erdészlány, ismerem jól, mert egyike volt a tucat diáknak, akiknek kijelölt tanácsadója voltam négy évig. Szépen elmondja beszédét, megköszön mindent az egyetemnek, a tanári karnak. Azzal fejezi be, hogy még egy külön köszönetet akar elmondani. Rólam kezd beszélni és mindenről, amit elért és el fog érni. Percekig tart, amíg felér hozzám a legfelső sorba. Megölel és átad egy üveg magyar bort. Rendhagyó, váratlan esemény a hosszú formális ceremónia alkalmából. Taps, fényképezés. Én meg állok meghatódva, bárgyún és próbálom felfogni, hogy mi történik. Bemutatott később szüleinek. Német bevándorlók voltak Wisconsinból, persze hogy büszkék voltak lányukra. Nem akart tovább tanulni, kinti erdész akart lenni. Pár év múlva, amikor mentem Montanába, meglátogattam a Forest Service irodájában. Boldogan újságolta, hogy végre valóban elért valamit: múlt nyáron ő volt az első nő, mint 'fire boss' (erdőtűz főnök a terepen). Komoly dolog, mert egy személy vállára nehezedik 200 valamennyi élet.

Két új kutató terület nyílt meg. Egyik megbízás Pennsylvania államból jött. Az állam észak-keleti területe, a dombos erdős Pocono régió földhasználati távlati terve. Itt lehetőség nyílt merőben új elgondolásokra. A távolság miatt egy házat is béreltem két évig, hogy legyen állandó irodánk és szálláshelye munkatársaimnak. Kísérleti úton kipróbáltuk kabin építéshez kötött vadászati jogot, több száz 5 hektáros erdei parcella bérletét, közbirtokossági úthálózatot, vízellátást, üdülő zónákat szállodáknak. Sok minden bevált, de néhány elgondolás nem. De az állam meg volt elégedve és később ismét volt új megbízatásom. Egy témakört óvatosan elkerültem. Az állami és föderális erdészetnek az erdő csak 3 méter mélyig a tulajdona. Az alatt az olaj és földgáz jog külön van. 1890 körül sok helyen magánvállalatok megvették a jogot és egy-két helyen itt voltak USA legelső olajkutjai, de ez eltűnt pár év alatt. Száz év múlva kezdődött újra feltárási érdeklődés. Karunkon lett egy erdő/olaj intézet, a kifogyhatatlan jogi konfliktusok megvitatására. Abból se lett sok, mert a legújabb 'fraking' módszereket szigorú törvények betiltották.

Nemsokára lett egy másik, merőben eltérő munkám. Több más egyetemmel (főleg pszichológusokkal és piackutatókkal) elkezdtünk egy kísérlet sorozatot a tudat (image?) kialakulásának felismerésére. Az én részem az volt, hogy felmérjem az egyént kialakító tényezők (életkor, nem, lakóhely, iskolázottság, származás) és karakter felmérők (vérmérséklet, tűrőképesség) mennyiben befolyásolják a természetről és annak komponenseiről képzett tudatot. Nem fogok senkit untatni, csak az érdekes befejezésről írok. Két Európából jött Fulbright ösztöndíjassal kezdtem a munkát. Egyik Németországból jött, a másik még az akkor kommunista Jugoszláviából. Mindkettőnek volt pár év szakmai tapasztalta ökoturizmus területen. Jól ment minden, munkatársnőim a rengeteg több évi adathalmazból megírták disszertációjukat csaknem egy időben. Abban az időben a publikálás teljesen máskép ment. Volt a három egyetemnek egy jóváhagyott gépírói listája. Azok pontosan tudták a disszertáció minden szabályát. Papír anyag, margó, lábjegyzet, sorrend, arab és római számok, betűszám hüvelykként stb. A német lánnyal átirattam az összefoglalást és elment felvenni a teljes befejezett munkát. Feldúlva beront az irodámba. Magán kívül van, nehezen tudom kiszedni belőle mi történt. A középkorú gépírónő párszor már kezdett flörtölni vele. Most befejezéskor kerek-perec követelte, hogy ágyba menjenek. Nem fogadott el nemet. Menekülni akart, az meg nagy konyhakéssel neki ment: ha nem leszel enyém megöllek. Kirohant és az egyetemig futott. Most mi lesz? Egyetlen példány, menjek el érte. Én? Egy begerjedt nőhöz, aki konyhakéssel hadonászik? Beszéltem egyik rendőrtisztünkkel. Jó barátom is volt és speciális képzése is: 'hostage negotiator', ami magyarul olyan túsz megmentő. Sikerült, megjött a disszertációval. Megígérte a gépírónőnek, hogy nem lesz letartóztatva. (Ebből mindannyian tanultunk: legyen mindig másodpéldány! Persze ez manapság nem probléma). Sikeres védés után rövidesen állást kapott Lufthansánál, mint piackutató. Minden évben egyszer visszajött látogatni, mert ingyen utazott és megismert néhány itteni német családot is.

A másik munkatárs története, ha nem is ilyen drámai, de talán súlyosabb. Mivel kommunista országból jött, érthetően sokkal zárkózottabb volt. Politikáról sohasem beszéltünk, de burkolt szavakból nagyon megismertük egymást. Védés utáni nap bejön irodámba búcsúzni egy bőrkabátos férfi társaságában. Bemutatja, mint vőlegényét. Biztosan érzem, hogy nem az. Titokban szájára teszi kezét – ne kérdezzek. Kezdem sejteni mi történik. Az ajtóban kezével int, hogy nem kell segítség. Elutaztak. Csak évek múlva, megváltozott viszonyok után kapok tőle levelet. Sejtették, hogy disszidálni készül, a férfi karhatalmi tiszt volt. Előtte sose látta. Családját féltette és engedelmesen hagyta, hogy 'hazakísérjék'. Magas állást kapott. Apját a szerb-horvát konfliktus idején kivégezték. Ehhez a témához tartozik, hogy az évek során három diákom kért politikai menedékjogot. Kettő megkapta, a harmadik nem. Eltűnt. Évekkel később amnesztiát kapott és letelepedési jogot. Nem fejezte be a PhD-t, MacDonald manager lett. Óriási kár. Messzemenően éleseszű, analitikai képességekkel megáldott tehetség volt Kelet-Afrikából.

Ezekben az időkben kaptam meg a 'Distinguished Professor' rangot, ami a SUNY rendszerben a legmagasabb cím. Kissé csodálkoztam, mert a felsőbb körökben voltak irigyeim és rosszakaróim. Az ellenkező oldalon sem álltam rosszul az igaz. Minőségi és mennyiségi tanításban és kutatásban sokat tettem az asztalra. Gondolom az is lehetett benne, hogy mikor más egyetemekről kezdtek jönni a 'csalogatások', akkor nem akarták elveszteni a produktivitást és kutatási pénzeket. (Engem, mint személyt inkább). A rang sok előnnyel járt, komoly pénz, állandó tanársegéd, segédszemélyzet, dupla iroda, mozgási szabadság és beleszólás (bár nem sok) a központi témákba. Volt hozzá egy furcsa velejáró, olyan hiúsági bónusz. Az egyetemi katalógusban, hivatalos

listákon és a telefonkönyvben is a Distinguished Professzor neve megelőzi az elnökét. Hátrányos helyzet, mert több átutazó ismerősöm (köztük egyszer Roller is) nem találta meg nevem a tanári listán.

□

A következő szakasz ismét egy új, eltérő jellegű munkát hozott. Az USA-ban a téli sport, rekreációs használat főleg a Forest Service kezében van. A világhíres sítelepek magánvállalatok, települések nevén futnak, de a tulajdonos a Forest Service és aktív partner. 800 erdész főállása, beosztása van ezen a területen. Az északi, nem magashegyi államokban a hatalmas motoros szánkó hálózat és a sífutó pályák is ide tartoznak. A lavina védelem is sok államban szintén kizárólagosan erdészeti feladat. Megbíztak, hogy tanítsak egy tárgyat és írjak majd egy használati utasítás szerű jegyzetet. Évek során ebből fejlődött ki több kutatómunkám és sok konsultációs alkalom, de most már szélesebb körben. A műszaki tervezést Európában már évtizedek óta magas szinten kifejlesztették, nem volt szükség a mi primitív próbálkozásainkra. De nálunk robbanás szerűen fejlődött a hókészítés a megbízhatatlan időjárási viszonyok miatt és a szezon elnyújtása érdekében. Hóágyúk, hálózat kiépítés és az ide kapcsolódó gazdasági, energia, hidrológiai problémák megoldása nyílt terület volt. Szintén új termé keny kutatási terület lett az éjszakai síelés, ami nagyon népszerű lett városokhoz közel. Amit tudtunk stadionok megvilágításáról az használhatatlan volt. A laposabb megvilágítási szög, dupla árnyék és a felszín változó fény nyelése, tükrözése miatt a baleset statisztika ijesztő volt. A harmadik új terület szükségét az okozta, hogy nagyon keveset tudtunk magáról a használókról. Hogy egy példát adjak: tervezésnél lényegbe vágó, hogy ismerjük a zsúfoltsági toleranciát. Nem elég hasunkra ütni és gépiesen kerek számokat használni: 1000 síelőre kell x hektár. Kezdő, haladó, nyitott pálya vagy ösvény mind más. A fekete 'diamond' (rombusz) és zöld 'square' (kocka) pályák aránya demográfiai kérdés. Ezen sokat dolgoztam. Az új tervezési kézikönyvben Észak-kelet és Nyugat USA esetében más mérőszámok vannak. Érdekesnek tartom azt, hogy az első néhány amerikai postgraduális diákom után mindjárt három jött Dél-Koreából állami ösztöndíjjal erre a területre.

Egy két esemény-morzsával szeretném megfűszerezni ezt a hosszúra sikerült szakmai morfondírozást.

1. Egy tárgyamból véletlenül nem erdész, hanem két Syracuse Egyetemi diáklány volt a legjobb tanuló (ikrek). Az utolsó vizsgára csak az egyik jött el. Kérdem, hol a másik? Börtönben, előzetes letartóztatásban, kábítószert árult. Nagyban. Büntessék meg ha kell, de ne veszítse el a szemesztert, mert tényleg nagyon jól tanult. Írásbeli – hosszú két óra. Hárman ülünk a kis börtön szobában. A lány narancsszínű börtön 'jump-suit'-ban, a néger börtönőrnő, aki gyakorta nézeget, hogy mi is ez az egész dolog és én, arra gondolva, hogy egyéni oktatás nem volt a szerződésemben. Megírta – jelesre.

2. Nagyon hithű muzulmán hallgatónő Indonéziából. Tetőtől talpig csadorban, csak szemét látni. Befejezte a 'Mestert', de írtak, hogy kapjon valami extra Nemzeti Park kinti gyakorlatot. Szereztem neki egy helyet Hawaii-ban. Elment, de egy hét múlva holmija hátra hagyásával már otthon volt. Nagy kulturális/vallási 'boo-boo'. Az igazgató betette egy védett növényeket pusztító ferál disznó eradikációs projektre.

3. Vermont-ban vagyunk harmincan tanulmányúton. Egész nap fent a hegyen hóban, fagyban, szélben. Ismerkedünk a hókészítés fortélyaival. Este a szállodánk igazgatója mondja, hogy használhatjuk a melegvizes úszómedencét. Nem baj, hogy nincs fürdőruhánk, náluk van készlet. Papírból, akár minimum 7-8 használatra is eltart. Papír? A BC Forest Service használt vízhatlan jegyzőkönyv papírt, de fürdőruha? Ráadásul még a szokásos hazugság is: egy méret mindenkire jó! Alig tudjuk abbahagyni a röhögést. Harminc férfi és nő, sovány és magas, kicsi és kövér, minden változatban. Van, akin lötyög, van, akin ijesztően feszül. Mind egyöntetűen fekete/fehér pepita. A csoportkép olyan, mint egy félbolond szekta rituális évi összejövetele. Az egyetemi évkönyv legnépszerűbb képe. A tanulmányi kirándulások anekdótáiból különben is könyvet tudnék írni.

4. Van egy erdőművelési tanársegédnőnk. Szaktudása jó, de természete borzasztó. Örökös viszályban kollegáival és diákjaival. Most már a 'politikai korrektség' időszakában járunk. Elbocsájtani lehetetlen. Gyérítési gyakorlat van. Ebédszünetben mindenki letelepszik a fák alá, leveszik a védősisakokat (azt hiszem honfitársaink így nevezik a 'hard hat'-ot). Amikor ebéd után a hölgy felveszi az övét, látja, hogy valaki krétával valami nagyon csúnyát rajzolt rá. (A 'Kapocs' családi lap, csak azt mondhatom, hogy annak idején a Néphadseregben ez volt a harckocsi szimbóluma - lásd Tüti KK, vagyis Tüzértisztes Kézikönyv). Nagyon begurult, különben is ismert volt hirtelen haragjáról (találóbb kifejezéssel 'anger management issues'). Szerencsére nem fejszével, csak egy fejszenyéllel nekiment a legközelebbi diáknak. Nehéz volt megfékezni. Az elbocsájtásnak most már nem volt akadálya. Szomorú megjegyzés korunkról, hogy rövidesen magasabb állást kapott egy nálunk sokkal liberálisabb 'progresszív' egyetemen. Nálunk meg sokáig az a pletyka járta (bár senki sem tudta), hogy a rajzoló egyik tanár kollegája volt.

5. Akármilyen zsúfolt is volt az élet, de előadást sohasem mulasztottam el. Március vége, a vizekről tűnik el a jég. Vasárnap kimentem kajakozni az Adirondack hegyekbe. Visszatérőben már csak 500 méterre lehettem autómtól, amikor felborultam (egy öreg fahíd alatt elég sötét volt, valamit nem láttam meg), kihúztam a kajakot, az evezőm elment. Elindultam a kocsimért az erdei úton. Mezítláb. Kerülgettem a hófoltokat és a nagyobb köveket. Átöltöztem, felszedtem a kajakom és este bementem Syracuseban a kórházba. A lábujjakon volt enyhe felületi fagyás, de a talpam tele volt vágásokkal. Kipucoltak mindent, bekenték, befáslizták. Másnap reggel tanítottam. Főleg ülve. Esztétikai érzékem bántotta, hogy a barna papucs nem ment a sötétkék öltönyhöz.

Nem szakmai dolog, de meg kell említenem, hogy a

sport milyen fontos szerepet játszott életemben. Sopronban több lelkesedéssel, mint rászületett tehetséggel gátfutó, ugró voltam. Itt Montanában, 30 éves koromban komolyan elkezdtem futni, és edzői minősítést is szereztem. A következő 40 évben keményen és akadályt nem ismerve edzettem. Edzésnaplóim, mindennapi bejegyzésekkel íróasztalomban vannak, több vastag kötet. Többre tartom az EC kártyám, mint a PhD-t (EC az Equator Club 40 000 km lefutása után jár. Soknak tűnik első hallásra, de akár rekreációs kocogással is el lehet érni 15 év rendszerességgel). Csapattársaim mind előttem voltak, mert már egyetemista korukban is távfutók voltak, és elég jó nevük is. USA-ban akkoriban volt fénykora veterán versenyeknek, bajnokságoknak és nagyon népes mezőnyök voltak mindenhol. Télen a fedett pályás, meghívásos versenyek voltak népszerűek. Szerettem ezeket a bedöntött éleskanyarú kis pályákat, a könyöklést és taktikázásokat, a közönséget és az esti versenyek atmoszféráját. Nyáron a pálya és országúti versenyeknél az utazás és új helyek jelentették az élményt. Mint erdész, kinti állat vagyok, az őszi mezei futó szezon jelentette az

örömet és legtöbb sikert. Csapatban sokáig voltunk veretlenek és 1988-ban megnyertük a hármas koronát, az 5, 10, 15 km-es mezei országos bajnokságot. Háromszor futottam USA veterán válogatottban Kanada ellen. (Bár kanadai állampolgár vagyok, de leigazolásom USA clubban volt). Jól ismertük egymást, jó csapat szellemünk volt, de érdekes módon az évek során se lettünk közeli barátok. Persze egyéni versenyeken ellenfelek voltunk, meg már kialakult öregek, nem diákok. (Például a képen a fehér sapkás az orvosi egyetem pszichológia professzora, nyakig belemerülve minden keleti misztikumba). Egyszer egész csapatunkat egy napig tanulmányozták egy sportklinikán. Tenyészállatnak éreztem magam. Volt egy olyan is, hogy meztelenül egy drótkosárban belelógattak bennünket egy kalibrált nagy üveghengerbe, hol tele, hol üres tüdővel. Egyik társnak valami víziszonya volt, rosszul lett, úgy kellett kihalászni. Nem emlékszem semmi eredményre, kivéve az egyik orvos azt mondta, hogy VO_2 kapacitásom valami 81. Remélem nem IQ-ra célzott.

Akármilyen elfoglalt vagyok, akármilyen új és ismeretlen területet próbálok, semmi sem változtatja a tényt, hogy idegenben élő hontalan magyar vagyok. Rendszeresen nem hallok magyar szót, hacsak nem utazok el valahova. Sokat olvasok, de az agy, fül és száj az mind más szerszám. Mivel el voltam tiltva szülőhazámtól még egy családi látogatástól is meg voltam fosztva évtizedekig. Apám meghalt, anyámat egyszer láttam 35 év alatt, Ausztriában, ahová kijöhetett érettségi találkozóra. Syracuse-ban csak néhányan voltunk magyarok. Minden hónapban egyszer találkoztunk magyar misén a helyi Jezsuita egyetem kápolnájában. Fr. Szebenyi ott biológia professzor volt. Közeli barátok voltunk, de ritkán tudtunk csak találkozni. Az erdészetnél volt egy idősebb takarító. Kedves de életunt ember volt, a politikai börtönben töltött évei teljesen összetörték. Magyar működésem abban merült ki, hogy minden évben október 23-án kitűztük a magyar és lengyel zászlót a megyeházára. Mi ketten voltunk a Rab Nemzetek bizottsága. Az orvosi egyetemen volt egy magyar professzor, egyben a hely vízipóló csapat edzője, de mire összemelegedtünk elment Texasba. Nagy változás történt, amikor Clevelandban összejöttem szeretett soproni fizika professzorunkkal, Lux András kohómérnökkel. Bevitt a Magyar Mérnökök Világszövetségébe, ahol később igazgatósági tag voltam vele együtt. Minden évben elmentem az ottani Magyar Világtalálkozóra. Az valóban megérdemelte ezt a nevet, mert az egy hetes összejövetel öt világrész jobboldali érzelmű szervezeteknek, újságoknak, egyesületeknek és az ország határán kívüli szakmai egyesületeknek volt seregszemléje (Pl. Magyar Orvos Szövetség, Magyar Mérnöki Világszövetség, Magyar Egyetemi Tanárok, Külhoni Cserkészet, Magyar Egyházak, Irodalmi Kör Wass Alberttel az élen és sok-sok más csoport). Nagyszámú résztvevő és minden évben egy vaskos Krónika Kötet. Elvezet volt az élő kapcsolat, de csak évente egy alkalom. Nem is tudtam, hogy ennyi magyar mérnök van (volt?) szétszórva a világban. Ki maradt otthon a műegyetemen? Az országos szervezetek listáin több mint 3000 név volt. Kitüntetésnek éreztem, hogy igazgatósági tag lehettem húsz évig, még ha főleg papírmunkát végeztem csak. De legalább volt erdőmérnök is az asztalnál, bár volt elég sok, '45-ben kijött tagunk is, 8-10 USA-ból és néhány Dél Amerikából. Otthon találtam magam és büszke vagyok a szövetségtől kapott két elismerő oklevélre. Persze keleten is volt soproni élet, de akármennyire is igyekeztem az időnkénti kapcsolatok nem változtattak a lényegen, hogy nincs közelemben senki. Vonattal felmentem többször Torontóba, találkozni a 'Műszakiakkal' a Tuki által tervezett összejöveteleken és látni évfolyamtársamat, 'Sógort' (Fazokas Ferenc). Többször találkoztam Magasi Lacival Fredericton-ban. Tarnócai Karcsiál minden évben fent voltam Ottawa-ban Szilveszterkor. Ifjú Géza elég messze volt Virginiában, csak néha beszéltünk telefonon. Legszorosabb kapcsolatom Roller Kálmán bátyámmal volt. A kivándorlás és egyetemi gyökérverés idején nagyon közel kerültünk egymáshoz. Meglátogattam Fredericton-ban és nyári munkahelyén Nova Scotiában. Együtt adtuk át Ottawában a Magyar Erdészeti Egyesület oklevelét Pickesgillnek és tartottuk a levelezést. Gyakran összejöttünk Torontóban is. Meghatódva gondolok rá, hogy 80 évesen is kijött autóval értem a vasútállomásra. Visszagondolva még ma is fáj, hogy egyesektől és egyes köröktől nem kapta meg az őt megillető elismerést.

Legnagyobb esemény magyar vonatkozásban a fordulat éve volt. Ismét beléphettem abba az országba, ahol születtem, 35 év kitagadása után. Népes és szétágazó családom idősebb tagjai csaknem mind elmentek, a fiatalokat nem ismertem. A családi összejövetel főleg temetői sírok látogatása lett. Az Alma Mater, ha nem is keblére ölelt, de meghívott vendég professzornak. Nagyon jól esett, akár másnap indultam volna. (Furcsa a kényszer politikai által diktált élet. Pár évvel ezelőtt még a diplománk se volt elismerve.) Moratórium volt tanulmányi szabadságra. Nem indulhattam. Szerencsére a kormányzónk magyar származású Pataki volt és már egy munkacsoport ment Pestre a nemzetközi kereskedelmet támogató szabvány ügyi munkára (ISO). Gondolom ez felülről segítette utamat és csak minimális extra követelményt támasztott. Azt is elintéztem, hogy a két őszi szemeszterben tanított tárgyamat tavasszal tanítom az akkoriak mellett. Tudtam, hogy ebbe belegörnyedek, de nagyon szerettem volna ismét látni Sopront. (Ady Endre feldobott követ már a gravitáció húzta lefelé). Sopronban volt problémám az indulással. Az eredeti meghívás a Környezetvédelmi Tanszékre szólt, de 'elődöm' nem ment el. Fellebbezte az elbocsájtást, és a per húzódott, így munkám más irányba tolódott. Wimkler András rektor és Kosztka Miklós dékán nagyon segítőkész volt. Kubinszky professzor szárnya alá vett és érdeklődési területünk, a természetes és épült területek esztétikája is közös nevező lett. Több fiatalabb oktatóval is megértő barátság született, persze egyesek óvatos tartózkodását is megértettem. A témához tartozik ez a kis anekdota: a széteső Szovjetunióban, Moszkvában volt egy puccs. Yelcin és az öreg bolsevikok pár napra visszaragadták az vesztett uralmat. Benyit az irodámba az egyetem nyugdíjas, megrögzött 'szocialista' professzora. Diadalmas örömmámorral az ajtóból kiabál: „Fiatalember, látja tudunk még harapni". Személyesen még sose találkoztunk, de tudunk egymásról. Próbálok udvariasan válaszolni: „Az éhség meg van, de fog is kell'. Elmegy. Volt egy másik megbízatásom is a Harvard egyetemről. Hans Selye, a világhírű orvos, a stressz teória atyja rájuk hagyta teljes könyvtárát, azzal a kikötéssel, hogy jusson el szülőföldjére, valahol a Bánátban. Akkor ott pont a szerb-horvát csetepaté volt. Harvard tervezett orvosi kart nyitni Bécsben, és megbíztak a könyvtár esetleges soproni elhelyezéséről. Voltam a városházán. A szívkorházhoz közel, a mostani Fagus Hotel előtti városi tulajdon jó hely lett volna. Az átalakítás, főleg a páratartalom szabályozása túl költségesnek látszott. Kár, hogy nem sikerült, nagy érték ment el máshova. A következő út életem egyik legszebb emléke, forgószél gyorsaságú volt. Sopron dísz doktorátussal tüntetett ki. Tanév révén, időm nem volt. Reggel érkeztem, éjjeli utazás után Bécsbe. Az ünnepélyen elszorult torokkal köszöntem meg a kitüntetést. Lementem a Cézár Pincébe vacsorázni (akkor az évnyitó a Liszt épületben volt) és még az éjjel mentem vissza. A pince tele volt arany és gyémántdiplomás firmákkal. Azonnal közéjük ültettek. A Selmeci szellem örömteli élménnyé varázsolta nekem, ennek a messze földre szakadt öreg baleknak estjét.

A harmadik út is jött rövidesen. Kezdete egy beszélgetés Winkler rektor úrral. Mennyire segítené Sopront, megelőzve minden más egyetemet valami akkreditáció, ami már téma minisztériumban, de gyakorlat hiányában csak sötétben útkeresés. USA-ban a negyven valahány erdészeti kart 10 -12 évenként tüzetes, szigorú átvilágításnak vetik alá kijelölt bizottságok. Lehetne egy rendhagyó külföldit is becsúsztatni, mint pl. Sopront? Mondom megpróbálom. Nem lett könnyen, de meglett. Érdekes, tanulságos, de kimerítő projekt volt és a visszajelzések szerint eredményes is. *(2023 február 10, Bellingham, WA)*

□

Szerénységére jellemző, hogy Miklós csupán egy rövid

pragrafust szentel eredeti Alma Materünk érdekében tett, széleskörű USA beli kapcsolat-rendszerének hatásos 'bevetésével', elsőnek elvégezni Magyarországon egy nemzetközlileg honorált kiértékelést, azaz 'akkreditációt' a Soproni Egyetem (akkor Erdészeti és Faipari Egyetem) erdőmérnök képző iskolájáról.

Bár kérése az USA-beli erdész szakemberek között hamarosan szimpatikus fülekre talált és az akkori segíteni kész amerikai ('demokrácia export'?) hangulat is besegíthetett, mégis hosszú és kitartó munkára volt szükség a vállalkozást sikerre vinni. A nagytekintélyű Society of American Foresters (SAF) égisze alatt több, hasonló kiértékelésekben korábban résztvett neves akadémiai oktató és kutató vállalta a feladatot és utazott Magyarországra, Mikóssal együtt. A 6 fős 'Látogató bizottság' 1995 május 22-26 között tüzetesen átvizsgálta a SAF útmutatása alapján készített 780 oldalas 'önértékelést' és június 3-án készített jelentésében megállapította, hogy „Valamennyi vizsgálati oktatási program magas színvonalú és összevethető az Egyesült Államok és Kanada hasonló felsőoktatási képzéseivel".

A 2008-ban megjelent három kötetes 'Az erdészeti felsőoktatás 200 éve' kiadványhoz később adott pótlásban részletesen megemlékeznek az 'akkreditáció'-ról és kihangsúlyozzák Kulacs szerepét: „Az egyértelműen sikeresnek mondható nemzetközi akkreditációban…kimagasló szerepe volt Dr. Dr.h.c.Grátzer Miklósnak, aki az egyetem egykori diákjaként Alma Materét segítette ebben a Magyarországon úttörőnek számító kezdeményezésben. Bátorítása és segítsége nélkül akár az előkészítés folyamata, akár a minősítés lebonyolítása nehézségekbe ütközött volna". Ugyan ott közlik Miklós levelét, amit már magánemberként írt a soproni gárdának s amelyben annak felkészültségét értékeli: „Úgy éreztem magam, amikor Sopront készültünk bemutatni nemzetközi szinten, mint amikor az ember jövendőbelijét viszi a szüleihez…mennyire jóleső érzés volt amikor Alma Materünk kitűnő felkészültséggel mutatta be magát, mennyire megnyerte tárgylagos idegenek elismerését…A bizottság tagjai összesen minyegy 70 hasonló kiszállást végeztek pályafutásuk alatt, tehát komoly összehasonlítású alapjuk volt, s így is Sopron járt elöl minden kategóriában". (A Szerk.)

Rétfalvi László: **Csendes Parti évek, 1991-1993**

Nagy havazással kezdődött az **1991**-es év, ami csak növelte a karácsony óta meglévő hótakarót. Vancouverieknek viszont nincs joguk panaszkodni a télre, mert a hideg periódusok rendszeresen rövidek és a havat is csak minden második-harmadik évben látjuk. De én nem szeretem a telet és a hó okozta rossz hangulat csak tetőzte a munkahelyemen rám ragadt 'nyomottságot'.

Tavaly őszi hosszú távollétem alatt befejezték az általam igen kifogásolt új épületszárny építését és mivel nem mutattam érdeklődést új irodám kiválasztásában, visszatértem után meg kellett elégednem azzal, ami maradt. Volt választék elég, így találtam egy 'távoleső sarkot', ami egyben közel volt a modern zuhanyzóhoz és így nem kellett messzire mennem a már évek óta tartó rendszeres egészségügyi futásom után lemosni az izzadságot. A reggeli kávéért még bementem a közös étkezőbe, de ebédszendvicsemet és a délutáni teát is az irodámban, munkával elfoglalva fogyasztottam el, hogy kompenzáljam a futásra használt időt. Persze ez az utóbbi kitétel, mint ahogy a zuhanyzóhoz való közeliség is csak kifogás volt, talán magam felé is, hogy kerülhessem az általam 'nem kedveltekkel' a gyakori találkozást.

Környezet hatás-vizsgálatokban (EIA) való részvételünk csökkenése velejárója volt csoportom drasztikus létszám csökkenésének (csoportom - majdnem utolsó - két tagja az év vége felé jelentette be visszavonulási szándékát), bár a véleményezésünket elváró munkateher maradt, talán még nőtt is az utóbbi évek során. A hetvenes évek elején bevezetett rendszer, szöges ellentétben a példát adó USA rendszerrel, a kezdettől fogva az 'önvizsgálat' elvét alkalmazta, azaz minden minisztérium maga volt felelős a vizsgálatokat elvégezni és csupán adatokért és estleges tanácsokért fordult a Környezeti 'szak'-minisztériumhoz (DOE) segítségért. A korábbi évek más minisztériumok a DOE-ra való erős támaszkodása fokozatosan elmaradt, nem azok 'házon-belüli' képességeinek növelése során, hanem a korábban említett 'természetvédelemmel kapcsolatos prioritás' kormányon belüli hanyatlása miatt. Így, bár a véleményezési elvárás felénk megmaradt, de befolyásolási képességünk egyre gyengült. És hogy ne említsem a hátunk mögött tartózkodó 'ötödik hadoszlopot'!

Változatosságban nem volt hiány. A korábbi években kezdődő 'fejlesztések' folytatódtak és újak jöttek azok tetejébe. Itt most talán csak azokat érdemes említeni, amelyekben volt valami befolyásunk, más szóval adtak valami 'siker élményt' is. 'Rövidkezűségünk' okán elvállaltam a kiskikötőkkel foglakozó munkacsoport vezetését és DFO-s halbiológusok és provinciális vadbiológusok hathatós részvételével reménykeltően tudtunk működni. Szintén sikerélménnyel szolgált a FREMP-el kapcsolatos többféle munkacsoportban való részvétel. A Vancouver Nemzetközi Repülőtér harmadik kifutójának építéséhez kapcsolódó elfoglaltságaink sem gyérültek, de azokban sikerélmény már kevésbé volt található. A Provincia érdekeltségű Tsawwassen komphajó terminál bővítése, hasonlóan a korábbi 'Squamish Estuary'-ban tervezett kikötő bővítéshez, föderális-provinciális politikával átitatott problémahalmaz volt, amely megoldása nem annyira környezeti értékek megtartásán, mint inkább a kormányszinti érdekek egyeztetésén múlott. A lazac-élettér fontossága és a tengeri részeken való föderális prioritás viszont adott súlyt érveink figyelembevételének. Újfajta projektként megjelentek a golf-pálya tervezetek is. Mind ezekkel, de főleg a kishajó kikötőkkel kapcsolatban sokat utaztam városon kívülre, amely utakon alkalom adtán Leone is elkisért, bár saját munkája miatt hosszabb tartamú útak nem voltak gyakoriak.

Nem hiszem, hogy munkahelyi környezetem kevésbé lelkesítő hangulatának ellensúlyozására keletkeztek, esetleg keletkeztettek családi életünkben, a korábbi átlagnál gyakoribb baráti összejövetelek. Alig telt el olyan hétvége, hogy ne hívtunk volna meg vendégeket vagy lettünk általuk meghívva barbecue-szerű kerti, vagy formális ebéd-vacsora-szerű lakomákra. A Gourmet Club nevezetű baráti csoportunk gyakrabban jött össze, mint a tervezett kéthavi találkozás és a kreált ételfinomságok fogyasztása mellett egyre jobban feloldódtak a feszélyezettségek és korábbi 'bornemisszák' megkóstolták a borokat, félénk hölgyek dalolni kezdtek és a széles kor és etnikai különbségeink ellenére egyre szorosabb kapcsolat alakult ki köztünk. Molnár Jóska barátunk, mint a múltban már olyan sokszor, a korábbiaknál is jobban 'kitett magáért' és nagyszabású asztaltársaságokat hívott össze. Soproni összejöveteleink is gyakoribbak lettek. Tavasszal megünnepeltük Adamovich Laci bátyánk 70. születésnapját (a Granville utcai Szász Restaurantban), ősszel összejöttünk a 'hagyományossá' válni kezdő Szász-tanyai (Pista és Julika volt diáktársak) Soproni Piknikjén, majd később a Soproni Bálon. Jártunk komoly-zene koncertekre, szépművészeti kiállításokra, Magyar Házi előadásokra, nemzetközi futballmeccsre. Jártunk neves étkezőhelyekre is. Lányaink 'Anyák Napja' ajándékaként, kettesben Leonnal lesétáltunk a jó nevű 'Lorenzo's' étterembe, ahol a kitűnő ételt, az üveg bor mellett, kávéval és 'cognac'-al egészítettük ki (emiatt sétáltunk autózás helyett).

Később, kedvenc görög éttermünk, az 'Athene's' családos látogatása után, hazasétálás közben bementünk kávéra a közelben frissen nyílott 'Starbucks' helyiségbe, miután mi is megrögzött 'afficionado'-i lettünk a márka termékeinek.

Görög éttermekről már több említést tettem és ezért idetartozik az 'Estia' név is, ahol Tisa, korábbi kevésbé megpróbáltató 'étel-felszolgáló' munkák után, esti állást vállalt az év elején. Függetlenségét és talpraesettségét bizonyítandó, 'nagylányunk' korán kezdte 'bontogatni szárnyait' és az iskola utáni szabad ideje nagyrészét feláldozta pénz-keresésre. Önerőből biciklit vásárolt, hogy azzal is időt takarítson az iskolával kapcsolatos ide-oda járkálásban és felesbe fizette velünk egy autó-vezető iskola költségét. Hamar megszerezte vezetői engedélyét, hogy azzal is bizonyítson, de azután, bár egy ideig 'három autós háztartás' voltunk, inkább kerülte az autó használatát. Esti munkája után vagy társakkal közösen busszal utazott, vagy gyakorta anyja ment érte. Bár jól keresett, nem sokáig maradt ott, mert sértette önérzetét, hogy idősebb munkatársai kihasználták, mint 'buss-girl'-t a nehéz cipelésekben és nem osztották meg vele érdemben a borravalókat. A munkavállalás nem ment tanulmányi eredményének kárára, júniusban színjelesen 'Arany Érem' kitüntetéssel végezte a középiskolát és elnyerte a helyi iskolaszék (2000 dollár értékű) ösztöndíját a Victoria Egyetemen tartandó hat hetes francia nyelvet 'csiszoló' tanfolyamra, majd ősszel felvételt nyert a UBC egyetem 'politológia' tanszékére.

Fiatalabb lányunk Nóni, bár kevesebb 'bedobással', de hasonlóan jó eredménnyel végezte az iskolát. Mivel a bakfis kor őt még mindig a 'markában tartotta' (legalább is meglátásunk szerint), nehezen viselte el az idősebb testvér felnőtté válását és többnyire kezdeményezője volt a köztük lévő gyakori torzsalkodásoknak. Jelenségek, mint gyakori hangulat változások, önbizalom hiány és magába fordulás, megtetőzve felénk való visszabeszélésssel és duzzogással nem voltak elegendők, hogy gyanakodjunk komoly egészségi problémára. Családi orvosként ez idő tájt egy 'ferdehajlamú' (amit csak később, felnőttfejjel tudtak felismerni) nőhöz jártak, aki sajnos rossz 'specialista' orvos irányába küldte további diagnózisra, így a 'bakfis-kor'-nak gondolt jelenségek tovább húzódtak. Pénzkeresés területén Nóni maradt a 'babysitting'-nél s mivel jómódú környéken laktunk a 'kuncsaftszülők' bőkezűsége folytán ő is támaszkodhatott önálló keresetre.

A nyár közepén (amikor Tisa Victoriában volt), a Józsa családdal közösen egésznapos kirándulást tettünk a Mount Baker (USA) által dominált hegytömb, egy 'Church Mountain' nevű kisebb csúcsának megmászására. Kitűnő idő, kellemes környezet, gyönyörű kilátás messzi tájakra, tette emlékezetessé a napot. Humoros emlékként maradt meg Leone és Erika, a meredek ösvény okozta panaszkodásának hirtelen megszűnése, amikor velünk szemben, már lefelé jövet, találkoztunk egy női csoporttal és annak egyik nem túl fiatal tagjával, aki 'térd-támaszban', botjaira támaszkodva juthatott a tetőre.

Bojtárt nem vittük magunkkal, mert a határátlépőnél belénk köthetett volna az általában barátságtalan határőr. Emellett, nem akartuk erőltetni szervezetét, mert bár a tavalyi megpróbáltatásaiból kigyógyult, de kora tavasszal átesett egy igen súlyos hasnyál-mirigy gyulladáson, ami nekünk 650 dollár állatorvosi kezelésbe, neki pedig majdnem, hogy életébe került. Pedig nagyon élvezte volna a kirándulást. Izgága, energetikus, morgós-harcias természetű volt, ellentétben Dugó elődjével, de jobban elviselte, sőt néha elvárta a 'babúskodást', amit Dugó azt csupán tőlem tűrte el.

Ez év volt gimnáziumi érettségink 35. évfordulója és osztálytársaim tartottak is találkozót Jászberényben a nyár elején. Röviddel ezután egyikük, Szalóki Pista nagy meglepetésként meglátogatott bennünket Vancouverben és a sok fénykép mellett hozta mindegyikük baráti üzenetét. Pista (nekünk Pubi) akkor már a két magyar olaj társaság (amelyek, ha jól tudom hamarosan egyesültek és lett belőlük MOL Zrt) egyikének volt vezetője és üzleti ügy hozta a szomszédos provinciabéli Calgary-be. Onnan kis megtoldással, szó szerint 'ugrott be' hozzánk s hamarosan ment is tovább. Pubitól is halottam, de bátyám már régebben részletezte leveleiben a nagyméretű 'mozgást', ami akkor folyamatos volt a magyar üzleti életben. Nagy vonalakban, az állami vagyon 'privatizálása' ment végbe, annak rohamos és 'bagóért' való kiárusítása globális érdekeknek, amiből 'innen- onnan csurrant- cseppent' egy kevés a kiárusítás elősegítőinek is. Termelés, építkezés nem folyt, csak kiárusítás! Ferkó bátyám panaszkodott, hogy az év eleje óta nagy tervező irodájuk személyzetének felét (több mint 150 embert), munkahiány miatt le kellett adnia (köztük saját nejét, hogy védje magát a nepotizmus vádjától), miután gondja megmaradt, hogy miből fizesse a maradtakat.

Ilyen hangulatú információktól telten, de azoktól függetlenül határoztam el, hogy rövid időre 'hazautazok' Magyarországra, de ezúttal szólóban. A szokásos Frankfurton keresztüli 'Lufthanzás' megoldást választottam, ahol az átszállás közti hosszú időt felhasználtam újra meglátogatni a város centrumát. Már 'otthon', mentünk is le egyből Berénybe édesapánk 83. születésnapjának megünneplésére. Mivel egyedül voltam, javasoltam, hogy csak a Rétfalvi-klán férfi tagjai (apánk, Ferkó, Gyuri, Ákos, Gábor és jómagam) legyenek jelen, amit bátyám neje, Gabi sohasem bocsájtott meg nekem. Apánknak igazán kellemes meglepetésként jött a nagy 'hercehurca'. A 'Jóbarát' vendéglőben vacsoráztunk, majd otthon pezsgő mellett, Telek Béla barátunk volt diákjából lett cukrászmester különleges tortájából lakmároztunk.

Nem emlékszem, hogy utam fő mozgatója apánk születésnapja volt-e, de minden képen aggasztott utóbbi leveleiben panaszkodása a fáradságról, a gyakori 'fulladásról' és az egyedüllétről. Azokon a napokon viszont mindannyian jól éreztük magunkat.

Gyuri keresztfiam idejét nagyon lefoglalták munkahelyén és annak maradékát pedig a hétvégi besegítések épülő háza körül. Ismét Budapesten, kíváncsiságomat kielégítendő, Ferkóval meglátogattuk a készülő 'palotát', ahol összetalálkoztunk a szintén ott látogató Zsikével, Gyuri édesanyájával (akit legalább tíz éve nem láttam s ahogy a sors hozta, a későbbiekben sem), de ő érkezésünk után nem maradt. Megvallom, belevágni nagyméretű építkezésekbe, saját merészségemen is túltett Gyuri vállalkozása, főleg, amikor az építőanyag beszerzése ott még csak gyerekcipőben járt. 1990 után gyorsan jöttek a változások, de akkor még lecserélendő épületeket nem romboltak le nagy markoló gépekkel és hordták el, mint hulladékot (ahogy pl. Kanadában), hanem téglaként, fa-elemként 'elbontották', amiket aztán újra használható anyagként kezeltek.

A fentemlített 'nagy mozgás' részeként és talán valamelyest viszonzásul a 'harácsolási' lehetőségekért, a nagy külföldi érdekeltségek 'menedzser-képző' kurzusokat kezdtek a helyieknek ajánlani, 'önköltséges', magyar pénznemben fenomenális áron! Emellett, az angol nyelv tudása, mint előfeltétel szerepelt a megkötésekben. Nem tudom túlbecsülni keresztfiam előrelátását, merészségét és önmagába vetett erős hitét, amikor úgy döntött, hogy félbehagyja a házépítés munkáit és a befejezésre szánt összeget egy ilyen programra költi. A korábban Kanadában töltött hónapok alatt szerzett, majd otthon tovább gyakorolt angol nyelvtudása alapján sikeresen vette a felvételi vizsgát és kezdhetett a tanulásba. Alkalmazója a SAMSUNG vállalat nem mutatott hajlandóságot a költség megosztására, mivel nekik az olcsó munkaerő kellett, menedzsereket hoztak magukkal. Mint sikeres vállalat, azonban hamarosan belátták, hogy megtérülhet befektetésük és kemény feltételekkel mégis 'beszálltak az ügybe'.

Egyik nap kimentem a HÉV-el Szentendrére, hogy a múlt évi sikertelen próbálkozás után ismét megpróbáljak kapcsolatot teremteni a régen látott gimnazista-kori 'szerelmemmel'. Ezúttal megtörtént a találkozás és jólesően vettem, hogy barátom szívesen fogadta a felkeresést. Meghívására később, bátyám társaságában meglátogattuk Pannit és férjét Jánost szentendrei lakásukon.

Közben, Ferkó meghívott társutasnak egy Salgótarjánban tartott megbeszélésre, amire örömmel reagáltam mert ott még nem jártam, de főleg azért, és talán ez volt testvérem indító oka is, mert ott 'kohászokkal' volt a találkozó. A kohász szak volt az első, amit a '48 utáni rendszer szakított ki a Selmecről Sopronba került 'Akadémia'-ból, és bátyám büszkén is mutatgatott be ottani ismerőseinek, mint a 'rokonszakmák' egy másik végzettjét. A rokonság igazában csak akkor lett kimutatva, amikor az esti 'szakestély-szerű' banketten felcsendültek a Selmec-Sopron-i diáknóták és minden megerőltetés nélkül tudtuk egymást váltani a strófák éneklésében.

Szintén emlékezetes maradt Telek Béla és Éva által rendezett igazi magyaros halvacsora, ahol a háziak háromgenerációs családtagjai mellett ott voltunk mi is a négygenerációs Rétfalvi családtagokkal.

Huszonhárom nap után repültem vissza Kanadába. Repülős utamról az maradt emlékezetes, hogy a mellettem ülő, Seattle-ba igyekvő horvát fiatalember jóval kevesebbet fizetett a repülőjegyért mint én és a kezében tartott 2 literes műanyag flaskó víz helyett 'szlijvovicával' volt tele. 'Kuncogva' mondta, hogy ugyanazt már több alkalommal tette meg sikeresen kijátszva a vámhatóságot. Persze, ez még jóval a következő terror-akciós évek előtt volt.

Leplezetlen volt családomban minden oldaláról a viszontlátás öröme. Ha rövid is volt távollétem, mégis ez volt a leghosszabb idő, amit egymástól távol töltöttünk és elég ahhoz, hogy hiányérzet támadjon mindannyiunkban. Volt mindenkinek beszámolni valója és sok kérdése a történtekről, Bojtár pedig rögvest tudta hogyan illik személyem a család rendjébe.

A karácsony körüli napokban kölcsönösen töltöttünk időt a Józsa családdal és az év vége előtt Tisa, a victoriai kurzuson megismert (kelet) indiai barátnője indítványára meglátogatta 'szülővárosát' Edmontont, ahol felkereste volt házunkat és találkozott akkori tulajdonosaival. *(2017 február 17, Vancouver, BC)*

□

A tél nem volt meghatározója a beköszöntő **1992**-es esztendőnek, mert semmilyen emlékem hóról, lucsokról nincsen. Rossz hangulatunk okozói talán az otthonról érkező elszomorító gazdasági hírek és itt Kanadában, a saját bőrünkön érzett, de akkor talán kevésbe felfogott, az évenként kis adagokban érkező, de egymásra halmozódva nagyméretű, inflációs hatás voltak. Esetünkben, az 1973 óta 'halmozódó' ár növekedés több mint 26 százalékkal 'szárnyalta túl' azon periódusban történt fizetés emeléseinket. A globalista kapitalista rendszer magyarországi beköszöntésével elnyomorodó magyar 'középosztály' ezért talán csak kirívó példája volt egy globális jelenségnek. Ma tucatjával jelennek meg kimutatások a 'megtermelt javak' egyre nagyobb méretű felhalmozódásáról a 'tőketulajdonosok' szűk berkeiben és azok hasonméretű elvonásáról a fizetésből élő középosztály és a bérből élő munkásosztály elnevezés alatt értett nagyszámú embertömegtől. Mindez a Reagan-Thatcher periódusban induló 'lecsurgó gazdasági modell' (trickle-down economy) égisze alatt. Magyarországon mind ezt megtetőzte a már korábban említett 'rendszertelen' rendszerváltás és az országra szabadított nyugati 'karvalytőke' tevékenysége.

Munkahelyemen, megjósolhatóan nem javultak a dolgok, de legalább nem romlottak tovább. Sokban annak köszönhetően, hogy a közém és az igazgató közé korábban bekerült (abba a pozícióba, amit előtte megbízott alapon betöltöttem, majd megpályáztam – ahogy történt sikertelenül) új személlyel jó kapcsolatba kerültem és akinek csupán semleges jelenléte segített 'kiszűrni' sok kellemetlen szóváltást. Nem mintha lett volna sok időm irodán belüli haszontalan vitákra, mert a halmozódó munkateher lefoglalta minden percemet. Visszatekintve, a munkába való 'temetkezés' is defenzív reakció lehetett részemről, mert annak hasznossága a természetvédelem szempontjából koránt sem volt arányban a befektetett energiával.

A beérkező, választ kívánó megkeresések széles spektruma nem sokban különbözött a korábbi évek választékától, csupán a hangsúly tolódott el innen oda és gyakorta vissza. Kis '92-es eseménynaptáram oldalait lapozgatva a FREM-Programmal kapcsolatos megbeszélő-összejövetelek és helyszíni szemlék dominálták az évet, az EACC gyakoribb találkozásai mellett. Emellett, ismét gyarapodtak a városon kívüli utazások, majdnem kizárólag a 'Mainland' (Szárazföld) és Vancouver Sziget tengerparti részeire. Több ezek közül a 'Kis-kikötő Munkacsoport' munkájával volt kapcsolatos és ahogy korábban említettem, a kevés 'sikerélményt' produkáló aktivitásunk egyikével. Legemlékezetesebb volt, mert Leone tudott időt szakítani, hogy elkísérjen, a 'sziget' északi részén Campbell River-t, Port Hardy-t és Port McNeill-t magába foglaló 'körút'. Később, érdekessége révén

marad meg emlékemben a Saturna Sziget egy eldugott partjának DFO-motorcsónakos helyszíni szemléje, ami előtérbe hozta a sok más kimaradt lehetőséget, amiket korábban beosztottjaim végeztek el.

A szaporodó 'fejlesztési' indítványok között a golf pálya építések kerültek az előtérbe. Mint most sok évvel később, már akkor is nehezen tudtam elfogadni a természetes vegetációval borított, vagy mezőgazdaságra alkalmas termékeny területek feláldozását főleg jómódú emberek szórakoztatását szolgáló játszóterekre. De, amikor összehasonlítottuk az elvesztett természeti vagy mezőgazdasági (mivel azok egyben jelentettek költöző madár életteret is) értékeket a más célra felhasznált területeken okozott károkkal, kimutatható lett, hogy golf pályák építése, bizonyos tervezeti megkötésekkel nagyságrenddel kevesebb kárt okoznak. A megkötések pedig a 'fairways'-ek és 'greens'-ek (a simított és ápolt részek) közötti területek eredeti növénytakaróval való megtartása volt. Ezzel kapcsolatban állítottam össze egy 'guidelines' (irányelvek)-szerű kompilációt, ami hamarosan, mint egy 'használati utasítás' lett alkalmazva a kiértékelésekben és véleményezésekben résztvevők által. Golf-pálya építésekkel kapcsolatban az is megjegyzendő, hogy a már évek óta szorgalmazott 'hasonló értékű és méretű kártérítés' megrongált vagy megsemmisített természeti (esetleg mezőgazdasági) értékekért, nagyobb valószínűséggel volt keresztül vihető, mint olyan projekteknél, ahol a beruházó nemzetgazdasági és munkahely teremtő érvekkel hivalkodott.

Több alkalommal végeztem felhalmozódó 'papírmunkát' saját otthonunkban, amelyek legnagyobb hányada az 'Environmental Partners Fund' (Környezeti Partner Alap) nevezetű, már pár éve működő állami kezdeményezésre beérkezett projekt-tervek elbírálása volt. Az egészben a 'gondolat' volt jó, de igazában, mint minden más kormány-szerv általi kezdeményezés politikai célokat szolgált, azaz kis költséggel nagy hírt verni és elvonni a figyelmet az egyre jobban legyengített környezeti károkat megelőző és kivédő jogi erővel bíró rendelkezések és intézkedések sorától. A napközben 'üres' (Bojtár kivételével) otthonunk csendje sokkal jobb környezet volt a sokszerű irományok tanulmányozására.

Legkevésbé kedvelt elfoglaltságaim közé tartoztak igazgatók (RD) és általános igazgatók (RDG) által rendszeresen tartott 'staff meeting' (iroda-állományi összejövetelek). A keveset, amelyeken bemutattuk egymásnak elfoglaltságaink lényegét és eredményeit kívánatosnak tartottam, de legtöbbet, mint Ottawából származó 'megszűrt' hírek vagy új irányvonalak bemutatását, csupán időpocséklásnak. A jelentőséggel bíró döntéseket vagy elhallgatták, vagy semmitmondó szókörnyezetbe burkolva adták tovább. Meggyőződésem szerint az alkalmazottak gyakori összehívása csak az igazgatóknak fontosságuk fitogtatását szolgálták. Ilyen eset volt például múlt évben az RDG által irodánkban összehívott gyűlés, hogy személyesen átadhasson nekem egy 25 év állami szolgálatot elismerő plakettet, ami Leone otthoni balesete (tisztítás közben a zuhanyzó tetejét záró üveglemez karjára esett, olyan nagy sebet ejtve, hogy azt korházban kellett összevarrni) miatt meghiúsult, mert azonnal haza kellett sietnem. Oda se neki, az RDG hamarosan összerendelt egy nagyobb méretű gyülekezetet, hogy a nekem nem sokat jelentő dolgot átadja. Mindegyiken túltett a Whistler, BC (költséges sí-paradicsom) -ban rendezett kétnapos 'Management Committee' ülésnek titulált kiruccanás.

Munkahelyi hasznos elfoglaltságaim közé tartoztak a számítógép-kezeléshez elengedhetetlen 'software' (mint a szisztéma működtető 'MS-DOS', a szövegszerkesztő 'WP5.1', a táblázatkezelő 'Lotus 123' és az adatkezelő 'd-Base IV') használati bemutatók és rövid kurzusok, amiket előrelátóan rendeztek meg felsőbb irányításra. A korábbi, mostani szemmel 'primitív' állami kommunikációs rendszerek rohamosan álltak át elektronikus, majd 'drót nélküli' rendszerekre, de így is 'kullogva' a nagy lépésekkel haladó technológia után. Ekkor már nem volt szükségem 'körmönfont' érvelésre, hogy beszerezhessek egy 'Toshiba laptop' komputert egyéni használatra.

A múlt évben már jelentkező pezsgés családi-baráti összejövetelek és szociális kapcsolatok terén ez évben is folytatódott. A Gourmet Club csoportunk (Bullen, White, Barbour, Billington) egyre erősebb 'összekovácsolódása' mellett gyakran meghívtunk 'kívülállókat' is ebédeinkre és a nyáron, csoportunk legaktívabb házaspárja (White) a közeli 'Spanish Banks' tengerparton 'beach party'-t rendezett gitáros zenésszel, amelyhez sokan, teljes idegenek is csatlakoztak. Magyar barátaink mellett találkoztunk munkámon keresztül megismert kollégák (Bartnik, Trethewey, Smith, Townsend), régi egyetemi diáktársak (Gibson, Prakash) és szomszédok (Switzer, Korjee) családjaival is. Molnár Jóskával közösen meglátogattuk (a 60-as évek egyetemi diákszálló társunk) Jahutka Lajos barátunkat Chilliwack közeli 'tojó tyúk' farmján, aki hihetetlen energiával, éjt nappal egybetevő munkával sikeres termelővé vált. Sajnos nem tudta megteremtett jólétét sokáig élvezni, mert a sok 'selejtnek' számító 'dupla-sárgájú tojás' fogyasztás okozta szívroham (legalább is a helyi legenda szerint) túl hamar elvitte. Még tavasszal, a volt erdész diáktársak Sopron Est-et rendeztek a magyar katolikus plébánia dísztermében (érdekes, hogy a szép számban összegyűlt társaság nem deklarálta az eseményt szakestélynek, talán mert akkor nem volt közöttünk olyan, aki kellően ismerte volna a régi szabályokat). Szintén 'soproni' megmozdulás volt a 'Plaza of Nations' (a volt Expo '86 megtartott épület együttesei) területén felállított Józsa Laci (és Gál Árpád) által faragott nagyméretű 'székely-kapu', aminek felállításában és tetőszerkezetének korábbi építésében én is segédkeztem (a kapu ma a UBC Erdészeti Épülete előtt található). Azon hétvégen, a 'Magyar Házban' tartott Szüreti Bálon is részt vettünk, ami azért emlékezetes mert Leone 'kibírhatatlan' migrénje miatt idő előtt haza kellett mennünk.

Emlékezetes maradt mert azóta nem láttuk őket, Peter McConnachie régi barátunk évvégi váratlan látogatása két felnőtt lánya társaságában. Ritka levélváltásokkal és telefonon tartottunk kapcsolatot és tudtunk felesége, Anne haláláról, de karrierje alakulásáról csak keveset. Elmondásából következtetve az utóbbi jó úton haladt, de az alkoholhoz való viszonya rossz iránt vett. Vendégül láttuk őket kedvenc görög éttermünkben, az Athene's-ben, majd haza sétálva lakásunkon folytattuk a 'fogyasztást', amit csak lányai erőteljes beavatkozása után tudott abbahagyni. Távozásukkor csak lányai karjaira támaszkodva tudott autójukig eljutni. Azóta hiába kerestem, még az interneten is nyoma veszett.

Lányaink sok meghívott kis baráttal tartott születésnapi ünneplése már több éve csak családi eseménnyé szűkült, de ezen évben Nóni a korábbiakhoz hasonló találkozót szervezett lakásunkon baráti körének, egyikük születésnapja alkalmából, ahol kitett magáért és saját készítményű tortával fogadta vendégeit.

Bojtár kutyánk körül is gyakran történtek emléknek maradó dolgok. Bár komoly baja ez évben nem volt, de otthonról hozott gombás bőrnyavalyájából eredő viszketegsége okán néha ott rágta magát, ahol érte, a kisebesedésig. Hiába kötöttük be a sebet, azt hamar lerágta. Azt megakadályozni kellett nyakára felszerelni egy 'Erzsébetkori gallér' szerű szerkentyűt. A gallér működött, de akadályozta a lépcsőn való közlekedésben. A pulik intelligenciájára vall, hogy a kisügyes milyen hamar megtanulta oldalvást venni a lépcsőfokokat. Köztudomású, hogy a pulik szőre gyorsan nő és hamar begubancosodik. Ezért minden év tavaszán - ami az évek folytán, Dugó kutyánk óta majdnem szertartássá vált - ollóval rövidre vágtam a bundát. A nyírást kölyök korban kellett elkezdeni, amikor igen tanulékonyak és még hiányzik belőlük az agresszivitás, mert az ollóval való megsebesítést elkerülendő, az állat akaratának teljes 'alávetésére' volt szükség.

Bojtárral maradt emlékezetes a Garibaldi Lake-hez vezető hegyi ösvény megjárása is valamelyik júliusi hétvégen. Két lányom és kutyánk társaságában mentünk a nem megerőltető, de nem is 'gyerekjáték' túrára. Tisa nagyobb léptekkel haladt előre és egy idő után számottevő távolság keletkezett közte és a hátrább ballagó húga és apja közt, Bojtár pedig hol előre szaladt Tisához, hol vissza hozzánk ellenőrizni, hogy nem vesztünk el. Közben egy buzgó park ellenőr (a terület provinciális park lévén) figyelmembe hozta, hogy kutyák jelenléte nem megengedett a területen s hogy bírságnak nézek elébe. Láttuk mi az ösvény kezdetén a 'no domestic animals' táblát, de gondoltam az lovakra, esetleg tehenekre vonatkozik. Kutyákat inkább 'dog' vagy 'pet' névvel illetnek. Nónit nővére után küldtem, én pedig vittem vissza a kutyát annak reményében, hogy elkerülöm a pénzbüntetést. De hiába, az undok fiatal nő kezembe nyomta a bírságcédulát. Bojtárt bezártam az autónkba és rohantam a lányokat megkeresni. Nem volt veszélyes őket rövid időre magukra hagyni, de bosszantott a kellemesnek ígérkező kirándulást ilyen gyorsan abbahagyni és a nyavalyás, hivatalosan kodó park alkalmazott kioktatása a házi és vadállatok keveredésének veszélyéről. Volt elég hátterem a probléma körben! Mindannyian tudtuk, hogy pár kilométerrel arébb, ugyanazon hegyoldalon, plusz minden más parkon kívüli területen nem volt semmilyen tiltás kutyákkal kirándulni!

A Magyarországról érkező családdal kapcsolatos hírek keverten voltak elszomorítók és biztatók. Édesapánk, immáron 84. évében, egy nyári napon elszédült, elesett és 14 óra hosszan maga tehetetlenül feküdt a földön. Senki közelében, senki, aki benézne hozzá, senki, aki felsegítené. De túlélte és túltette magát az aggódáson, hogy hasonló eset megismétlődhetik. Levelében inkább dicsekedett, hogy sikerült kiadni 'felesbe' a kertet s hogy a szezon végén 60 ezer forintnyi 'jövedelmen' osztozkodhattak. Újdonságként említette, hogy már építik közelében a telefonvonalat!

Ferkó bátyám is 'keserű' hírekkel jelentkezett. Az új kormány állami tulajdonnal foglalkozó ügynökség 'machinációi' által okozott kellemetlenségek után kérte 'előnyugdíjba' helyezését és további munkáját egy, több korábbi vezető beosztottjával együtt alapított mérnöki-szolgáltató irodán keresztül tervezte folytatni.

Gyuri keresztfiam számításai viszont fényesen beigazolódtak és a szűkmarkú Samsung vállalatot elhagyva, az UNILEVER nevű világcég helyi leány-vállalatának lett 'kereskedelmi igazgatója' (azon szinten, mint egyedüli magyar), korábbi állásához képest 'busás' fizetéssel.

A magyarországi történésekkel és azokban való érdeklődésemmel kapcsolatos volt több otthoni 'sajtótermék' rendszeres olvasása. Már a 'rendszerváltás' előtt rendeztem el, bátyámon keresztül 'szamizdat'-ként ismert kiadványok postázását, majd később politikai hozzáállásomnak szimpatikus hangvételű más lapokat. Ahogy otthon változtak a kiadványok, úgy változott irántuk való érdeklődésem is. Megmaradt levelemből tudom, hogy már múlt évben kértem a '168 óra' küldésének szüntetését, panaszkodtam a 'Beszélő' egyenetlen hangjára s bár dicsértem a 'Hitel' nívóját, vonalasságát viszont gyengítőnek tartottam. A 'Magyar Fórum'-ban is csak egyes rovatvezetők és tárcaírók fogalmazványait kedveltem, míg a 'Tallózó'-nak csak összegzéseit tartottam hasznosnak. A 'História' és az 'ÉS' úgy ahogy volt, akkor megfelelt.

Tisa érdeklődésének megfelelően 'itthon' előfizettünk a 'Time' hetilapra és a nagyigényű 'Foreign Affairs' folyóiratra (akkor is tudtam, hogy mögötte a Council of Foreign Relations áll, de akkor még nem láttam tisztán annak jelentőségét!). A nyomtatott médiánál maradva megemlíthető, hogy mindig is könyvbarát voltam (azt mondják magyar tulajdonság!) és eseményekhez, történésekhez nem napi hírértékeiben viszonyultam, hanem azokat folyamatok kontextusában kívántam megérteni. Ezért is aszimmetrikus könyvtáram történelemi írások javára.

Az év kezdetén említett búskomorság ellensúlyaként említem, hogy hagyományos karácsonyfa háttérű családi fényképünken ezúttal mindenki széles mosollyal került megörökítésre. *(2017 február 21, Vancouver, BC)*

□

A tél első hava az új **1993**-as év legelején esett le. A zimankós január hangulatot adott az év további részének is, már ami munkahelyi elfoglaltságaimmal volt kapcsolatos. Most, közel egy emberöltővel később, tisztán rajzolódnak ki emlékemben az egyre erősödő 'ebből nekem elegem van' elhatározás körvonalai. Korabeli noteszom bejegyzései az évek óta végbemenő, egyre halmozódó, számomra kiábrándító változásokat 'sűrítik' egybe az 'elkötelezettség, felelősség és őszinteség hiánya', a 'közbizalom elárulása', 'érzéketlen hatalom-gyakorlás', 'opportunizmus', 'kirívó részlehajlás' és 'burjánzó haverszellem' kifejezések. Legelszomorítóbb, hogy mindez egy állítólag jól funkcionáló, példaképnek felmutatott, demokratikus rendszer működésével kapcsolatban fogalmazódnak meg az ember fejében. - Minden hatalom bürokráciája így működik? - Hogy lehet ezen javítani 'gyökereket kitépő' változások nélkül?

Lehet, hogy ilyen visszataszító jelenségeket észlelő gondolatmenet nem más, mint egy, 'alkotó korától' elbúcsúzni még nem akaró ember gyötrődése? -Lehet! -Azért lehet, mert rövid két évvel idősebb bátyám, ugyanezen időben hasonló 'megpróbáltatásokon' ment keresztül. Bár az ő esetében a 'megcsömörlés' a nagyméretű politikai és gazdasági változások okozta tünet volt, de a szükség-hozta 'újrakezdésére' mégis a középkorú ember alkotó korát megszakító körülmények elleni felháborodás volt a jellemző. Politikai színeket félretéve, érdekes módon mindkettőnk esetében az emberi gyarlóságok magas szintű szerepe és azoknak a 'szisztéma' által való megengedése vagy eltűrése volt a centrális téma.

A mindig is kis létszámú regionális szervezetünk számottevő részét kitevő csoportom, a természet és természetes állatélettér védelem terén történő kormányérdek hanyatlásával 'tandemben' zsugorodott. Ez odáig jutott, hogy az év kezdetével magamra maradtam. Nem volt nehéz látni az 'írást a falon'. Emiatt, nem túl ritkán csináltam hevenyészett, majd egyre részlete-

sebb számításokat várható családi jövedelmekről, költségekről egy korai nyugdíjba vonulás esetén. Nem voltam egyedül ezen gondolkodásmódban, sőt követője lehettem több, hozzám hasonló korú kollega terveinek. Az állami apparátus korábbi években felduzzasztott állományának talán helyén való megnyirbálása már évek óta zajlott és időről időre különböző előnyös 'korai visszavonulási' lehetőségeket csillogtattak meg 'tettre kész' alkalmazottak felé. Saját számításaim ezideig sajnos még egy pár év szükséges 'kihúzására' mutattak.

A rám nehezedő munkateher nem enyhült, de be kellett látnom, hogy az sokban a korábbi években gyakorolt proaktivitásom eredményeként alakult így és esetleges korai visszavonulásom után a 'munka' talán már nem is lesz elvégezve, vagy csak nagyon leszűkített részvétellel. Ezen meglátás is pszichológiai nyomásként hatott rám, mert, egyfelől hiányozni fog régióinkban egy madár-élettér védelmi érdekek következetes 'szószólója', másfelől egy betöltetlen funkció annak korábbi szükségtelenségét is jelképezi.

Legtöbb időmet igénylő elfoglaltság ismét a FREM Programmal kapcsolatos tevékenységek voltak. Mivel a Fraser folyó dominálja a provincia Lower Mainland (Alsó Szárazföld) nevű terület ökológiáját, minden 'fejlesztés', azaz beavatkozás annak természetes rendjébe, összeköthető magával a folyóval és annak deltájával. Emiatt sok korábbi különálló projektet egy 'fedél' alá hoztunk elbírálásra. Komoly időigénnyel jártak a Roberts Bank Superport kiterjesztésével kapcsolatos vizsgálatok. Egyfelől, a terjeszkedés a megmaradt környező 'intertidal area' (dagály-apály közti part) terhére komoly veszteséggel járt, másfelől annak kompenzációja korántsem volt megoldott feladat, bármennyire is bizonykodtak a felfogadott környezeti konzultánsok. Mind ezek tetejébe, kimutatott lett, hogy a rakodó kikötőt szolgáló elektromos távvezeték, beleütközés folytán, nagyon magas mortalitást okoz a partvonalat használó költöző madarak között. A vezeték föld alá helyezését túl költségesnek találó vállalattal egy Victoria Egyetemi oktatót alkalmazó szerződéses kutatást kezdeményeztünk, további bizonyságok szerzéséhez. A sok V.I.-re való utázással járó 'Ports and Marinas TF' (Kikötők feladat csapat) munkája sem gyérült, inkább sűrűsödött, mint ahogy az egyre szaporodó golf-pálya tervezetek is. Több munkacsoport tevékenysége, a vizsgálódások befejeztével a végső beszámolók, riportok írásában jelentkezett. Ezekkel kapcsolatban és a még mindig működő Környezeti Partner Alap beadványok vizsgálatával, a korábbiaknál még több időt töltöttem lakásom csendjében, Bojtár kutyánk társaságában. Az EACC rendszeres összejövetelei is folytatódtak, ahol alkalmunk volt egymásnak panaszkodni szervezeteinken belül észlelt, a természet felé csupán 'képmutatott érdeklődése' miatt. Elnöklő tagunk pedig az év végeztével jelentette be korai visszavonulási szándékát.

Mint ahogy a múlt évi gyakori és kellemes családi összejövetelei, valamint széles-mosolyú karácsonyi-fotós ábrázatunk mutatta, a lehangoltság nem lett jellemző mindennapi egzisztenciánkban. Nem is lehetett, hisz életünk teljében voltunk és bár 'lányaink a nyakunkra nőttek', még fiatalnak éreztük magunkat. A rendszeres Gourmet Club találkozók mellett januárban részt vettünk legidősebb tagunk 65. születésnapjának megünneplésében a UBC Faculty Club-ban; októberben legaktívabb női tagunkat ünnepeltük 50. születésnapján saját otthonában és az év vége felé pedig a GC női tagjai bérelt, sofőrös, nyújtott-karosszériájú limuzinnal vitték Leone-t a Stanley Park-i Teahouse Restaurantba saját félévszázados évfordulója alkalmából (Nem tudtam volna, ha nejem most nem említi, hogy azután vittem őt a 'Bustamanti' galériába egyedi karperec vásárlásra, ami ma is egyik kedvence). Ezek mellett 1976 évi, házunkba való költözéskori orvos házaspár szomszédaink hívtak meg Torontóból való visszatértük alkalmából egy 'catered' vendéglátásra, amelynek érdekessége volt találkozni a szülők mellett, apró gyerekkoruk óta nem látott két, lányainkkal szinte egyidős, immáron 'égig nőtt' fiaikkal.

Bár a részleteket nem tudom felidézni, de biztosan volt az év vége felé Soproni Piknik és Soproni Bál (talán október 12-én) is.

Több más, életünkben nagy jelentőséggel bíró esemény színezte mindennapjainkat. Nóni lányunk is befejezte tanulmányait a Lord Byng nevű középiskolában, és nővéréhez hasonlóan, osztályelsők közötti 'aranyéremmel' és az intenzív francia-nyelvi kurzusra jogosító ösztöndíjjal. (Még azt is megtoldotta egy másik 800 dolláros ösztöndíj elnyerésével, egyetemi továbbtanulása esetén). A francia kurzus helyszíne ideiglenesen homályban maradt, de egy Montreál-béli kurzus lehetősége, távolisága miatt mindannyiunkban nyugtalanságot okozott. Nyugtalanságunkat aztán megtetőzte aggodalom, amikor megismertük Tisa nyári terveinek részleteit. Valamilyen, a UBC-n megismert program keretében, Franciaországba utazna nyári munkára, amiben az előre lefizetett 250 dollárért csupán két napi párizsi szállást és munkalehetőségeket bemutató előadást szolgálnak. Ismerve lányunk önállóságra törekvő tulajdonságait, nem volt sok beleszólásunk. Amikor május 11.-én reggel néztem a nagylányunkat elvivő repülőgép egyre zsugorodó, majd eltűnő képe után olyan, még ma is torokszorító érzés kerített markába, amelyet korábban soha nem éreztem: mintha szívemet szakították volna ki testemből. A mindennapi telefonhívások beszámolni, hogy- és hollétéről, tudatni velünk, hogy vannak körülötte barátok, lassan enyhítette szorongásunkat. (Rövid időn belül Tisára rámosolygott a szerencse: egy Párizs közeli házaspár befogadta Neucourt-i lakásukba, mint 'au pair'-t, két fiatal fiukra ügyelni. Kevés feladata mellett maradt ideje turistáskodni a környéken, majd az iskola befejeztével a család vitte magával útjaikon Franciaország több részébe. Mind ezalatt rendszeresen tartotta velünk a telefon kapcsolatot.) Nóni tizennyolcadik születésnapját és érettségijét megünneplendő, a tengerre nyíló belvárosi 'The Prow' nevű étteremben vacsoráztunk.

Gyuri bátyja és Rita nővére nyomdokait követve, hamarosan ismét magyarországi vendégünk érkezett, Ákos személyében. Meghívásunk már az előző évre szólt, de a vizit csúszott egy évet, mert korábban vagy túl fiatalnak érezte magát az utazásra, vagy inkább preferált maradni nyári táborozásra végzős elemi iskolás osztályával. A nagydarab tizenéves gyerek fenomenális nyelvi érzékkel rendelkezett. A repülőtérről éppen hazaérkezve, alig két tucat akkori angol szó ismeretében 'folyékony' angolsággal üdvözölte a munkából egyidőben hazaérkező Leone-t. (A nyelvérzék talán minden otthoni rokon gyerekre szól, mert manapság unokákig bezárólag mindegyik könnyen kezeli itteni nyelvünket). Közben kaptunk értesítést Nóni nyelvi kurzusáról, hogy az nem a távoli Quebec, hanem a szomszédos Alberta provincia Hinton nevű kisváros erdészeti technikusokat képző iskolájában lesz megtartva. El is határoztuk, hogy Ákos kedvéért egy hosszabb kirándulással egybekötve, elvisszük lányunkat a kijelölt helyre.

Előtte még volt időnk eleget tenni a közeli Bowen Szigeten lakó, svájci származású Berni Claus, minisztérium-béli jó ismerősöm 'Schwartzwalder Kirshtorte' zsúr meghívásának. Állítólag Berni már évek óta rendezte ismerőseinek az összejövetelt, ahol a meghívottak korlátlanul 'dőzsölhettek' a gazdag édességben. Mindannyian, de főleg Nóni és Ákos, kivettük részüket a 'fogyasztásból'.

1990-es európai turnénk óta VW-unk nem volt úgy kihasználva, mint a július eleji négy napon. Egyfuttában Glacier Nemzeti Parkig vezettünk, majd a következő napon a megérdemelten világhíres Banff-Jasper országutat követve jutottunk el Hintonig. (A táj lenyűgöző szépsége viszont nem hatott fiatal magyar vendégünkre, idejét inkább kis elektronikus masináján 'pokemon-szerű' játékokkal töltötte. Hát, minden kornak meg van a maga érdeklődési köre). Nóni vonakodott maradni az idegen helyen, de bátorítottuk, korára hivatkozva, hogy megérett már az önállóságra. Megnyugvással hatott rá, amikor megtudta, hogy az egyik helyi oktató Gerry Wilde, bár nem része a francia kurzusnak, valamikori szerződéses technikusom volt a 70-es évek elején. Visszautunkon BC-ban olyan irányt választottam, amely általunk

kevésbé ismert területeken haladt át. Little Fortnál letértünk a Yellowhead útról Green Lake irányába, ahol ott nyaraló barátainkat, a Bartnik családot terveztük felkeresni, de rossz címünk lehetett mert sikertelenül. Annak ellenére ott töltöttük az éjszakát, a helyi provinciális kempingen, ahol a meleg júliusi este ellenére tábortüzet raktunk. Másnap a '70 Mile House'-Clinton-Pavilion-Lillooet útvonalon, majd onnan a 4-kerék meghajtásos autóknak is csak nyári használatra javasolt úton értünk Pembertonba és onnan a 99-es uton vissza Vancouverbe. Ebédre megálltunk valahol Carpenter és Seton tavak között, mialatt Bojtár sűrű bundájával oda dörzsölődött a kocsink alatti kenőolajos részekhez, miközben árnyékot keresett. Elődje Dugó esete jutott eszembe az Elk Island Parki bölény-lepényekkel. Csak otthon tudtuk elégségesen megtisztítani. Hazaérkezésünk után Nónival is telefonkapcsolatba léptünk és megtudtuk, hogy bár nem volt 'elragadtatva', várakozásától nem sokban tért el a helyzet. Ezután mindkét lányunkkal gyakran beszéltünk telefonon. Mint ahogy Ákos is beszélt szüleivel. Az akkori hosszútávú telefonhívásokat percenként dollárral mérték, szeptemberi telefonszámlánk elérte a 400 dollárt.

Nem volt könnyű dolog kis (?) unokaöcsémet szórakoztatni, bár az nem is volt elvárt tőlünk. Érdeklődése a 'snakes and ladders' (kígyók és létrák) játék iránt késztette, hogy magától felkeressen ilyen városi szaküzleteket. Kirándulásként kimentünk Agassizba meglátogatni Molnár Jóska barátunkat, akivel és Michael fiával már találkozott Magyarországon. Augusztus elején pedig elmentünk az Abbotsford Air Show (nagy repülős kiállítás és esemény) -ra, ami megnyerte tetszését. Közben az idő gyorsan haladt. Nóni busszal visszaérkezett augusztus 14.-én, Tisa pedig repülővel augusztus 19.-én. Pár nappal később már Ákoson volt a sor: a hónap 25. napján, bő 8 hetes tartózkodás után repült vissza szüleihez.

Nem tudom honnan vettük az energiát (persze a fiatal kor!), de mindjárt a következő nap, lányaink javaslatára, de most Bojtár nélkül(!), két napos hegyi túrára mentünk a (rossz emlékű) Garibaldi tóhoz, ahol lesátoroztunk, majd másnap onnan a Helm patak völgyén lefelé a Cheakamus folyó völgyébe, ahol késő délután Leone (és Bojtár) várt bennünket a VW Westfaliával. Nincs annál jobb érzés, mint amikor az ember elhagyja a napi járással megközelíthető pontokat és minden szükséges holmiját a vállán cipelve bejár ritkábban látogatott helyeket. Emellett, meg van az érzése, hogy mivel vadállatok életterébe nyomult be, bármi megtörténhet. Persze, tapasztalat alapján és az átlagokból következtetve tudja az ember, hogy elenyésző a veszély, de az érzés marad és az teszi különössé az utat. Volt is egy érdekes kalandunk. Szembejövő turisták jelezték, hogy nem messze az ösvény mellett elhagytak egy, medvék által nemrég megbolygatott vadméh fészket, amit jó kikerülnünk mert a méhek még mindig 'dühösek'. Vigyáztunk mi, de nem tudtuk, hogy a méhektől vagy a közelben ólálkodó medvéktől óvakodjunk jobban. Szintén ezen kirándulás alatt lett szembetűnő két lányom eltérő képessége meredek hegyi ösvények megküzdésében. Tisa a felfelé haladásban dominált, de lefelé már lelassult s kissé elbizonytalanodott, még Nóni az utóbbiban jeleskedett. A Garibaldi ösvény kezdeténél hagyott 14 éves kis Colt autónkat hazautunkon 'szedtük fel'.

Energiánk tartott, mert csupán egy hét elteltével, az általuk korábban kihagyott kirándulás pótlásaként, Józsáék kezdeményezték a korábbi túránkhoz közeli 'Diamond Head' néven ismert hegyi ösvény megjárását. Bár nem lévén park terület, Bojtárt a biztonság kedvéért mégis otthon hagytuk. Az erdei megközelítő útnak is nevezhető ösvény többnyire nyílt területen halad, ami állandó kilátást ad a környék szép hegyeire, de hiányoltuk a lélegzet-elállító látképeket, amelyek erdei ösvényeken itt-ott meglepetés szerűen előbukkannak a sűrű növényzetből. Másnap korán reggel mi indultunk is vissza, mert Tisának fontos találkozója volt a városban, de Józsák maradtak megvárni a családfőt az Elfin tavakat megörökítő festményének befejezéséig.

September kezdetével lányaink, mindketten saját 'Alma Mater'-unk, a University of British Columbia keretében folytatták tanulmányaikat. Tisa átváltott történelem szakra, Nóni pedig egy általános 'Arts One' nevű, a humánus tárgyakat egyetemesen kínáló kurzusba kezdett. Otthon rendszeresen megbeszéltük a hallgatott tárgyak anyagát és közösen javítgattuk a feladatként sűrűn kiadott esszék mondanivalóját. Tisa esetében, mivel már harmadik évét kezdte, bosszantó volt látni az előző években, tetemes összegekért vásárolt tankönyvek elértéktelenedését, ahogy az előadók ugyanazon tárgyakban mindig a legfrissebb kiadványok beszerzését várták el a diákoktól. Dicsérendő a tudományokkal való lépéstartás, de történelmet és klasszikus irodalmat tartalmazó könyvek nem avulnak el ilyen gyorsasággal, ha egyáltalán elavulnak. Mindennek háttere nem volt más, mint az oktatók, a diákok költségeivel mit sem törődő, felelőtlen hozzáállása, hiszen ők az új kiadásokat díjmentesen kapták a könyvkiadóktól, az elvárással egybekötve, hogy azt tankönyvként használják a jövőben. (Az egész kísértetesen hasonlított egyes orvosok és gyógyszergyárak összejátszására). Ez idő tájt már a számítógép-használat sűrűjében jártunk, régen elköszönve írógépektől és kezdetleges szövegszerkesztőktől. Az év vége felé mi is vásároltunk egy AST Bravo laptopot (a munkabéli Toshiba mellé) és egy Canon BJ-200 nyomtatót az iskolai házimunka kisegítésére. Mindezekről az akkori magas árak a legemlékezetesebbek. (A kis PC $2,685, a nyomtató pedig $496-ba került). Manapság mindkét kategóriában hasonló összegért 'csúcsterméket' lehet megkapni. Az is érdekes emlék, hogy a városi könyvtár, Leone alkalmazója, $500-zal dotálta a PC beszerzését.

Megerősítésként korábbi megjegyzésemre, hogy egyes nehézségek ellenére a mosoly nem tűnt el arcunkról, ez év végi karácsonyi csoportképünk szintén mosolygós arcokat mutat.

(2017 február 25, Vancouver, BC.)

Michael Meagher: **Soproners and BSF 1957**

Our 1957 BSF Class was in the enviable position of greeting the Sopron foresters on their arrival in Abbotsford after the cross-country trip by train. As well as **Rod Pringle**, President of the Forestry Undergraduate Society, **Marc Bell**, representing the Alma Mater Society, **Gus Loman, Neil Smythe** (here to-day with his wife, Betty) and **I** were present. Unfortunately, neither Rod nor Marc can attend to-day's event, so I am definitely 3rd class. Marc and I travelled out in the snow with **Everett Peterson** (who is here to-day) and **Bill Martin** of the 1958 Class. Waiting for their arrival, we asked how to say 'Hello' in Hungarian. Bill was more focused, asking how to say 'Hello girls'. Bill appeared at a Forestry dance later with an attractive Hungarian girl – daughter of **Professor Udvardy**.

Our next contact was the day they first visited UBC. I rode the bus out to Abbotsford to provide comment during the trip and recall a question after about half and hour: "Where is the forest?" I pointed to the North Shore Mountains and said: "It starts there and goes 600 miles." Maybe a little exaggerated.

Highlights of the UBC visit are **Professor Krajina's** impassioned speech re freedom and communism on the steps of the Biology building, where **John Davidson** took the photo in the Forester' annual and on display in the hall to-day. Then on to the welcoming lunch in Brock Hall and attending the volleyball game in War Memorial Gym.

We all remember Rod's remarks in Hungarian during lunch – especially Rod. He commented on "the sea of uncomprehending faces when I attempted my welcome speech." But Gus Loman, who could make himself understood in German, thus helping **Dean Roller** when a Hungarian speaker was not present, recalls students at this table - 5 minutes into Rod's speech – exclaiming: "My goodness, he speaks Hungarian!" Must have been Rod's dialect.

Both Gus and **Edo Nyland**, who also translated from German for the Soproners, are Dutch immigrants who were imprisoned by Japanese forces in Indonesia, thus have a good understanding of the impact of forced displacement and sympathy for the Soproners.

The volleyball game was memorable due to the Soproners' support of the UBC team – once we pointed out which team was 'ours' - by chanting "Hoy-Ra UBC!, Hoy-Ra UBC!, Hoy-Ra UBC!".

Doug Richards edited the UBC Forester annual that year and ensured that coverage of your arrival and UBC visit was included.

Once they left the Powell River camp for the summer and work to earn tuition and living at UBC (aka huts on the airport lands) cultural adjustment to BC forests and forestry really began.

Earle Hindley summed it nicely: "We were part of introducing them to: distances measured in chains, area in acres, volume in cubic feet, lumber in 2-by-6es (though they really were smaller), caulked boots, fly camping (in the snow), steep terrain and clearcuts."

Jack McLellan, who spent his career in BC Forest Service's Inventory Division, worked first with Soproners in a bush camp near Dawson Creek. Though they had a BC Forest Service cook, the menu was 'basic bush grub, varying little'. All grew tired of the monotony, but two Soproners found a solution: 5 strips of raw bacon and chopped onions on a bun! **Neil Smyth** found himself staring in amazement at a Soproner consuming a whole bag of mixed peppers as if they were apples.

But no one mentioned that ultimate North American culinary test of a new arrival – peanut butter!

Bruce Devitt, known to many of you recently as Executive Director of the BC Professional Foresters, and I helped two faculty members, one of whom was **Professor Laszlo Sebastian**, study for their driver's licence while at the BC Forest Service's Mesachie Lake Research Station that 1957 summer. They were enthusiastic players on the camp soccer team in games with residents of the Mesachie Lake mill village, where **Moe Sihota's** family lived. 1958's soccer team included **Oszkar Sziklai**, later my professor, and **Gyula Kiss**, a colleague in forest genetics and tree breeding.

Cultural adjustments were mostly by the Soproners, especially re language. Jack McLellan and crew were on a forestry launch whose cook had trained in the Navy, leaving his comments heavy with salty terms. After considerable exposure to this culture, a Soproner declared, in accented Canadian: "Vince, you have a very limited vocabulary."

But not all the cultural adjustment was by Soproners. You just heard **Bob Kennedy** assert that he, an immigrant also, "had no trouble with the language." Not true! We all know that gnats are annoying, biting flies, so our class, the first Bob taught, was mystified by references to 'gnats' in his wood-technology lectures. Eventually we realized he was referring to 'knots' in wood! Yankees from upper New York State really do have a dialect.

In not all cases was a Canadian accent an advantage. **Trevor Jeanes**, Chief Forester of Tolko, addressed the residents of Brookmere, an abandoned station of the Kettle Valley rail line re water quality data following logging in the local watershed. Trev arranged that samples be taken by a resident and sent separately to a lab in Kamloops. They showed no deleterious effects on the water, which Trev produced and explained to the crowd. They were not impressed. Then **Karoly ('Charlie') Fur** of the Kamloops Region office, Operations Supervisor and responsible for overseeing the local Crown Lands, spoke, outlining his background as a European forester, subsequent experience and trust in the report. The crowd was assured – Trev feels due to Charlie's heavy accent, confirming his credentials as a European forester, which trumped Trev's Distinguished Forester award by our profession!

New sports caught the attention of some Soproners; **Les Safranyik** embraced curling, **Imre Otvos** adopted tennis, but top marks must go to **Tony Kozak**, but not for tennis. Forestry graduate students rounded up some bodies to play pick-up ice hockey in the late '60s – skill not a requirement. Tony's skills were from figure skating, not hockey, so they were 'under development'. First time I had played hockey with a man who took so long to travel from our blue line to the opposite goal. But all our classmates exposed to Soproners' soccer skills were impressed. (None of our class mentioned fencing.)

Some of the '57 Class (Marc Bell, **John Davidson**, **Dick Smith**) studied with Soproners and more worked with them, including Edo Nyland, Chief Forester in the Yukon, Gus Loman, Forest Pathologist and Biochemist, **Larry Kennedy**, Silviculturist in Edmonton, **Leo Valg**, Wood Scientist at UBC, and certainly Trev Jeanes, Dick Smith, Bruce Devitt, Neil Smyth, **Phil Gilbert** and I. Marc Bell remarked that **Laszlo Orloci** was so far ahead of the world in developing mathematical ecology that none of his colleagues could understand him – since proven by Laszlo's status world-wide.

It was commonplace that all adapted quickly to their new situation and worked vigorously to demonstrate their skills

and contribute to our society, both on the job and in leisure.

We lived through exciting and challenging times together, best summed up by **Dr. Doug Richards**, retir Professorof Forestry, Mississippi State University, with wide local and international experience, who wrote: **"… graduates of that program have had a profound influence on forestry research, education and practices in both Canada and the United States. I do believe that these contributions have exceeded by far the most optimistic expectations of those responsible for arranging the move. UBC should be proud of the role it has taken in this endeavour."**

My wife and I visited Budapest last year and learned of the significance of the year 896, when 7 tribes traveled west into current Hungary. So Consul Szablya, 1060 years later the second western migration has brought us a valuable infusion of Hungarian experience, culture and dedication, for which your country should be thanked.

And **Dean Saddler**, you might best express this legacy as "Hoy-Ra UBC!, Hoy-Ra UBC!, Hoy-Ra UBC!".

Thank you for the chance to attend this event and bring greetings from the BSF Class of 1957. *(June 14, 2007)*

The article above originally appeared in British Columbia Forest History Newsletter, Issue 115, March 2022
(Bold face used as in original)

V E R S E L Ő I N K

Pintér László: ***KEDVES MARIKÁM!***
(Húsvéti beszámoló)

Nem akarlak sokat zavarni,
De ezt még elakarom mondani:
Nagyszombat van és bolondos idő;
Hol zuhizik, hol a nap is kijő.

Ma volt a Klubnál tojásvadászat.
Eldugtunk a kertben több, mint százat.
A sok apróság le-föl szaladgált,
Megtöltötte mind a kis kosarát.

Cierra és Kaila is ott voltak;
Brendanról is kell, hogy pár szót szóljak:
Beteg lett és nem tudott eljönni,
Pedig szegény hogy szokott örülni.

Emilia csak Justint hozta át,
A lányokkal jól elfoglalta magát.
Élvezte is a ceremóniát,
Mit Editke ügyesen megcsinált.

Tojást festettek, meg locsolkodtak,
Ajándéknak csoki-nyulat kaptak.
Virslivel oltották éhségüket;
Négy órában nem volt egy perc szünet.

Húsvét reggelén a kertünkben
Eldugom majd, amivel készültem:
Hímes tojást, csokoládé nyulat,
Felidézni nekik a régmúltat,

Mikor még Te is velünk lehettél,
Akár tavasz volt akár hideg tél.
Szerettük őket, ők is szerettek,
Néha-néha most is emlegetnek.

Lassan homályosul majd az emlék,
Nem engedem majd, hogy elfeledjék.
A szép emléket még az idő sem
Tudja elvenni tőlük és tőlem.

Husvéti örömök!

Mai húsvétunk ugyan nem lesz olyan,
Mint volt régen, de azért boldogan
Emlékszünk a régi húsvétokra.
(Nem lesz kalács, nem lesz finom sonka.)

Hogy nem vagy itt, ez a legnagyobb baj,
Ellopott tőlünk kegyetlen tolvaj,
A rút halál, isteni parancsra,
Hogy szenvedjek én is, azt akarja.

De emlékeim felnyítom Veled
Enyhíteni a szenvedéseket.
Amikor együtt boldogok voltunk
Öröm keltése volt csak a dolgunk,

Magunknak is és a rokomságnak,
De egyben a megvadult világnak.
Mert a norma ma tömeggyilkosság,
Hogy Allah akarja így, azt mondják.

Szegény Allah meg másik istenek,
Miért piszkítják be a nevetek?
Nekik nincs közük a gyilkossághoz,
Az ember akarva így határoz.

Lehet-e kiölni a tévhitet?
Vagy nem jön meg az esze senkinek?
Ha béke jönne, az lenne okos.
Az emberek közt kevés az okos!

Be is fejezem, tán meg is unt ad,
Hisz nem mondhatok már semmi újat.
Magamról cak annyit, hogy jól vagyok,
Egyelőre kerülnek a bajok.

Parksville, 2015. 04. 08.

Király Ilona: ***GYÓGYÍTÓ MOSOLY***

Ketyeg az óra csendesen.
Így telik el a nap.
De jól esik, ha emberek
felém bólintanak.

Ezért a boltba elmegyek,
bár nincs vennivalóm.
Hadd töltse be nyájas mosoly
magányba fúlt valóm.

Nem lehet mindig egyedül
tölteni a napot.
Mintha fényárban fürdenék,
ha egy mosolyt kapok.

Kint egyhangúan csordogál
egész nap az eső.
Halvány napsugár kellene,
vagy mosoly: jól eső.

Előbb a bankba bemegyek,
s a patikába is,
hol név szerint szólítanak,
s mosolyuk nem hamis.

Volt szomszéddal találkozom,
és elbeszélgetünk.
Nem kell, hogy magány töltse be
magányos életünk!

Ketyeg az óra csendesen,
és elszalad a nap.
De jól esik, ha vannak, kik
néven szólítanak!

Nem vagyok mégsem egyedül,
van ki emlékezik.
Mosolyom szebbé tette tán
magányos napjait?

Visszapillantó, 2018

K Ö Z Ö S Ü G Y E I N K

H Í R E K / K Ö Z L E M É N Y E K

Elhúnyt Soproni Családtagok és barátok

Kis-Toth, Elizabeth Margaret, October 28, 1934 - October 20, 2022. It is with a sad and heavy heart that we announce the passing of Elizabeth Kis-Toth on October 20, 2022. Elizabeth is survived by her sons Frank (Cari) and Peter (Sarah), her grandchildren Natasha, Mitchell and Max, her brother Antal in Germany, niece Elena and nephew Antal and their families and her circle of friends in the Hungarian community in **Victoria**. Elizabeth grew up in Budapest, Hungary, immigrating to Canada in 1957. She lived in several parts of British Columbia, and in 1970 married the love of her life, John Kis-Toth. John was a Forestry Engineer and together they shared many adventures living in small communities on Vancouver Island. Elizabeth's cooking and baking skills were legendary. She and John loved to play cards, reading, attend the opera and symphony in Vancouver, and watching their sons grow. Elizabeth volunteered and participated in countless activities and celebrations at the Hungarian Societies of Victoria and Nanaimo. She enjoyed travelling to sunny locations taking her sons to Mexico, California, and Hawaii, and continuing to travel with friends after the boys grew older. She loved the arts, Saturday Afternoon at the Opera on CBC radio, singing in the local choir and a good game of cards. *(ex Obituary)*

□

-2023 március 13-án elhúnyt Vancouver, BC-ben **Adamovich Ilona**, volt professzorunk Adamovich László felesége, életének 95. évében. *(Rita Adamovich)*

-Fájó szívvel tudatjuk mindazokkal, akik ismerték és szerették, hogy **Perlaki Éva** (szül. Karner É) életének 99. évében visszaadta lelkét Teremtőjének. A gyászszertartásra december 17-én 13 órkor kerül sor az einsenstadti Bergkirche templomban. Ezt követően ünnepélyes keretek között helyezzük örök nyugalomra az eisenstadti-oberbergi temetőben lévő családi sírboltban. Gyászolóa fia: Ferenc, lánya: Éva, unokái és dédunokái. *(ex Obituary)*

□

-Hessz Gisela írta, hogy **Masznyik Laci** a (2022) nyár folyamán elhúnyt. Monostory Feri szerint, az utóbbi idöben feledékenységben szenvedett. Ez sokszor felvidítja az embert. Reméljük, hogy így hagyott itt minket. Üdv *(Miska Bariska)*

□

2022 november19-én elhúnyt Vancouver, BC-ben **Tímár János**, a Sopron Alumni barátja, a Vancouveri Magyar Ház és az Első Magyar Református Egyház mindenese, életének 93. évében.

Mindnyájunk nevében gratulálunk barátunknak
ifj. Dr. Sarkady Sándornak a
Magyar Érdemrend Lovagkereszt kitüntetéséhez. Az indoklás hűen tükrözi kimagasló és fáradhatatlan munkáját a magyar történelem, Selmeci hagyományok és helytörténet területén. Ő a mi krónikásunk is. Köszönjük, hogy tudatban tartja a Csendes Óceán partjára sodort, magyar és soproni gyökeréhez ragaszkodó közösségünket is. Kívánunk jó szerencsét további munkájához. (*Grátzer M, Bellingham, WA, 2023 március*

Grátzer Miklós Sopron Alumni elnökünk alig várja, hogy véget érjen fájdalmas kemoterápiás kezelése. Betegsége viszont nem tartja vissza közösségünk majd minden tagjával telefon kapcsolatot tartani, cikkeket írni Kapocs lapunk számára és követni a történéseket old Alma Materünkkel és Sopron várossal kapcsolatban.
(A Szerk.)

Érdekes cikk jelent meg a Branch lines (Fall 2022), a UBC – Faculty of Forestry publikációjában Sopron Alumnus **Tóth Géza** (Class of 1960) családfájának az erdészettel kapcsolatos tagjairól. Apai ágon Géza felmenői a nagyapáig vezetnek, és három generáció kihagyással egy ük-ük-ükapa már a késői 1700-as években szintén az erdészetben dolgozott. Georgina lányának férje szintén erdész és az fiuk, Géza unokája, pedig 2021-ben szerezte meg erdészeti diplomáját. Talán lesz folytatása a vonalnak! A Kapocs 70 röviden bemutatta Gézát és Stephen unokáját, amikor megjelentek egyik 'keddi ebédünkön'. *(A Szerk.)*

Könyvbemutató

Mindnyájan voltunk egyszer…(az 1956-ban Sopronból Európába elvándorló diákok, professzorok és egyetemi alkalmazottak 26 pünkösdi találkozójának története 1963-tól 2018-ig)

(A svájci Soproniak kiadásában megjelent 234 oldalas kötet a bemutatkozó levél kíséretében karácsonyi ajándékként érkezett azon Sopron Alumni számára, akik időnként részt vettek a találkozókon. A Szerk)

Kedves László,

Gondolom, emlékezel: kétévente találkoztunk Pünkösd táján váltakozva Németországban, Ausztriában és Svájcban. Münchenben, az utolsó találkozón elhatároztuk, hogya következő összejövetelünket Konstancban a Bodeni-Tó partján tartanánk. Ebből a ~ovid-járvány miatt már a második éve nem lett semmi. Ezt nem hagyhattuk annyiban, s azon törtük a fejünket, hogy mit nyújthatnánk cserébe. Végül is Jacsman Jancsi azzal az ötlettel jött elő, hogy állítsunk össze a pünkösdi találkozóról egy dokumentációt. Mindnyájuk nevében felszólított engem, hogy mint az első Zürichben (1963) tartott találkozó szervezője, valósítsam meg ezt a tervet.

Mivel 1983-tól 1995-ig Délafrikában éltem, hiányosak voltak az emlékirataim, támaszkodnom kellett a kollégák dokumentációira. Igy ez a könyv valódi összmunka eredménye. Irás közben tudatosodott bennünk a tény, hogy már mennyi jóbarát hullott ki a sorainkból. Mégis úgy tünt nekünk, mintha egy új találkozón vennénk részt, amelyre ezek a régi jó kollégák az örözöld erdőkből mosolygó arccal visszalátogatnának. Úgy hisszük, hogy ez a könyv jó kárpótlás lesz az elmulasztott konstanci találkozó helyett.

Most megjelent. Mi a tartalma? Röviden ismerteti a soproni hagyományok mivoltát, amely az összetartozás érzésének a hátterét képzi. Ennek folytán jöttek létre a pünkösdi találkozók, amelyeknek a fő célja az volt, hogy összehozza az erdő-, bánya-, kultúrmérnököket és a kohászokat, akik 1956-ban többnyire mint egyetemisták Magyarországról kivándoroltak. Nevüket országonként listába foglaltuk. A következőkben aztán a 26 pünkösdi találkozót ismertetjük megtűzdelve meghívó levelekkel, programleírásokkal, fényképekkel, aláíráslapokkal és kis történetekkel. Minden találkozó a németnyelvű asszonyaink részére német összefoglalóval lett lekerekítve, miáltal a nagyrészben magyar nyelvű könyv a képekkel és az elszórt német fordításokkal számukra is érhetővé válik. Abevezető és a bezáró fejezeteket német és angol fordításban is közöljük, mert köszönetünk jeléül egy-egy példányt azon egyetemeknek is szándékozunk átnyújtani, amelyek annak idején, mikor nem tudtuk, hogy hogyan alakulhat a sorsunk, szabad tanulójhelyeket biztosítottak. Ezzel nagy segítséget nyújtottak számunkra.

A legútóbbi erdészösszejövetelünkön mi Svájcban élő erdőmérnökök elhatároztuk, hogy ezt a könyvet nektek karácsonyi meglepetésként továbbít juk. Vegyétek a legjobb kívánságaink kíséretében, ami nem fog minket megakadályozni abban a törekvésünkben, hogy konstanci találkozót valamikor mégis megrendezzük ...

A szerzők nevében kellemes karácsonyi ünnepeket és BUÉ kívánok. *Bariska Miska,*

SOPRON ALUMNI ESEMÉNYEK

Kapocs 75 megjelenése, 2022 október 15

Bár ragaszkodunk a megszokott tavaszi szám (április 15), őszi szám (október 15) dátumaihoz, ezúttak késtünk Kapocs 75. számának kiküldésével, mivel a 'Szerk.' szeptemberben és október elején Európában tartózkodott. Tizenegy (nejem esetében 12) év telt el utolsó odaruccanásunktól és már ideje volt ismét látni Magyarországot és egyszem unokánkat Svájcban.

Ebéd, 2022 november 8

„Megfogyva bár, de"…mégis folytattuk havi ebédünket a Spaghetti House vendéglőben. Kocsis Tibor rendületlen buzgalommal hívja részvételre Vancouver közeli tagjainkat, de számunk megragadt 10 körül. Vagy a Vancouver Szigetiek nem tudnak jönni zord időjárás miatt, vagy a helyiek nem váltják be igéretüket. Ezúttal még az átlagot sem értük el .

Ebéd, 2022 december 13

Ezúttal a Szerk. és neje mardt el, mert Magyarországról visszatérő lányukat kellett a repulótérről hazahozni. Ellenben, csoportunk dicsekedhetett két új megjelenővel, Puskás Zsuzával és a Vancouverben tartózkodó 'Kőrösi Csoma Sándor ösztöndíjas' Barna Laurával. Az utóbbi kettő, nagy örömükre rájöttek, hogy mindketten a Corvin Mátyás gimnáziumba jártak, noha több mint egy generáciü különbséggel. (PuskasZs, BarnaL, Vető, Jakoy, Hajdú, Jandó, Kocsis)

Ebéd, 2023 január 10

Rontottunk az átlagon, csak öten jelentünk meg. Tibor kedd kora reggelén javasolta, hogy a sok visszamondás miatt fújjuk le, de mi hősködtünk a megtartásra. Hajdúék, Rétfalviék és Kocsis így kevesen is nagyon jól érezték magukat.

Ebéd, 2023 február 14

Még a Vancouver Szigetiek nélkül is átlagon felül teljesítettünk, tizenketten voltunk. Érdekessége az alkalomnak, Gyöngyösi Sanyi megunván a 'chicken fingers with spaghetti special'-t, bátran 'steak'-et rendelt és nem került neki többe az ebéd. (Barna L, Görgényi B, Gyöngyösi S, Jákoy E&A, Hajdú Cs&R, KocsisT, Puskás Zs, Rétfalvi&L, Vető L)

Ebéd, 2023 március 14

Rekordot döntöttünk. Vancouver Szigetről Jandó Tibi hozta magával Szamosi Gabit és a nemrég Kelet-Kanadából odatelepült (erdőmérnök végzettségű) Csincsa Tibort és nejét Zsuzsát. Magyarországról pedig visszatért Tuskó Csaba Palasik Mária társával. A társaság kiegészült a 'majdnem' törzstagokkal (Barna L, Hajdú Cs&R, Rétfalvi L&L és Kocsis T).

Ebéd, 2023 április 11

Betegség és vírusjárvány okozta megint több bejentkező elmaradását, de így is 11-én voltunk. Jó volt ismét látni Draskóy Gyurkát és Newfoundlandrül látogató fiát, Andrew-t.

A Magyarországra nemrégen hazaköltözött **Ötvös Imre** résztvett **Szabó György** temetésén és a Sopron Alumni nevében is szép koszorút helyezett urnája mellé. (A Szerk.)

A fedőlapon Vancouver Spanish Banks nevezetű tengerpartja. Aki ott nem látta a kép lözepén a varjakkal kürülvett Fehérfejű sast, azoknak felnagyítva ismét bemutatjulk (a kép tetején) Photo: LKR

A **Sopron Alumni** azon egyének közössége, akik diákjai vagy oktatói voltak a Soproni Erdőmérnöki Főiskola 1956-ban Kanadába vándorolt részének, ami mint a University of British Columbia, Faculty of Forestry - Sopron Division működött 1957 és 1961 között. Szintén a közösséghez tartoznak azon Sopronban korábban végzett erdőmérmökök, akik szoros kapcsolatot tartottak fenn a csoporttal.
Kapocs - A Sopron Alumni időszakos közleménye..
Szerkesztő: Rétfalvi László, 4646-West 5th Ave, Vancouver, BC; Tel: 604-224-3655; (e-mail: llretfalvi@shaw.ca)

S O P R O N A L U M N I

Adamovich László 1921-2019
Ambach Mihály 1938-2015
Andódy Edit 1932-1993
André Béla 1937-2022
Apt Kamill
Apt Ödön 1901-1990
Ifj.Apt Ödön 1934-2019
Bajzák Dénes 1933-2021
Bakó József 1935-2018
Bakonyi Nándor
Bakos Tibor 1935-2010
Balatinecz János 1937-2017
Balpataki György 1938-2009
Bándi Péter
Barabás József
Baraksó János
Baranyay József 1922-1974
Bátay János ?
Báthy István 1936-2020
Bella Imre
Benkő Géza 1934-2020
Benyovits Gyula ?
Bezerédi Gyula 1926-2005
Bige Zsolt 1924-2005
Boa Sándor 1937-2021
Boda Zoltán
Bódig József 1934-2007
Bogyay Elemér
Bölecz Béla 1934-2019
Boncz Ernő 1934-2020
Bordulák Zoltán 1936-2010
Borovits Ferenc
Borsos Zoltán 1935-1979
Budai Géza 1930-2003
Csányi Elek 1920-2009
Csapó Imre 1934-2014
Császár Rudolf
Cserjesi Antal 1925-2006
Csima István 1928-2015
Csizmadia Ferenc 1927-2015
Csizmazia József
Csizmazia Tibor 1932-1979
Deminger Károly 1935-2022
Dibúz Jenő 1933-2011
Dibúz (Bruckner) Judit
Dobozy Tamás 1935-2018
Domsa Zoltán
Draskóy György
Farkas István 1937-2000
Farkas Mihály 1937-2018
Fazokas Ferenc
Fekete Róbert
Ferdináand István 1937-2022
Fodor Gyula 1890-1982
Ifj.Fodor Gyula
Fodor (Tormássy) Erzsébet 1937-2021
Fónagy Sándor 1937-2017
Frey Otto 1933-2017
Fülöpp Zoltán 1929-2017
Fűr Károly
Füstös Árpád 1926-2004
Gáspár József ?
Gerencsér László 1914-1976
Gőgös Ferenc 1938-1972
Görgényi Béla
Grátzer Miklós
Grozdits György 1936-2017
Gyöngyösi Sándor
Gyöngyösi (Danczinger) Edit 1936-1989
Háhn Fülöp 1933-2022
Hajdú Csaba
Héder István
Héjja Anna 1936-2019
Héjjas József
Héjjas (Bernsdorfer)Katalin
Herczeg Endre
Hidasi István
Hirczy Béla 1933-2016
Hokhold Ferenc 1923-2015
Homoky István 1929-2013
Horváth Cz.Emil 1934-2019
Horváth István 1934-2010
Horváth Otto 1926-1984
Horváth Sándor 1933-2013
Horváth (Balogh) Izabella
Hudák János 1935-1997
Huszár Károly 1935-2019
Ifjú Géza 1931-2014
Illés István
Jablánczy Sándor 1908-1999
Jagodits (Kundráth) Júlia 1937-1989
Jagisits (Kercsó) Edit 1927-2019
Jákóy Endre
Jancsik Károly
Jandó Tibor
Józsa József
Józsa László 1938-2016
Juhász (Gyöngy) Erzsébet
Juhász Gyula 1934-2002
Jutasi Béla 1933-2007
Kafka Péter 1899-†?
Kalmár Lajos
Kapitány Gyula 1937-2008
Kapuszta József 1932-2019
Kassay Viktor 1933-2005
Kémes József 1934-2019
Kenedi (Király) Ilona
Kerekes József 1932-2022
Kiss-Tóth János 1934-1977
Kiss Gyula
Kiss János
Kiss János
Klíma Imre 1924-2000
Kocsis Tibor
Koczó Mihály
Koller Pál 1894-1972
Koltai István ?
Komlóssy József
Komondy Gyula 1921-?
Kondor Gyögy 1934-2012
Koós Béla 1934-2021
Korán Zoltán 1934-2023
Kornya Lajos 1917-1979
Kósa Zoltán 1936-2018
Kováts István 192?-2010
Kováts (Erdős) Márta 1934-1967
Kováts Miklós
Kozák Antal 1936-2017
Krajczár Ernő 1932-2017
Krétai Ernő 1933-1995
Kurucz Ferenc 1929-2020
Kurucz János
Leskó György 1933-2018
Leskó (Rácz) Anna
Lovrics (Somogyi-Tóth) Eszter 1936-2012
Magasi László
Major Richárd 1929-2017
Markó Imre 1935-2023
Márkus Gábor 1937-199?
Matolcsi Géza.1936-2019
Medveczky Lajos 1910-1989
Molnár József
Must (Hankovsky) Éva
Nagy Géza 1933-1991
Nagy (Link) Magda 1930-2006
Nagy Mihály
Nagygyőr Sándor
Németh József
Németh Lajos 1931-2011
Németh László 1936-2018
Németh Zoltán †?
Noviczky Zoltán 1936 -1992
Nyers Ferenc
Ocskó István 1933 - 2010
Orlóci László
Orlóci (Mihály) Márta 1933-2021
Orosz Iván 1937- 2009
Oroszlán József †?
Ötvös Imre
Pál László 1037-2018
Pálffy Csaba 1927-1999
Pálka László 1937-1995
Palkovics János 1932-2019
Pandák László 1932-2020
Papp Ferenc 1901-1967
Pászner László 1934-2016
Pataki István 1937-2009
Péch Gyula
Pendl Ferenc 1933-1998
Pénzes László 1927-2010
Ping Ferenc 1922-2014
Pintér László
Poprádi László
Porpáczy Lehel
Prém Béla 1931-2018
Puskás László 1936-2021
Rab Rudolf 1935-2005
Rabóczi László
Ravai János
Rédey József
Rétfalvi László
Réthy Sándor
Rikli Olga
Roller Kálmán 1913-2004
Rónay Sándor
Ronyecz József 1935-1998
Rupf László 1937-2019
Safranyik László
Salamon Marion 1911-1990
Sebestyén László 1923-1995
Selmeczi György
Simon József 1937-2019
Sinka Gyula
Sivák Béla 1935-2005
Skorka Mihály 1935-1992
Soós József 1930-2014
Spándli Imre
Spuriga István 1934-1977
Szablya János 1924-2005
Szabó György 1938-2021
Szabó Tivadar 1938-2021
Szalamin Gábor
Szalkai András
Szalkai (Somogyi) Eszter 1927-2015
Szamosi Gábor
Szántai Ferenc
Szanyi László 1933-2012
Szármes Kornél 1927-2014
Szász István 1933-2013
Szász (Kubinyi) Júlia 1932-2018
Szauer János 1932-2019
Szauer (Szikszai) Klára 1935-1999
Székessy László
Sziklai Oszkár 1924-1998
Szy Ferenc 1923-2014
Takács József 1934-2021
Takaró László ?
Tamási Miklós 1936-1994
Tarnócai Károly
Tőgel Gyula 1938-2001
Tolnai István
Tóth Endre
Tóth (Molnár) Erzsébet
Tóth Géza
Tóth János 1936-2016
Tóth József 1936– 2015
Tóth Tibor
Tresó Bertalan 1930-2008
Tresó Ferenc 1932-2012
Túrmezei Zoltán
Tuskó Ferenc 1913-1965
Tutunovszky Koszta
Vadai János 1928-2006
Vajas Jenő 1936-2000
Váradi Béla 1932-2003
Váradi (Fejes) Mária 1934-2014
Varga Pál
Vári Miklós
Veres Gábor 1933-2013
Veres Sándor 1927-1998
Vető László
Viszlai (Delkin)Éva
Viszlai János
Vlaszaty Ödön 1937-2012
Weidinger Imre 1934-2013
Witt Lajos 1898-1994
Zoltay Endre 1935-2006

Akik elmentek, de el nem szakadtak
Kanadában is magyarok maradtak,
Akik meggőztek egy messzi világot,
De ma se mások: soproni diákok,
Az ősi otthont, az Akadémiát,
Szívből köszöntik: Vivát, Vivát, Vivát!
Vargha Domokos